

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE PRINCIPLES OF HIS
MAJESTY THE KING RAMA IX ON ACTIVE CITIZENSHIP

รัชনী อิมอก

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ปฏิญานี้เป็นหนึ่งในส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE PRINCIPLES
OF HIS MAJESTY THE KING RAMA IX ON ACTIVE CITIZENSHIP

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Applied Psychology)
INSTITUTE OF RESEARCH IN BEHAVIORAL SCIENCE Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล

ที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ของ

รัชนี้ อิมอก

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาร)

ที่ปรึกษาร่วม

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

(อาจารย์ ดร.นันท์ชัตต์สัณห์ สกุลพงศ์)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
ผู้วิจัย	รัชนี้ อิ่มนอก
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยคือใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) แบบแผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม, แผนการจัดการเรียนรู้ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยคือ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีชื่อว่า ของ ADADS MODEL ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.94 , S.D = 0.13) 2) ผลของการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่า 2.1) ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในระยะก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลอง (Mean=32.40 S.D= 4.24) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม (Mean = 21.97 , S.D= 3.62) 3) ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.97 , S.D = 0.12)

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้, หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, ความเป็นพลเมืองดี

Title	DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE PRINCIPLES OF HIS MAJESTY THE KING RAMA IX ON ACTIVE CITIZENSHIP
Author	RATCHANEE IM - OG
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Professor Dr. Siriwan Sripahol

The objectives of this research are as follows: (1) to develop and determine the efficacy of the development of an instructional model based on the principles of His Majesty the King Rama IX regarding active citizenship; (2) to evaluate the effectiveness of the instructional model based on the working principles of His Majesty the King Rama IX regarding active citizenship. The research methodology used a research and development process in applying the Quasi-Equivalent Control Group Design. The sample group used in this research consisted of Grade Six students in the 2018 academic year. The research instruments included: (1) a manual on the development of an instructional model based on the principles of His Majesty the King Rama IX on active citizenship and lesson plans; (2) the data collection tools, questions pertaining to active citizenship and a questionnaire on the satisfaction of the learners. The theory applied in this research was learning theory, based on constructivist theory learning. The results of this research were as follows: (1) the development of an instructional model based on the principles of His Majesty the King Rama IX on active citizenship known as the ADADS MODEL. Most (Mean = 4.94, SD = 0.13); (2) the results of the experiment, using the development of an instructional model based on the principles of His Majesty the King Rama IX on active citizenship revealed the following: (2.1) a comparison of learning management styles according to the instructional model, which had a statistical significance level of .05 after learning with the instructional model; (2.2) to compare the learning outcomes of the groups used the instructional model, which was found to be higher than the normal learning styles of schools with a statistical significance at a level of .05, with an average score for the experimental group (Mean = 32.40 S.D = 4.24) and a higher than average score for the control group (Mean = 21.97 S.D = 3.62); (3) the satisfaction levels of the students using the instructional model were found to be at the highest level (Mean = 4.97, S.D = 0.12).

Keyword : Instructional model development, Principles of HM the King Rama IX, Active citizenship

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์เล่มนี้เกิดขึ้นจากการต่อสู้ของอำนาจฝ่ายดีคือ ความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กับอำนาจฝ่ายเลว คือ ความเกียจคร้าน ท้อแท้ เบื่อหน่าย ความเศร้าที่รู้สึกว่าจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จสักทีจนล้มป่วย และในที่สุดอำนาจฝ่ายดีก็ชนะด้วยแรงจูงใจอันยิ่งใหญ่ นั่นคือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่คนไทยทั่วโลก ต่างขนานพระนามของพระองค์ท่านว่า “พ่อหลวงของปวงชนชาวไทย” พระองค์ทรงเป็นหลักปักอยู่ในใจของผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นลูกต้องเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เวลาที่ผู้วิจัยรู้สึกย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้วิจัยจะมองภาพที่แว่นไว้ เพื่อให้เกิดแรงเสริม สร้างพลังให้ผู้วิจัยต่อสู้กับอุปสรรค ต่อสู้กับมารที่อยู่ภายในใจ งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีถ้าไม่มีผู้มีพระคุณทุกท่าน ลำดับแรกต้องกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ที่ทุ่มเททั้งเวลา แรงกายแรงใจ คอยแนะแนวทางให้ผู้วิจัยมาโดยตลอดและคอยสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎิ โยเหลา ที่ปรึกษาร่วมปริญญาานิพนธ์และประธานหลักสูตรจิตวิทยาประยุกต์ เป็นอีกท่านหนึ่งที่เป็นผู้คอยประคับประคองให้ผู้วิจัยทำงานปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาทร ประธานในการสอบปริญญาานิพนธ์ผู้มีจิตใจเมตตาในครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.นันทชัตสันท์ สกุลพงศ์ อาจารย์ที่คอยแนะนำในปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยยังได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล กองศิลป์ ผู้คอยให้โอกาสให้ผู้วิจัยได้ทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อนอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ มาโดยตลอดและสุดท้ายปริญญาานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จไม่ได้เลยถ้าไม่มีครอบครัวกลับแสง ครอบครัวอันเป็นที่รัก คอยเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน ยามป่วยที่เกิดจากความเครียดในงานวิจัย ครอบครัวกลับแสงจะคอยดูแลมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความรัก ความเมตตา ที่ทุกๆ ท่านมอบมาให้จึงขอถ่ายทอดออกมาผ่านตัวอักษรนี้ และขออัญเชิญอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกนี้ที่ผู้วิจัยนับถือ ขอเดชะบันดาลให้ทุกท่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ ทำการสิ่งใดขอให้ประสบความสำเร็จ และผู้วิจัยขอตั้งปณิธานว่าจะนำงานปริญญาานิพนธ์เล่มนี้มาถ่ายทอดสำหรับผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้เป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เพื่ออนาคตของประเทศชาติสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	7
ขอบเขตด้านระยะเวลาของการวิจัย.....	9
นิยามปฏิบัติการ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดในการวิจัย	11
ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	12
หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	33
รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	81
แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	92
ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism Theory)	124
กรอบแนวคิดของการวิจัย	139

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	140
กลุ่มตัวอย่าง	140
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	141
ขั้นตอนการวิจัย	144
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	170
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	171
ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	172
ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	188
ตอนที่ 3 การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	194
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	199
ความมุ่งหมายของการวิจัย	199
กลุ่มตัวอย่าง	199
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	200
วิธีและขั้นตอนการวิจัย	201
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	205
สรุปผลการวิจัย	207
อภิปรายผลการวิจัย	210
ข้อจำกัดของงานวิจัย	215
ข้อเสนอแนะ	215
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้	215

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	216
บรรณานุกรม.....	217
ภาคผนวก.....	225
ประวัติผู้เขียน.....	288

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)	19
ตาราง 2 การวิเคราะห์หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	53
ตาราง 3 วิเคราะห์ความสอดคล้องของจุดเน้นและขอบข่ายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองกับองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	86
ตาราง 4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	94
ตาราง 5 แสดงแนวคิด ADDLE MODEL มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	97
ตาราง 6 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional System Design)	110
ตาราง 7 แนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional Design) มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9.....	113
ตาราง 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาโดยมีความสัมพันธ์กับแนวคิด ADDLE MODEL และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบมีความสัมพันธ์กับ ADADS MODEL	116
ตาราง 9 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ คอนสตรัคติวิสต์ สอดคล้องกับ ADADS Model.....	134
ตาราง 10 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)	149
ตาราง 11 การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ	155
ตาราง 12 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้.....	158
ตาราง 13 การวัดคุณภาพของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้.....	159

ตาราง 14 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D & D).....	163
ตาราง 15 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Research : R_2 Implementation - I)	167
ตาราง 16 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Development : Evaluation - E).....	169
ตาราง 17 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน เรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง	175
ตาราง 18 สังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	181
ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 19 (n=5).....	184
ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม (n=5).....	186
ตาราง 21 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	189
ตาราง 22 ผลคะแนนการประเมินเปรียบเทียบความรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	190
ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของนักเรียน (n=30)	191
ตาราง 24 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	194
ตาราง 25 ความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (n=30)	196

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	139
ภาพประกอบ 2 กรอบดำเนินการวิจัย	143
ภาพประกอบ 3 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร	146
ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์	148
ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	154
ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้.....	157
ภาพประกอบ 7 แสดงขั้นตอนการพัฒนาแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้	160
ภาพประกอบ 8 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	162

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมจะพัฒนาได้เด็กต้องเป็นพลเมืองดี เพราะเด็กคือรากฐานสำคัญของชาติ เป็นพลังของการขับเคลื่อนประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” หลักการดังกล่าวมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ ทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งให้บรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาในประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ คนทุกช่วงวัยมีความรักสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทุกคนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มีในเรื่องของการพัฒนาเยาวชนในพิธีเปิดศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางวันที่ 28 มกราคม 2495 “...อนาคตของชาติทุกชาติย่อมขึ้นอยู่กับเด็กเพราะเด็กก็คือผู้ใหญ่ในเวลาข้างหน้าถ้าบุคคลได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองดีอยู่ในศีลธรรมเคารพต่อบทกฏหมายของบ้านเมืองเสียตั้งแต่ยังเยาว์ เมื่อเติบโตขึ้นพลเมืองของประเทศก็จะมีแต่คนดีและประเทศจะเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ก็โดยต้องมีพลเมืองดีตั้งว่านี่...” พระราชดำรัสข้างต้นแสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ที่ทรงตระหนักและทรงมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีมาเป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษการจะบรรลุเป้าหมายเช่นนั้นได้ เด็กไทยจะต้องได้รับ “การศึกษา” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและพัฒนาหล่อหลอมเยาวชนไทยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพการได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีของสถานศึกษาและชุมชนจะส่งผลให้เด็กไทยเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมนานาชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

สถานการณ์ปัญหาสังคมไทยทุกวันนี้วุ่นวายมาก สังคมไทยไม่มีความสุข เพราะคนดีน้อยลง พบพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมากที่สุดคือ พฤติกรรมหนีเรียน ติดโทรศัพท์ (อรัญติตา ประภัสสร, 2561) และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน (กิตติชัย,

2555) คนไม่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่รู้จักอภัย ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี ต่อสู้กันทางการตลาด กระตุ้นและเร่งเร้าให้ผู้คนนิยมการบริโภคผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้โครงสร้างของสังคมไทยอ่อนแอ พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน เด็กที่เติบโตมาส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลง ทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวลดน้อยลง ขาดการเอาใจใส่และละเลยในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์แสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของไทยถูกละเลยและถูกปฏิเสธจากเด็ก ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเด็กซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของชาติโดยตรง และเมื่อเติบโตขึ้นเป็นเยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรและความซื่อสัตย์น้อยลง ปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุที่เด็กขาดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัญหาเยาวชนไทย ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า, 2555) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า (2553, 31) และ สุภรัตน์ รัตนमुखย์ (2556)

การสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีได้มีงานวิจัยที่ช่วยพัฒนาให้เด็กเป็นพลเมืองดีได้ (กนกวรรณ อุ้นใจ, 2557, ถวิลวดี บุรีกุล ริชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ และไมเคิล โวลท์ ,2555, ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, 2556) รวมถึงหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดการสอนรายวิชาเรื่องหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรการศึกษาแกนกลางพุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้ “ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ” และคุณภาพผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 “ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วม ศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น” รวมถึงกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัด “เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากจุดประสงค์ทั้งหมดเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในการเป็นพลเมืองดี

แต่การที่จะสร้างเด็กให้เป็นเด็กที่มีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติมากกว่าการมีความรู้ในการเป็นพลเมืองดี จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่พัฒนาเด็กไปสู่ความพลเมืองดี ซึ่งในปัจจุบันนี้ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด ผู้วิจัยจึงพบช่องว่างแห่งความรู้ในการที่ผู้วิจัยจะเติมเต็มความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมให้กับเด็ก โดยผ่านงานวิจัย เด็กที่จะมีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมนั้นจะต้องมีคุณลักษณะในเรื่องของการรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักการพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องเป็นภาระของผู้อื่น รู้จักความเท่าเทียมกันในสังคม ยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเข้าใจในระบบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรักและความเสียสละ สอดคล้องกับงานวิจัย Jacobson and Kirby (2006), Hardiman, McCashin and Payne,(2004) and Kirby (2004) วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) Denby and Rebecca (2008) ,ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2551), ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2557) ญาศินี เกิดผลเสริฐ (2557) ยังสอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการเพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ดังนั้น จึงต้องพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยมีทั้งความรู้คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามวิถีประชาธิปไตย เด็กและเยาวชนจะมีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้นั้น ต้องอาศัยสถานศึกษาเพราะเป็นสถาบันทางสังคมที่จะช่วยพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะเติบโตและเป็นกำลังอันสำคัญของชาติสืบไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองต่อนโยบายต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ค่านิยมหลัก 12 ประการและการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมให้กับเด็กซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของชาติ จะต้องจะสร้างสรรค์และกำหนดบทบาทในการพัฒนาเด็ก เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

การที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมควรมีต้นแบบที่เป็นต้นแบบที่ยั่งยืน ไม่ใช่เป็นในช่วงกระแสนิยม แล้วก็เลือนหายไป ต้นแบบที่มี

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมอย่างยั่งยืนนั้นคือ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทั่วโลกยอมรับทรงเป็นแบบอย่างที่ชัดเจนของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ตลอดระยะเวลาเจ็ดทศวรรษแห่งการครองราชย์พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยทั้งชาติ พระองค์เป็นแบบอย่างของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในทุก ๆ ด้าน หลักการทรงงานของพระองค์ทั้ง 23 หลักการ มีความชัดเจนในเรื่องแนวคิดของการทำงานที่มีระบบ มีการวางแผนไม่ว่าจะเป็นการเคารพสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น หลักการทรงงานของพระองค์สอนให้เรากคนไทยเรียนรู้ที่จะฟังกับตนเอง ให้ความสำคัญความเท่าเทียมกันในสังคม พระองค์ยอมรับความแตกต่าง แต่ละสถานที่ที่พระองค์เสด็จมีความแตกต่างทั้งทางด้านจารีต ประเพณี วัฒนธรรม การนับถือศาสนา พระองค์สอนให้ประชาชนคนไทยรู้จักความรับผิดชอบต่อสังคม พระองค์ทรงเป็นต้นแบบของการมีส่วนร่วมและยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย การมีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง มีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรักและความเสียสละ ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่ทรงเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทย สมดังที่พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ชัดเจนของการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยด้วยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หลักการทรงงานของพระองค์ผู้คนต่างประจักษ์ถึงพระราชจริยวัตร ของพระองค์ เป็นที่ประทับใจของคนไทยและทั่วโลกที่ได้พบเห็น เราสามารถนำหลักการทรงงานของพระองค์ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (เกษม วัฒนชัย, 2553, สุเมธ ตันติเวชกุล, 2553, กปร, 2554) หลักการทรงงานของพระองค์ทรงเน้น “การพัฒนาคน” ทรงยึดหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” (เรียนรู้การทรงงาน, 2)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นนำหลักการทรงงานไปใช้ ซึ่งเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการทำงานของเกษตรกร และเป็นงานวิจัยที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่ยังขาดงานวิจัยที่เกี่ยวกับการน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทั้ง 23 หลักการ มาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้วิจัยได้นำหลักแนวคิดของการทรงงานงานของพระองค์ท่าน สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบที่มีชื่อว่า ADADS MODEL และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้มีแนวคิดที่จะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้เช่น ความไม่เรียน (พุทธพงษ์ พงษ์พวงเพชร:2560) ความสามารถทางการคิด (นิกรมล สุวรรณศรี: 2560) ความสามารถในการแก้ปัญหา (ศรีสุวรรณ ศรีขันขมา:2561) ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้อง

น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จำนวน 23 หลักการมาปฏิบัติใช้ในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ ผู้การปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาเด็กจากการมีความรู้การเป็นพลเมืองดีนำความรู้สู่การปฏิบัติเพื่อไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยการศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 การวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการออกแบบเชิงระบบตามแนวคิด ADDLE Model ของครุส (Kruse, 2014) ประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) มีการวัดผลและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1.) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1.1แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 1.2แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมสาระหน้าที่พลเมือง 2.)เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วยเวลา 20 ชั่วโมง 2.3 แบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมจำแนกเป็น 20 ตัวชี้วัดเป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ 2.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ งานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ช่วยให้ผู้เรียนมีการ

เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมเพื่อเป็นพลังแผ่นดินที่สำคัญของชาติสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังนี้
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ระยะก่อนเรียนและหลังเรียนเมื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
  - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ปกติของสถานศึกษา
  - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
3. เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในครั้งนี้ ทำให้ได้แนวคิดจากการสังเคราะห์หลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จำนวน 23 หลักการออกมาในรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีชื่อว่า ADADS MODEL ทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้ 7 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดย กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 การจัดชั้นเรียน งานวัดผลฝ่ายวิชาการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ได้ดำเนินการคัดเลือกผู้เรียนแบบเก่ง ปานกลาง อ่อน คณะในห้อง ผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. **ตัวแปรอิสระ** (Independent Variable) ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

2. **ตัวแปรตาม** (Dependent Variable) ได้แก่

2.1 ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มี 7องค์ประกอบและ 20 ตัวชี้วัด

ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองไม่เป็นภาระของคนอื่น

2. การแสวงหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง

3. ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ

องค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- การปฏิบัติตนในการมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสังคม

องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับความแตกต่าง ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด

ได้แก่

1. การเคารพความแตกต่างในการแสดงความคิดของผู้อื่น
2. การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
3. การเข้าใจ ยอมรับและชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด

ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม
2. การมีจิตอาสา ตระหนักในกิจกรรมสาธารณะ
3. การเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 6 ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4

ตัวชี้วัด ได้แก่

ประชาธิปไตย

กฎหมาย

ในสังคม

1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. การคิดวิเคราะห์ให้ตรงและใคร่ครวญถึงปัญหาของสังคม
3. ความเคารพในกติกาสังคมและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย
4. การใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแสดงออกต่อความไม่ถูกต้อง

องค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด

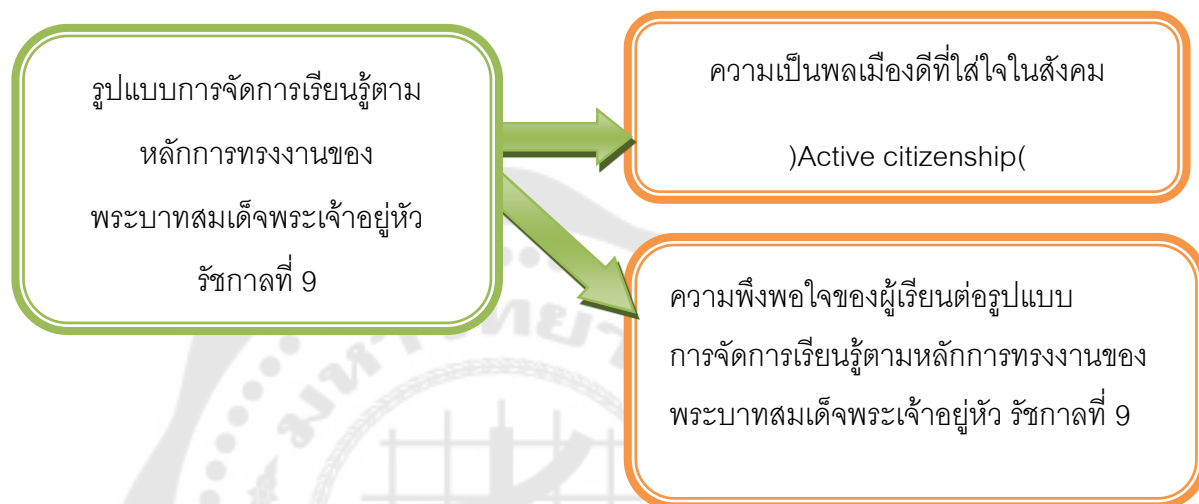
ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนในสังคม
3. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม
4. การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ดี

2.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ขอบเขตด้านระยะเวลาของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

นียมปฏิบัติกร

1.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หมายถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมมากขึ้นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยประยุกต์ร่วมกับการออกแบบตามแนวคิด ADDIE MODEL ของ ครูส (Kruse:2014) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D & D) เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) การนำไปใช้ (Implementation : I) เป็นการนำรูปแบบการทดลองใช้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในเชิงประจักษ์ว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. หลักการทรงงาน หมายถึง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งมีจำนวน 23 หลักการ โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดด้านการทรงงานของพระองค์ได้ออกมาในรูปแบบ ADADS Model นำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความรู้ในด้านความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น อาศัยหลักการและแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ของเพียเจต์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้แก่ 1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่เชิญชวนผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ 2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม 3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ 4.การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และ 5.การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินความรู้ใหม่จากการทดลองอย่างลึกซึ้ง

3. ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หมายถึง คนที่รู้และเข้าใจในเรื่องการมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตอาสาและตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่อง 1.การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น 2 การฟังตนเอง 3 ความเท่าเทียมกัน 4 การยอมรับความแตกต่าง 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม 6 ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย และ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม เครื่องมือในการวัดคือแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติที่ดีของผู้เรียน เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ไปใช้แล้วเกิดความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร บทความ วารสาร หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
  - 1.1 ความหมายของความพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
  - 1.2 แนวคิดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
  - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
  - 2.1 แนวคิดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
  - 2.2 การวิเคราะห์การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
  - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - 3.1 คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง
  - 3.2 โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง
4. แนวคิดการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 4.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 4.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 4.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ADDLE MODEL
  - 4.4 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ
  - 4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์
  - 5.2 หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์
  - 5.3 แนวคิดพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์
  - 5.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ คอนสตรัคติวิสต์

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

การสร้างความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจสังคม เป็นการศึกษาคูณลักษณะของพลเมือง โดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือด้วยความตระหนักว่าประชาชนจะพัฒนาได้ต้องมีการศึกษา และมีความรู้เป็นพื้นฐาน (ศรีบุญ หมั่นทรัพย์, 2554) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขนักรับการศึกษาหลายคนก็กล่าวอ้างถึงในเรื่องของความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังนี้

Bryony Hoskin (2009) กล่าวถึง ความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม คือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาและรักษาประชาธิปไตยของประเทศ ดังนั้นจากความหมายนี้พอสรุปได้ว่าคนที่จะเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมต้องรู้จักสิทธิมนุษยชนตามระบอบประชาธิปไตย คือการเคารพสิทธิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ชุมชนจนถึงสังคม

Borhaug (2010 อ้างถึงใน เลิศพร อุดมพงษ์) กล่าวถึง ความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมนั้น ถือเป็นรากฐานสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทำให้รากฐานเข้มแข็งเมื่อรากฐานเข้มแข็งก็ส่งผลให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งตามลำดับ และสิ่งที่จะต้องพัฒนาาก่อนอื่น คือเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ และในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา คุณลักษณะที่ต้องการในการที่เยาวชนจะเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ได้แก่ ความกระตือรือร้น (active), ความยึดมั่นผูกพัน (engaged) ในงานเกี่ยวข้องกับบทเพลงทางกายปัญญาและจิตใจอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน และการปรับตัวเข้ากับสังคม (socially oriented) หลักสำคัญคือ ผู้เรียนจะต้องนำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นประเด็นโต้แย้ง นำประเด็นต่าง ๆ มาตั้งคำถาม เพื่อหาคำตอบ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาความสามารถของตนเองให้เป็นผู้มีอิสระทางความคิดและคิดวิพากษ์เพื่อจะแสดงทางเลือกอย่างมีเหตุผลในประเด็นพื้นฐานทางสังคม หาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อส่งผลต่อการพัฒนา ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาความสนใจและฝึกฝนในการทำงานอย่างกระตือรือร้นต่อส่วนรวมในสังคมตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

วรการณ สยามโกเศศ (2554) กล่าวถึงความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม คือผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีบทบาทในชุมชนมีจิตอาสา คือ กระทำสิ่งต่างๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนแก่ตนเองและมีจิตสาธารณะคือ มีจิตที่เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมเป็นหลักเห็น

ประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การรีไซเคิลเพราะตระหนักดีว่าเป็นความรับผิดชอบของตน

นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2555) กล่าวถึงความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม คือ ผู้ที่มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในสังคม การร่วมมือกันในกิจกรรมสาธารณะของสังคมและการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ การมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่โดยการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมสาธารณะเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในสังคมอย่างยั่งยืน

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) กล่าวถึงความหมายความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจสังคม คือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ เข้าใจการมีส่วนร่วมในแนวทางประชาธิปไตย และการปฏิบัติตามด้วยความรับผิดชอบในการช่วยกันพัฒนาชุมชนและสังคม โดยตระหนักถึงปัญหาของสังคมที่อาจเกิดขึ้น

ญาศินี เกิดผลเสริฐ (2558) กล่าวถึงความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมคือการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนในฐานะสมาชิกของสังคม ให้รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพความแตกต่างทางความคิดของคนในสังคม การเคารพกติกาของสังคม ใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย การมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกฎหมาย

Beiner (1995) ; Delanty (2000) การทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นจำนวนของคำอธิบายสำหรับความตึงเครียดที่เกิดขึ้น ทฤษฎีทางการเมืองและนโยบายทางสังคมถึงความสนใจไปที่ลักษณะเชิงบรรทัดฐานและการโต้แย้งของ Active Citizenship ในระบอบประชาธิปไตย

Johnston (2003) ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมเป็นวิธีหนึ่งในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองและรัฐรวมทั้งพลเมืองของกันและกัน ในแง่ของความซับซ้อนของประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นมักแสดงความคิดเห็นกันว่าผู้คนจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะกลายเป็นพลเมืองที่ดีในตัว

Kymlicka and Norman (1995) ความหมายคือการมีส่วนร่วมและสิ่งที่ได้คือความรู้ความสามารถ หรือมี "คุณธรรม" ที่พวกเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกรอบประชาธิปไตย

Take Part Network (2006) Mansbridge (1999) Barber (2003) Lister (1997a, b), Kymlicka and Norman (1995), Putnam (2000) ขอบเขตของ 'Active citizenship' มีการรับรู้อย่างหลากหลายในเรื่องการมีส่วนร่วมในโครงสร้างของเมือง(ธรรมาภิบาล), ภาคประชาสังคม

(หรือชุมชน) หรือการเมือง และข้อเรียกร้องหลายประการได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของการปฏิบัติตน ทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความเข้มแข็ง สร้างความเท่าเทียม และสังคมที่เชื่อมโยงกัน

Finalyson (2003), Clarke (2005) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พลเมืองที่มีนโยบายด้านเสรีนิยมใหม่ ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอำนาจของรัฐ ความรับผิดชอบ และการพึ่งตนเองมีมากขึ้น

Lister (1997), Kabeer (2005), Clarke (2005), Abrams (2007), Martin (2003) ดังนั้น Active Citizenship จะลดความจำเป็นในการบริการสาธารณะและสร้างชุมชนที่ถูกแยกออกจากความต้องการแรงงานที่มีความยืดหยุ่นในระบบเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์

Crick (2001) Blunkett (2003) ระยะเวลาที่ Active Citizenship กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและความขัดแย้งจำนวนมาก จะมองเห็นประโยชน์อย่างเห็นได้ชัดและเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสังคมของระบอบประชาธิปไตย

Cruikshank (1999), Crowther and Martin (2009) Milbourne (2013) ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ถือเป็นกรปฏิรูปประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น

จากความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมของนักวิจัยหลายท่าน ได้ดำเนินการสังเคราะห์ความหมายสรุปได้ว่า เด็กจะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและพร้อมที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่การพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนได้นั้น เด็กเหล่านี้ไม่ได้เฉพาะแต่การทำให้เขาารู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมีเท่านั้น แต่ต้องหันมาสนใจที่จะสร้างให้พลเมืองเกิดตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว คือ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตระหนักถึงปัญหาของสังคม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตระหนักถึงปัญหาของสังคม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการร่วมมือกันที่จะแก้ปัญหา โดยการเข้าไปมีบทบาทในรูปแบบจิตอาสา กิจกรรมสาธารณะ มีความกระตือรือร้น ความยืดหยุ่นผูกพันในการทำงาน มีการวางแผนการทำงาน ที่ต้องการบรรลุเป้าหมายของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชนและสังคม การปรับปรุงแก้ไขให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนและความไร้ระเบียบของสังคมให้ดีขึ้น การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงาน การรู้จักพึ่งตนเอง รู้จักการเคารพสิทธิของตนเอง ของผู้อื่น ตลอดจนเคารพสิทธิในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมได้ เป็นผู้มีอิสระทางความคิดและจิตวิพากษ์ ในการแก้ไขปัญหา เคารพความแตกต่างทางความคิดของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การสร้างพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งทุกสังคมทุกประเทศต้องการเหมือนกัน และหากสังคมไทย

มีประชาชนที่เป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมอย่างแท้จริงก็จะทำให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้า และมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

แนวคิดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

จากความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมดังกล่าวข้างต้นนั้น การที่จะเยาวชนไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้นั้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมของนักการศึกษาหลายท่านแนวคิดในการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนเป็นเรื่องที่แทบทุกประเทศในโลกพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นและให้ความสำคัญมาโดยตลอดเพราะต่างตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่าของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมเป็นเครื่องมือนำพาประเทศให้อยู่รอดและก้าวพ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีหลายประเทศที่พัฒนาแล้วมีความตระหนักดีในเรื่องดังกล่าวจึงให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาค้นตั้งแต่ระดับเยาวชนและขับเคลื่อนไปสู่การศึกษาภาคบังคับ (compulsory education) (เลิศพร อุดมพงษ์, 2558) ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมก็จะหมดไปได้ด้วยการสร้างเยาวชนให้มีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Jacobson and Kirby, 2006, Hardiman, McCashin and Payne, 2004 and Kirby, 2004) โดยมีแนวคิดจากนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

Rebecca A. Denby (2008) แนวคิดของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมให้เป็นที่รู้จักของเยาวชนโดยให้เข้าใจถึงหน้าที่และการกระทำด้วยความรับผิดชอบในการช่วยพัฒนาชุมชนและสังคมและตระหนักในปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เป็นผู้ที่มีความเชื่อและความเข้าใจเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมในแนวทางประชาธิปไตย โดยความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active Citizenship) ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เช่น การใช้สิทธิในการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง หรือเลือกตั้งสภานักเรียน การเคารพกฎหมายสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ขั้นพื้นฐานซึ่งต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาวชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เช่น หน่วยงานส่วนรวมของชุมชน เป็นกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปสังคม พยายามทำความเข้าใจปัญหาของสังคม สาเหตุของปัญหา พร้อมเข้าไปแก้ไขเมื่อมีโอกาส

จากแนวคิด Rebecca A. Denby (2008) เป็นการปลูกฝังของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมให้รู้จักต่อหน้าที่ตั้งแต่เด็กเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ต่อไปต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่นี้ เช่น การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นการปลูกฝังให้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในระบบประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นคนไทยมีสิทธิเท่าเทียมกันในการลงคะแนนเสียง ในระดับห้องเช่น การลงคะแนนเลือกหัวหน้าห้อง ในระดับโรงเรียน เช่น การลงคะแนนเลือกสภานักเรียน ให้รู้

บทบาทของการออกเสียงโดยดูจากนโยบายที่สามารถทำได้จริงในการพัฒนา และการเคารพกฎหมาย คือ ให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายว่า การออกกฎหมายเพื่อเป็นการคุ้มครองไม่ให้เกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นในภายภาคหน้าและเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ร้ายแรงขึ้น

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2551) กล่าวถึงความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) ว่าบุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการคือ

1. มีความสนใจในวัฒนธรรม เช่น มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ห่วงแหนวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตนตามกฎหมายและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา
2. ต้องเสียสละเวลาของตนเองเพื่อส่วนรวม เช่น การช่วยกันแยกขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อน การช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อสร้างก๊าซออกซิเจนให้มากขึ้น ให้บรรยากาศมีความร่มรื่น
3. เป็นคนที่มีความทันสมัย สนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น การจะเลือกพรรคการเมือง ก็สนใจในนโยบายของแต่ละพรรค มองดูข้อดีข้อด้อยของแต่ละฝ่ายก่อนที่จะลงคะแนนเสียง

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) กล่าวถึงแนวคิดของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) เยาวชนจะต้องมีคุณลักษณะรวม 9 ข้อ ดังนี้

1. การเคารพตนเอง มีวินัยในตนเอง เช่น การไม่มาโรงเรียนสาย การไม่แอบลอกงานของเพื่อน การไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ทำตามกติกาสังคม เคารพกฎหมาย
2. การใช้สิทธิของตนเอง เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในเรื่องการเสียภาษีในฐานะบุคคลในชาติ เสียภาษีเพื่อทำเงินที่ได้ไปทำนุบำรุงประเทศชาติด้านสาธารณูปโภคได้แก่ ไฟฟ้า ประชา ถนน เป็นต้น ความเข้าใจกับการทำหน้าที่ในการเกณฑ์ทหารเป็นเพื่อกำลังสำรองในการป้องกันของประเทศชาติ เป็นต้น
3. ความสนใจในปัญหาของสังคม เช่น การติดตามข่าวสาร และสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาของสังคม เพื่อประเมินถึงความสามารถของตนในการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาของสังคม
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนละสังคม เช่น การร่วมประชุม การช่วยเหลืองานส่วนรวมของชุมชน
5. การกล้าแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานประชาธิปไตย การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเช่น การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนตามเหตุผลที่ถูกต้อง หรือ การแสดงความคิดเห็นทางสังคมที่อยู่ในกรอบของระบอบประชาธิปไตย

6.การรณรงค์หรือแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคม เช่น ไม่เพิกเฉยและแสดงออกต่อความไม่เป็นธรรมต่อผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น

7.การมีจิตอาสา เช่นการทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเข้าช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจศรัทธาเต็มกำลังความสามารถ

8.การเป็นผู้นำในงานช่วยเหลือกิจกรรมของสังคมส่วนรวม คือ การรู้จักกล้าคิดการแสดงออกในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

9.การพัฒนาตนเอง คือ รู้จักที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้เพื่อที่จะได้ความรู้และทักษะต่าง ๆ เข้าไปแก้ไขปัญหาได้ สนใจเพื่อนำเอาทักษะที่ได้ไปช่วยเหลือผู้อื่น

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2557) กล่าวถึงแนวคิดของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active Citizenship) คือ การที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ในสังคมที่เป็นกิจกรรมสาธารณะนั้น หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับปัญหาของชุมชนโดยไม่เพิกเฉย เข้าไปมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การเข้าไปต้องเป็นความสมัครใจ ทำด้วยจิตสำนึกที่พร้อมจะแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง และมีความเชื่อในเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) โดยเข้าไปช่วยกำหนดนโยบาย เข้าไปมีส่วนร่วมในมูลนิธิต่าง ๆ ของชุมชน เข้าไปกระตุ้นให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ญาศินี เกิดผลเสริฐ (2557) กล่าวถึงแนวคิดของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active Citizenship) คือ เยาวชนต้องความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาค มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมือง ซึ่งเปรียบเสมือนผลประโยชน์ของตนเอง ความเป็นพลเมืองจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่ระดับเยาวชน โดยแนวคิดครอบคลุมพลังทางการเมืองภาคพลเมืองจึงต้องประกอบด้วยพลเมืองที่มีอำนาจ 3 ประการ

1.อำนาจโดยความรู้หมายถึงความรู้และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญโครงสร้างรัฐอำนาจของรัฐองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องสิทธิเสรีภาพช่องทางการใช้อำนาจของตนเองหน้าที่ของตนท้องถิ่นชุมชนและสังคมโลก เป็นต้น

2.อำนาจในการปฏิบัติหมายถึงการมีทักษะทางการเมืองที่มีใช้เพียงการเลือกตั้งตั้งแต่รวมถึงทักษะการรวมกลุ่มการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายอย่างมีเหตุผลการมีส่วนร่วมการคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรองและใคร่ครวญ (deliberative) และการค้นหาและการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงและการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น

3.อำนาจของความคิดและทัศนคติของพลเมืองหมายถึงการมีทัศนคติและ
แนวโน้มของความคิดตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นไปตามวิถี
ประชาธิปไตยเช่นการยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติการแสดงความคิดเห็นการเคารพ
สิทธิของผู้อื่นการเคารพความแตกต่างและความเห็นต่างของบุคคลมีความรับผิดชอบในหน้าที่
พลเมืองของตน เป็นต้น

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของความเข้มแข็งของเมืองที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)

นักวิจัย	ความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี
Bryony Hoskin (2006)	1. เคารพสิทธิของตนเอง 2. เคารพสิทธิของผู้อื่น	✓							
Borhaug (2010)	1. ความกระตือรือร้นในการทำงาน 2. ความยึดมั่นผูกพันกับงานที่ปฏิบัติ 3. ให้ความสนใจในประเด็นปัญหาของสังคม	✓							
วราภรณ์ สามโกเศศ (2554)	1. มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. มีจิตอาสา 3. มีจิตสาธารณะ 4. เห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
นิภาพรณ เจนสันติกุล (2555)	1. มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในสังคม 2. มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามตามสิทธิและหน้าที่ 3. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ						✓		✓

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	ความเข้มแข็งเมืองที่ดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2556)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2558)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2560)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2562)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2564)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2566)	ศูนย์วิจัยชุมชนเมือง (2568)
ศุภรัตน์ รัตนมูซีย์ (2556)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ความเข้าใจการมีส่วนร่วม 2. ความร่วมมือชอบในการช่วยกันพัฒนาชุมชนและสังคม 3. ความตระหนักรู้ถึงปัญหาของสังคม 					✓	✓	✓
ญาสินี เกิดผลเสวี (2558)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เคารพสิทธิของผู้อื่น 2. เคารพความแตกต่างทางความคิด 3. เคารพกติกาของสังคม 4. การมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5. การมีส่วนร่วมในกฎหมาย 	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	<p>ความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
Johnston (2003)	<p>1. มีความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนในสังคม</p>	<p>1. มีความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนในสังคม</p>
Kymlicka and Norman (1995)	<p>2. มีความไม่เรียนรู้</p>	<p>2. มีความไม่เรียนรู้</p>
Take Part Network (2006)	<p>1. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม</p>	<p>1. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม</p>
Mansbridge (1999)	<p>1. การมีส่วนร่วมในโครงสร้างของเมือง (ธรรมภิบาล), ภาคประชาสังคม (หรือชุมชน) หรือ การเมืองเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม</p>	<p>1. การมีส่วนร่วมในโครงสร้างของเมือง (หรือชุมชน) หรือ การเมืองเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม</p>
Barber (2003)		
Lister (1997a, b)		
Kymlicka and Norman(1995),		
Putnam (2000)		
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>
	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสังคม</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	ความเข้มแข็งของเมืองที่ดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)	ทฤษฎีสังคมวิทยา	การวัดผล	ความน่าเชื่อถือ	การวัดผลเชิงปริมาณ	การวัดผลเชิงคุณภาพ	การวัดผลเชิงเปรียบเทียบ
Finalyson (2003), Clarke (2005) Lister (1997) ,Kabeer (2005), Clarke(2005), Abrams(2007), Martin (2003) Crick (2001) Blunkett (2003) Cruikshank(1999), Crowther and Martin (2009) Milbourne (2013)	<p>1. มีความรับผิดชอบของตนเองและการพึ่งตนเองมีมากขึ้น</p> <p>1. มีความรับผิดชอบของตนเองและการพึ่งตนเองมีมากขึ้น</p> <p>1. เห็นประโยชน์อย่างเห็นได้ชัดและเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสังคมของระบอบประชาธิปไตย</p> <p>1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถือเป็นการปฏิรูปประชาธิปไตย</p>	✓	✓	✓	✓	✓	

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	<p>ความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)</p>	<p>ทฤษฎีสหวิทยาการเพื่อลดช่องว่าง</p>	<p>องค์ความรู้ใหม่</p>	<p>ความท้าทายใหม่</p>	<p>การบูรณาการความรู้ใหม่</p>	<p>การบูรณาการองค์ความรู้ใหม่</p>	<p>การบูรณาการแบบสหวิทยาการ</p>	<p>การบูรณาการแบบบูรณาการ</p>
<p>Rebecca A. Denby (2008)</p> <p>ถวิลดี บุรีกุลและคณะ (2551)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้สิทธิในการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง 2. การเลือกตั้งสภานักเรียน 3. การเคารพกฎหมาย 4. การช่วยงานส่วนรวมของชุมชน <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย 2. ทวางแทนในวัฒนธรรม 3. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย 4. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา 5. การช่วยกันแยกขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อน 6. การช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อสร้างก๊าซออกซิเจนให้มากขึ้น 7. การเลือกพรรคการเมืองสนใจนโยบายของแต่ละพรรค 				<p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	

ตาราง 1 (ต่อ)

<p>นักวิจัย</p> <p>ศุภรัตน์ รัตนมูขัย (2556)</p>	<p>ความเป็นพลเมืองที่ดีที่ใส่ใจสังคม (Active citizenship)</p>	<p>ทฤษฎีประชาธิปไตย</p>	<p>เอกสารพิมพ์</p>	<p>คู่มือผู้นำ</p>	<p>แบบสอบถาม</p>	<p>การสังเกตแบบมีส่วนร่วม</p>	<p>การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง</p>	<p>การสนทนากลุ่มแบบ</p>
		<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่โกรธเขียนสาย (รับผิดชอบตนเอง) 2. การไม่แอบลอบงานของเพื่อน (มีความซื่อสัตย์สุจริต) 3. การไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) 4. การเคารพกฎหมาย 5. มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องการเสียภาษี 6. มีความรู้ความเข้าใจกับการทำหน้าที่ที่ทหารรับใช้ชาติ 7. การติดตามข่าวสาร และการวิเคราะห์ถึงปัญหาของสังคม 8. การร่วมประชุม การช่วยเหลืองานส่วนรวมของชุมชน 9. การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนตามเหตุผลที่ถูกต้อง 10. การรณรงค์หรือแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคม 11. การทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเจ้าช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจศรัทธา 12. การเป็นผู้ที่ไม่งานช่วยเหลือกิจกรรมของสังคมส่วนรวม 13. การรู้จักที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น อย่างต่อเนื่อง 	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>	<p>✓</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	<p>ความเป็นพลเมืองที่ดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)</p>	<p>ทฤษฎีสุขภาพของอานโตนิโอ กูมาเรส</p>	<p>องค์ประกอบสุขภาพ</p>	<p>ปัญหาสุขภาพ</p>	<p>การตอบสนองตามแนวทาง</p>	<p>ความสามารถในการแก้ปัญหา</p>	<p>การพัฒนาระบบสุขภาพ</p>	<p>การประเมินผล</p>
<p>ศุภรัตน์ รัตนบุษย์ (2556)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่มาโรงเรียนสาย (รับผิดชอบตนเอง) 2. การไม่แอบลอกงานของเพื่อน (มีความซื่อสัตย์สุจริต) 3. การไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) 4. การเคารพกฎหมาย 5. มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องการเสียภาษี 6. มีความรู้ความเข้าใจกับกรทำหน้าที่ทหารรับใช้ชาติ 7. การติดตามข่าวสาร และการวิเคราะห์ถึงปัญหาของสังคม 8. การร่วมประชุม การช่วยเหลืองานส่วนรวมของชุมชน 9. การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนตามเหตุผลที่ถูกต้อง 10. การรณรงค์หรือแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคม 11. การทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจศรัทธา 12. การเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมของสังคมส่วนรวม 13. การรู้จักที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น อย่าง ต่อเนื่อง 		<p>✓</p>			<p>✓ ✓</p>	<p>✓ ✓</p>	<p>✓ ✓</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิจัย	<p>ความเป็นพลเมืองที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)</p>	<p>มูลนิธิรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชน</p>	<p>กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>	<p>มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก</p>
พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2557)	<p>1. การที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ในสังคมที่เป็นกิจกรรมสาธารณะ</p> <p>2. มีความเชื่อในเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) โดยเข้าไปช่วยกำหนดนโยบาย</p>									
ญาศินี เกิดผลเสวีรัฐ (2557)	<p>1. ความรู้และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย</p> <p>2. การรวมกลุ่มการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายอย่างมีเหตุผล</p> <p>3. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจและใช้ข้อมูลข้อเท็จจริง (deliberative) และการค้นหาและการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริง</p> <p>4. การที่ตนคิดและแนวโน้มนิยมของความคิดเห็นตามวิถีประชาธิปไตย</p> <p>5. การเคารพสิทธิและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น</p>									

จากการสังเคราะห์แนวคิดการที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมี
คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ และตัวชี้วัด 20
ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มี 7 องค์ประกอบและ 20 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 1
ตัวชี้วัด ได้แก่

- เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การฟังตนเอง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองไม่เป็นภาระของคนอื่น
2. การแสวงหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง
3. ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ

องค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- การปฏิบัติตนในการมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสังคม

องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับความแตกต่าง ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. การเคารพความแตกต่างในการแสดงความคิดของผู้อื่น
2. การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
3. การเข้าใจ ยอมรับและชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม
2. การมีจิตอาสา ตระหนักในกิจกรรมสาธารณะ
3. การเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 6 ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการและระเบียบการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย
2. การคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองและใคร่ครวญถึงปัญหาของสังคม
3. ความเคารพในกติกาสังคมและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย
4. การใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องใน

สังคม

องค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนในสังคม
3. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม
4. การปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ดี

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หมายถึง คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 7 ประการ ดังนี้

1.การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง การปฏิบัติตนของบุคคลที่รู้จักสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่น รู้จักเคารพในสิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.การพึ่งตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตนของบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องร้อน โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไปและช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด การแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ได้ด้วยตนเองมีความกระตือรือร้นและยึดมั่นกับงานที่ทำ

3.ความเท่าเทียมกัน หมายถึง การปฏิบัติตนของตนเองในการมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสังคมโดยเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่เลือกปฏิบัติต่อกัน และได้รับความยุติธรรมด้วยความเสมอภาค

4.การยอมรับความแตกต่าง หมายถึงการเคารพและยอมรับความแตกต่างในการแสดงความคิดของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง มีความสนใจทางวัฒนธรรม เข้าใจ ยอมรับ และชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรม สามารถถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยได้

5.ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม มีจิตอาสาโดยเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในการมีส่วนร่วมในสังคมในกิจกรรมสาธารณะ เคารพกติกาสังคม

6.ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหลักและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เข้าใจบทบาทสิทธิการมีส่วนร่วมปฏิบัติตน โดยใช้สิทธิภายในขอบเขตของกฎหมาย เคารพกติกาสังคม เคารพและยอมรับผลการกระทำตามระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติตนตามกฎหมาย และใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตย แสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคมตามเหตุผล

7.การมีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา มีทัศนคติที่ดีมีความซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรักและสามัคคี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมศรี ฐานะวุฒิกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ต้อง มีนโยบายและแผนการดำเนินงาน โดยกำหนดภาระหน้าที่ ให้ชัดเจน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ที่สำคัญครูต้องมีความเสียสละมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับการทำงาน และที่สำคัญต้องมีกิจกรรมที่หลากหลาย และ นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยการจัด กิจกรรมต้องบูรณาการกิจกรรมเข้าไปในเนื้อหาวิชาทุก กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและจัดกิจกรรม พิเศษ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีความ พร้อมและความสามารถในการเป็นคนที่มีสมรรถนะและมีจิต สาธารณะที่ยั่งยืน 2. กลยุทธ์การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มี 4 กลยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่การมีจิตสาธารณะ 2) กลยุทธ์ส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรม เพื่อให้มีจิตสาธารณะ 3) กลยุทธ์สร้างแรงจูงใจการจัดกิจกรรมเพื่อน้อมนำกระแสพระราชดำริของ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชมาพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสาธารณะ 4) กลยุทธ์เพิ่มมาตรการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการมีจิตสาธารณะ

ญาสินี เกิดผลเสริฐ (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว สรุปผลงานวิจัยดังนี้ การเสริมสร้างบทบาทของพลเมืองที่ตื่นตัวนั้น สามารถทำได้ โดยผ่านการปูพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งจัดเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง การตระหนักถึงบทบาทของการเป็นเมืองที่ตื่นตัว ทั้งใน รูปแบบที่เป็นทางการ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว ชุมชน ที่อยู่อาศัย โดยการสอดแทรกให้เห็นถึงการมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวของเยาวชนไทย และการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวยังเป็นสิ่งที่สำคัญของหัวใจในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงไม่อาจประสบความสำเร็จได้ เพียงเพราะมีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่รู้จักใช้สิทธิของตนเอง มีความ

รับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกาที่มีสำนึกของการมีส่วนร่วมในสังคม ประชาธิปไตยจึงจะประสบความสำเร็จได้หากให้ความสำคัญของการสร้างพลเมืองที่ตื่นตัว

วสันต์ พรพุทธิพงศ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนที่ 2 การรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชน การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อมูล 2 ชนิดคือ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่การเก็บข้อมูลแบบสอบถามกับเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาและรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการวารสารหนังสือ รายงานการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสถิติที่ใช้ในการวิจัยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าฐานนิยม (mode) ค่ามัธยฐาน (median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และสถิติอนุมานการวิเคราะห์ รีเกรสชัน (Regression analysis) ผลการวิจัยระดับการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครในด้านสังคมด้านเศรษฐกิจด้านการเมืองการปกครองและด้านคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองดีโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้จากการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรอิสระกับระดับการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนด้านคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองดีพบว่าตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวแปรได้แก่ระดับการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองการปกครองที่สามารถพยากรณ์ระดับการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนด้านคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพยากรณ์ระดับการรับรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชนด้านคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองดีได้ร้อยละ 56.60 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.48

นิรมล ตู๋จินดา (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า(ช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2565) ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๕) ประกอบด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) การศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 24 คนด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR และการศึกษาความคิดเห็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพลเมืองศึกษาจำนวน 363 คนจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการสัมภาษณ์และสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญ 3.การสร้างวงล้ออนาคต 4 เป็นการนำแนวโน้มสภาพการณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 24 คน มีฉันทามติ ให้กลุ่มเป้าหมายลงมือปฏิบัติงาน ระยะเวลา 2 ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1.การสร้างภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2565) 2.ประเมินความแตกต่างที่ผู้วิจัยสร้างให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องเหมาะสมในด้านโครงสร้าง(Construct validity)และเนื้อหา(Content validity) และ3 การเขียนภาพอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2565) ผลการศึกษาพบว่าภาพร่างอนาคตหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้าพ.ศ. 2555 - 2565) ใน1. ด้านปรัชญาของหลักสูตรเน้นการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีคุณภาพมุ่งกระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง2. ด้านคุณลักษณะผู้เรียนเป็นผู้มีจิตสำนึกในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มีเสรีภาพมีจิตสาธารณะ3. ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยมีทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม4. ด้านรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตรเป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในการลงมือปฏิบัติการมีส่วนร่วมกับชุมชนสังคมให้มีภาวะผู้นำจิตสาธารณะต่อการแก้ปัญหาสังคมให้มากขึ้น5. ด้านสาระการเรียนรู้จัดสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมแต่ละระดับชั้นเข้าใจการเมืองท้องถิ่นสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม 6. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้เน้นจัดการศึกษาเรียนรู้รูปแบบโครงการโครงการงานเพื่อสังคมในระดับครอบครัวโรงเรียนสังคม7. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบการให้และอาสาช่วยเหลือสังคมจากห้องเรียนสู่สภาพแวดล้อม8. ด้านสื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้มุ่งใช้ข่าวเหตุการณ์ สถานการณ์จริงของสังคมและ 9. ด้านการวัดและประเมินผลจากการมีส่วนร่วมการปฏิบัติในชีวิตจริง

วินิจ ภาเจริญ (2561) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่องคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นการสำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเรื่องคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา t-testและ One-Way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยในภาพรวมทั้งระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านคุณลักษณะพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการเมืองการปกครองในสังคมประชาธิปไตย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านความรู้และทักษะ ด้านเศรษฐกิจ

2) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีกับตัวแปรพื้นฐานจะพบว่า มีตัวแปรที่จำแนกความแตกต่างของคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ เพศ ภูมิลำเนา และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยขอเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้แก่ 1) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเวทีประชุม สัมมนาหรือกิจกรรมทางวิชาการและทำกิจกรรมร่วมกัน 2) ควรจัดให้มีการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยทุกภาคการศึกษา 3) ควรเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น โรงเรียน วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพลเมืองเพื่อให้เห็นว่าองค์กรเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาพลเมือง

ภาสุดา ภาคามาผล (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้กิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย กล่าว สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยจะเห็นได้ อย่างชัดเจนว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ควรเป็นการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ /ลงมือปฏิบัติควบคู่ไปกับการส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยง พร้อมทั้ง ต้องเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจในระบอบการเมือง การปกครองในระบอบวิถีประชาธิปไตย เคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพในกฎระเบียบ ของสังคม โดยที่ควรเริ่มมีการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก การจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้กิจกรรม บริการสังคมได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติโครงการบริการสังคม ซึ่งในกระบวนการลงมือปฏิบัติโครงการ ย่อมส่งเสริมเรื่องของทักษะในการเรียนรู้ไปพร้อมกับทักษะชีวิต เช่น ทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา เป็นต้น พร้อมทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ทำ ได้ทำงานร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ รวมถึงชุมชน โดยในกระบวนการของการทำงานกลุ่มนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตย มากขึ้น เช่น การใช้เหตุผล การยอมรับผลของการตัดสินใจของกลุ่ม การเคารพเสียงส่วนน้อย เป็นต้น และ ก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานขึ้น เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นต้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้นอกเหนือจากการเรียนในสาระหน้าที่พลเมืองซึ่งมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี แต่การที่ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนจะมีความเป็นพลเมืองที่ดีแล้วยังเป็นพลเมืองดีที่มีความใส่ใจในสังคมที่ตนเองอยู่ จุดเริ่มต้นนั้นคือสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจำต้องจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนเรียนรู้

เข้าใจความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อม จัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนไปสู่ความพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีจิตสาธารณะ ให้ความรู้หน้าที่พลเมืองดีของเยาวชน สร้างกลยุทธ์เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่การมีจิตสาธารณะและน้อมนำกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสาธารณะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ /ลงมือปฏิบัติควบคู่ไปกับการส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยง จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีความรับผิดชอบ เคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเคารพในกฎระเบียบ มีคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจในระบบการเมือง การปกครองในระบอบวิถีสถาธิปไตย

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์เป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคม เพราะเป็นครูที่แท้จริง พระองค์ทรงเข้าถึง เข้าใจและพัฒนาประชาชนไปพร้อมกัน ทรงมีแนวคิดในการปฏิบัติทำให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนชาวไทยและทั่วโลกในพระปรีชาสามารถของพระองค์ และถึงแม้พระองค์จะเสด็จสวรรคตแล้ว แต่ผู้วิจัก็มีได้ลิ้มเลือนพระองค์เหมือนกับคนไทยทั่วโลกก็เช่นกัน ดังคำกล่าวของสุเมธ ตันติเวชกุล (2548, 23) กล่าวว่า “ที่ผ่านมานั้นได้ทรงแสดงให้ดูหมดทุกอย่าง ได้ทรงทำหมดทุกอย่าง ทรงคิดหมดทุกอย่าง เพื่อรักษาประเทศนี้ไว้ ไม่ใช่เพียงรักษา ทรงสอนด้วย ทรงนำด้วย ทรงทำให้ดูด้วย แต่พวกเราพสกนิกรเห็นพระเจ้าอยู่หัวแต่ไม่เคยมองพระเจ้าอยู่หัวเลย ขึ้นชมแต่ไม่เคยทำตาม” สิ่งที่ผู้วิจัจะทำได้คือการน้อมนำหลักการทรงงานของพระองค์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้แนวคิดหลักของการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นำมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาของชาติตลอดไป

แนวคิดของของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

สำนักงาน กปร (2551) หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน

สุเมธ ตันติเวชกุล ,เกษม วัฒนชัย (2554) ผู้วิจัขอแนะนำประสบการณ์การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทของดร.สุเมธตันติเวชกุลเลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนาอดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระ

ปฐมบรมราชโองการว่า“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณเมื่อวันศุกร์ที่ 5 พฤษภาคม 2493 นั้น จวบจนถึงปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยและนานาชาติว่าพระองค์ทรงเป็นพลังแห่งแผ่นดินที่ทรงนำพาประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบันและพลสกนิกรอยู่อย่างร่มเย็นภายใต้พระบารมีทรงใช้ “ธรรม” ในการครองแผ่นดิน“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” เป็นหลักการเงื่อนไขในการครองแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งคือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยทรงประกาศว่าจะทรงใช้ธรรมะเป็นฐานหลักในการครองแผ่นดินของพระองค์ พระองค์ตรัสว่าธรรมะคือความดีความถูกต้องหรือความยุติธรรมตลอดระยะเวลากว่า 65 ปีที่ทรงครองราชย์ได้ทรงปฏิบัติพระองค์อยู่ในธรรมะ 10 ประการหรือทศพิธราชธรรมโดยเคร่งครัดอันได้แก่ 1. ทาน ทรงเป็นผู้ให้ 2. ศีล หรือความประพฤติดีงามทรงตั้งมั่นอยู่ในศีล 3. บริจาค ทรงบริจาคหรือทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ 4. อาชชวะ ทรงมีความซื่อตรง 5. มัททวะ ทรงมีความอ่อนโยน 6. ตบะ ทรงมีความเพียร 7. อักโกระ ทรงไม่โกรธ 8. อวิหิงสา ทรงไม่เบียดเบียนผู้อื่น 9. ขันติ ทรงมีความอดทน และ 10. อวิโรธนะ ทรงไม่ประพฤติผิดในธรรม

หลักการสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์จะทรงเน้นการปฏิบัติให้ลูกศิษย์ดูแลจงใจให้มาสนใจเองไม่เคยทรงสั่งหรือทรงบังคับให้ทำจะทรงสอนอย่างละเอียดให้เข้าใจทุกแง่มุม และที่สำคัญทรงเน้นเสมอว่าการสอนควรยึดรากฐานเดิมของสังคมไทยไว้ไม่ควรคัดลอกจากต่างประเทศมากเกินไปแต่อาจนำหลักการมาเปรียบเทียบได้เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดความเป็นตัวของตัวเองและที่ผ่านมาพระองค์พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆเป็นจำนวนมากซึ่งถ้าสนใจศึกษาโครงการที่พระองค์พระราชทานจะได้รับความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับภูมิสังคมก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรง “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องเพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชนและทรงเตือนว่าการวางโครงการหรือกิจกรรมต่างๆเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นต้องให้ความเคารพและสอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” โดย “ภูมิ” คือให้ความเคารพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบๆตัวเราหรือภาษาชาวบ้านคือดินน้ำลมไฟที่อยู่รอบๆตัวเราเนื่องจากแต่ละแห่งแต่ละภูมิภาคแต่ละชุมชนเมืองนั้นลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงสำหรับ “สังคม” นั้นคือคนโดยจะเห็นว่าความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมหลักปฏิบัติค่านิยมของคนที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆแทบจะไม่เหมือนกันเลยจึงทรงกำชับว่าต้องให้ความเคารพต่อสองสิ่งนี้รวมถึงต้องมีวิธีคิดอย่าง “องค์รวม” หรือมองอย่างครบวงจรซึ่งไม่จำเป็นต้องผูกมัดติดตำราหรือ

วิชาการและเทคโนโลยีที่อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทยทรงใช้ ธรรมชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาพระองค์ทรงยึดธรรมะเป็นที่ตั้ง “ธรรมะ” ในที่นี้คือ ธรรมชาติวิธีการแก้ปัญหาหรือแม้กระทั่งการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องดินน้ำอากาศและสิ่งแวดล้อม จะทรงใช้ธรรมชาติในการแก้ไขปัญหาอากาศการแก้ไขน้ำเน่าเสียแทนที่จะพึ่งพิจารณาถึงโรงงาน บำบัดน้ำเสียกลับทรงมองว่าในธรรมชาติจะมีขบวนการอะไรที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เช่นการใช้ บ่อตกตะกอนเพื่อให้เกิดการตกตะกอนขึ้นโดยกระบวนการทางธรรมชาติหรือพิจารณาหาพืชบาง ชนิดที่สามารถกรองน้ำเน่าเสียจนกระทั่งถึงเรื่องกั้นน้ำขังพัฒนาทรงเลียนแบบ “หลุม” เครื่องมือ ที่ชาวบ้านใช้กันในภาคเหนือหรือการแก้ไขปัญหาดินถล่มแทนที่จะใช้เครื่องจักรกลกลับทรงใช้ “หญ้าแฝก” ปลูกเป็นแนวรักษาตามระดับไม่ให้ดินพังทลายลงมาตลอดจน “การใช้ธรรมปราบ ธรรม” เช่นการนำน้ำดีขับไล่ น้ำเสียเพื่อเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีเป็นต้นต้องรอบรู้รอบคอบ ประหยัดเรียบง่ายและได้ประโยชน์สูงสุดนอกจากนี้ต้องใช้ “ความรอบรู้รอบคอบ” ในการแก้ไข ปัญหาเช่นจะแก้ไขปัญหาเรื่องดินต้องรู้เรื่องดินจะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำต้องรู้เรื่องน้ำจะเห็นว่าการ สดัดจฯ ทั่วประเทศแต่ละแห่งจะทรงรวบรวมข้อมูลและศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อหาหนทางที่จะแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่และแต่ละกลุ่มคนโดยคำนึงถึง “ความประหยัดเรียบง่ายได้ประโยชน์ สูงสุด” นั่นคือมีความคุ้มค่าและคุ้มทุนแต่ไม่ใช่เป็นการขาดทุนกำไรอย่างไรที่วิชาการสมัยใหม่ยึดถือ ลงทุนเท่าไรนั้นต้องได้กำไรเท่าไรสำหรับพระองค์จะเป็นการแก้ไขปัญหโดยใช้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดต่ำ ที่สุดแต่หากเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้นบางครั้งวางแผนแพงก็จะต้องทำเพราะชีวิตของ มนุษย์เราจะไปตีราคาแบบวัตถุสิ่งของไม่ได้ซึ่งพระองค์ตรัสว่า “...ขาดทุนคือกำไร Our loss is our gain... การเสียคือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้าและการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็น มูลค่าเงินไม่ได้...” รวมถึงทรงโปรดที่จะ “ทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย” หรือทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้ เข้าใจง่ายซึ่งเป็นหลักคิดที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริทรงยึดหลัก “รู้รักสามัคคี” ในการบริหารจัดการพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวทรงเน้นเรื่องการบริหารจัดการซึ่งดูเสมือนจะเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของบ้านเมืองเรา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องของการประสานงานประสานกิจกรรมการแบ่งหน้าที่กันทำการใช้หลัก สามัคคีธรรมในการดำเนินการรวมพลังกันแก้ไขปัญหาจึงทรงตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น 6 แห่ง เน้นให้มี “การบริการรวม” ที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จโดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการ ทำงานร่วมกันที่ตั้งอยู่บนหลัก “รู้รักสามัคคี” ซึ่งถือเป็นหลักการงานอีกประการหนึ่งพระองค์ทรง ยึดหลักว่าต้องมีพลังผลักดันให้เราปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาและพลังผลักดันที่สำคัญที่สุดคือความรัก ความเมตตาที่จะมีต่อครอบครัวเพื่อนร่วมชุมชนประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่าทำ

อะไรคนเดียวหรือเก่งคนเดียวต้องตั้งอยู่บนหลักของความสามัคคีและ “การมีส่วนร่วม” ในการร่วมกันทำร่วมแก้ไขโดยใช้การ “ประชาพิจารณ์” ในการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ต้อง “ระเบิดจากข้างใน” และ “เข้าใจเข้าถึงพัฒนา” พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” นั่นคือต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อนมิใช่การนำความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรืออย่างการฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อมพระองค์ตรัสว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลุกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อนแล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...” และทรงใช้หลัก “เข้าใจเข้าถึงพัฒนา” นั่นคือก่อนจะทำอะไรต้องมีความเข้าใจเสียก่อนเข้าใจภูมิประเทศเข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหาทั้งทางด้านกายภาพด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเป็นต้นและระหว่างการทำดำเนินการนั้นจะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาหรือทำงานให้เขานั้น “เข้าใจ” เราด้วยเพราะถ้าเราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียวโดยที่เขาไม่เข้าใจเราประโยชน์คงจะไม่เกิดขึ้นตามที่เรามุ่งหวังไว้ “เข้าถึง” ก็เช่นกันเมื่อรู้ปัญหาแล้วเข้าใจแล้วก็ต้องเข้าถึงเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำอย่างไรก็ตามให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วยดังนั้นจะเห็นว่าเป็นการสื่อสารสองทางทั้งไปและกลับถ้าสามารถทำสองประการแรกได้สำเร็จเรื่อง “การพัฒนา” จะลงเอยได้อย่างดีเพราะเมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันต่างฝ่ายอยากจะทำถึงกันแล้วการพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับข้อดีสูงสุดจริตอ่อนน้อมถ่อมตน...คุณสมบัติสำคัญของนักพัฒนาหลักการดำเนินการสำคัญที่พระองค์ทรงกำชับอยู่ตลอดเวลาคือตัวเองต้อง “ข้อดีสูงสุดจริต” อันนี้สำคัญมากการทูลจริตการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้ามพระองค์ห้ามไปถึงการขวยโอกาสซึ่งแม้จะไม่ผิดกฎหมายเนื่องจากในกลุ่มพวกเราที่ถวายนางจะรู้ก่อนใครว่าแต่ละแห่งนั้นจะเกิดอะไรขึ้นภายใน 7 – 8 เดือนถัดมาจากสภาพความแห้งแล้งจะเกิดความสมบูรณ์ขึ้นถ้าเพียงแต่กว้านซื้อที่ดินไว้ก่อนมูลค่าของที่ดินจะเพิ่มขึ้นมาอีกหลายเท่าตัวบางครั้งถึง 10 เท่าซึ่งเราสามารถแสวงหากำไรได้แต่สิ่งนี้ต้องห้ามเช่นกันรวมทั้งทรงสอนให้เรายึด “ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน” เป็นหลักในการทำงานในข้อนี้เห็นจะตรงกับทศพิธราชธรรมที่เรียกว่า “มัทธวะ” พระองค์ทรงเป็นพระประมุขของประเทศที่อยู่สูงสุดแต่เวลาเสด็จเยี่ยมราษฎรนั้นจะเห็นความอ่อนน้อมถ่อมพระองค์ตลอดเวลาทรงรับสั่งกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ด้วยความเมตตาทรงคุกเข่าหรือนั่งประทับพับเพียบอยู่กับพื้นดินสนทนากับประชาชนโดยไม่ถือพระองค์เลยแม้แต่น้อยพระองค์ทรงปฏิบัติให้เราเห็นอยู่ตลอดเวลา ทรงแก้ปัญหาจากจุดเล็กค่อยเป็นค่อยไปเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืนสำหรับการแก้ปัญหาพระองค์จะ “เริ่มจากจุดเล็กๆ” แก้ไขปัญหาที่คนมักจะมองข้ามและทุกๆ สิ่งต้องค่อยๆ ทำ

ไปค่อยๆก่อร่างสร้างตัวไปเรื่อยๆและทำตามลำดับขั้นเริ่มจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน คือสุขภาพร่างกายการมีอยู่มีกินจากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการ ประกอบอาชีพตลอดจนต้องมี “ความพอเพียง” เหมือนการสร้างบ้านสิ่งแรกที่เราต้องทำนั่นคือ จะต้องวางฐานรากให้มั่นคงจะต้องวางเสาเข็มให้พร้อมเพรียงที่จะแบกน้ำหนักบ้านให้ได้และ ต่อจากนั้นจะทำการต่อเติมรุดหน้าไปเรื่อยๆอย่าใจร้อนทำอะไรเกินตัวถ้าเกินตัวเมื่อไหร่ นั้น ภูมิคุ้มกันจะไม่มีความเสี่ยงก็จะเกิดขึ้นหรือถ้าทำน้อยไปก็ขาดประสิทธิภาพฉันใดฉันนั้นต้องยึด ความพอเพียงความพอดีอย่างเต็มศักยภาพชีวิตทั้งชีวิตก็จะนำไปสู่ความมั่นคงสมดุลและยั่งยืน อดทนและมีความเพียรทำในสิ่งที่ถูกต้อง...เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามบางครั้งหากเกิด ความรู้สึกท้อถอยในการทำงานพระองค์จะทรงสอนให้พวกเรา “อดทนมีความเพียรและมีขันติ” เนื่องจากการทำงานไม่เรียบง่ายเสมอไปและจะต้อง “ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ” ไม่ยอมทำผิด แม้แต่น้อยและคำว่าผิดหรือถูกนั้นไม่ใช่ผิดหรือถูกในแง่กฎหมายและทำนองคลองธรรมเท่านั้นแต่ จะไม่ฝืนประเพณีท้องถิ่นหรือประเพณีประจำชาติต่างๆต้องปฏิบัติให้ได้ถ้าเราน้อมนำหลักการทรง งานต่างๆของพระองค์ดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติงานจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่พระองค์ทรง มุ่งหวังไว้ดังที่พระองค์ได้มีพระราชดำรัสไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ซึ่งพระองค์ทรง กำหนดเป้าหมายของการปกครองแผ่นดินของพระองค์คือ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” คำว่า “ประโยชน์สุข” คือจะทำอย่างไรที่จะสร้างบ้านเมืองให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่งโดยบนฐาน ของประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องนำชีวิตของพวกเขาไปสู่ความสุขเพราะฉะนั้นคำว่า “ประโยชน์สุข” ควรเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศพัฒนาองค์กรพัฒนาชุมชนพัฒนาครอบครัวรวมถึงตนเอง

แพรวพิชฌาณ โมตรีเวช (2557) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้แนวทางทรงงานตาม เบื้องพระยุคลบาท (SAPAE) เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมี ปัญหามากที่สุด 3 ลำดับ คือ ด้านการถือเงินหน้าที ด้านการใช้ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม และนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยตามแนวทาง การทรงงานตาม เบื้องพระยุคลบาท (SAPAE) มีความก้าวหน้าทางการเรียนโดยรวมร้อยละ 32.73 สูงกว่าเกณฑ์ คือ ร้อยละ 25 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าระหว่างร้อยละ 10 ถึง 59 หลังการพัฒนา นักเรียนมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

สุบัน พรเวียง (2555) ได้ศึกษาเรื่องการน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การน้อมนำ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความ

ยั่งยืนและนำไปสู่ความเข้มแข็งของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี มีความสามารถ และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง หลักการทรงงานและองค์กรแห่งกรเรียนรู้นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน กล่าวว่า คนไทยส่วนมากน้อยมนำและรู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ แต่ความจริงแล้วหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะมีเนื้อหาครอบคลุมหลักการบริหารทุกส่วน ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับองค์กร และระดับประเทศที่ส่งผลทำให้องค์กรที่นำหลักการทรงงานมาปรับใช้ให้เกิดความยั่งยืนและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปจากแนวคิดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 การที่เยาวชนไทยจะเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ต้องเรียนรู้จากหลักการทรงงานของพระองค์ พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พระองค์ทรงพร้อมกับการช่วยเหลือพสกนิกรชาวไทยอย่างเต็มกำลัง เต็มความสามารถ ทรงใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นธรรม 10 ประการในการครองแผ่นดิน หลักการสอนของพระองค์ทรงเน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนดูและทรงสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเข้ามาสนใจ ไม่เคยทรงสั่งหรือทรงบังคับให้ทำ ทรงฝึกให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ในการทรงงานที่จะช่วยเหลือพสกนิกรชาวไทยนั้น พระองค์จะทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้ว่าอะไรจะเรียนรู้อะไรต้องรู้ให้ชัดเจน รู้เป็นขั้นตอน เป็นระบบ การจะพัฒนาชุมชนต้องให้ความเคารพภูมิศาสตร์และธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัว โดยทรงกำชับให้เคารพสองสิ่งนี้ ทรงสอนวิธีคิด ให้คิดแบบองค์รวม แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ค่อยเป็นค่อยไปเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน หรือมองอะไรให้มองแบบครบวงจร ซึ่งไม่จำเป็นต้องติดอยู่กับตำราแก้ไขโดยให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติแก้ไขการแก้ไขต้องรอบรู้ รอบคอบ ประหยัด และเรียบง่าย และต้องได้ประโยชน์สูงสุด ทรงสอนการแก้ไขที่ถูกต้อง วิธีการแก้ไอนั้นให้แก้ไขสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่ายทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น ทรงยึดหลัก”รู้ รัก สามัคคี” การใช้หลักสามัคคีธรรม การรวมพลังแก้ไขด้วยสอนให้รู้จักการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ในการร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไข และทรงใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ทรงตรัสเรื่อง “ระเบิดจากข้างใน” นั้นหมายถึง ก่อนที่แก้ไขที่ส่วนใดคนในชุมชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้มากเสียก่อนรวมถึงเข้าใจในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นชาติไทย มีความซื่อสัตย์สุจริต สุภาพอ่อนน้อม รู้จักถ่อมตน การจะพัฒนาต้องร่วมกัน พระองค์ทรงสอนให้รู้จัก อดทน มีความเพียรและมีขันติ และทำในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ ทรงมีพระราชดำริด้านการศึกษาว่าการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 สอดคล้องกับความหมายและแนวคิดของการเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเน้นถึงความสำคัญของการนำความรู้มาใช้ปฏิบัติอย่างมากและหากพิจารณาดูแนวพระราชดำริด้านการศึกษตามที่กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นว่าพระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริด้านการศึกษาที่สัมพันธ์ไปถึงการนำความรู้มาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น เรื่องวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาว่า เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนเพื่อสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง หรือแนวพระราชดำริที่ทรงมีว่า การนำความรู้ไปปฏิบัตินั้น บุคคลผู้จะปฏิบัติงานจะต้องมีความคิดและการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีด้วย

การวิเคราะห์หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดย คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.2547) รวบรวมไว้ 23 หลักการ ดังนี้

1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ

ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลเบื้องต้น ทั้งเอกสารแผนที่สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามเป้าหมาย เช่นงานยาเสพติด ต้องดูข้อมูลให้ลึกซึ้ง ทำไมทำงานไม่สำเร็จ ต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ ทั้งการพูดคุย การดูตัวเลข แต่อย่าให้ตัวเลขมาหลอกเราได้ผู้ยิ่งใหญ่เห็นแต่ภาพสวยหรู แต่ที่จริงก็ไม่เป็นเช่นนั้นแม้ทำไม่ได้มีปัญหาดูตัวเลขก็สวยหรู เพราะมีการคาดโทษ ต้องยอมรับความจริงก่อน แล้วลงมือแก้ไข

สรุปได้ว่าเมื่อจะลงมือทำงานหรือวางเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่างๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและตรงตามความเป้าหมาย

2. ระเบิดจากภายใน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนมีพระราชดำรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" นั้นหมายความว่าต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอกมิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่มีทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัวจึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล่มสลายได้

สรุปได้ว่าการจะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหาทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้ามดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “ ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวก่อน มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้แบบ(Macro) นี้ เขาจะทำแบบหรือทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย... อย่างบ้านคนอยู่เราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ไม่คุ้มที่จะซ่อม... เอาตกลงหรือบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหนไม่มีที่อยู่... วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้ ”

สรุปได้ว่าเมื่อต้องแก้ปัญหา ควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

4. ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นของประชาชนที่สุดก่อนได้แก่สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพอาทิ ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่ายเน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุดดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า “ การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป

หากมุ่งแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้ การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชน ในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

สรุปได้ว่าการทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน “การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง”

สรุปได้ว่าการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

6. ทำงานแบบองค์รวม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีวิสัยคิดอย่างองค์รวม (Holistic) ทรงมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร มองทุกสิ่งเป็นพลวัตที่ทุกมิติเชื่อมต่อกัน ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงดังเช่นกรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานเป็นแนวทางดำเนินชีวิตแก่ปวงชนชาวไทยอันเป็นแนวทางใน การประกอบอาชีพซึ่งพระองค์ทรงมองอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10 – 15 ไร่การบริหารจัดการที่ดิน

และแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพเมื่อมีน้ำในการทำการเกษตรแล้ว จะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้นและหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาดรวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั่นคือแนวทางการดำเนินงานทฤษฎีใหม่ขั้น 1 , 2 และ 3

สรุปได้ว่าการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

7. ไม่ติดตำรา

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีลักษณะการพัฒนาที่อนุโลมและรวมชอมกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน เป็นการใช้ตำราอย่างอะลุ่มอล่วยกันไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม คือ "ไม่ติดตำรา"

สรุปได้ว่าเมื่อเราจะทำการใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพ และสถานการณ์นั้นไม่ใช่การยึดติดอยู่กับแค่นิตาวิชากร

8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงประหยัดมากแม้เป็นเรื่องส่วนพระองค์ดังที่ประชาชนชาวไทยเคยเห็นว่าหลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไรฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานานหรือแม้แต่ฉลองพระบาทหากชำรุดก็จะส่งซ่อมและใช้อย่างคุ้มค่าซึ่งในเรื่องของความประหยัดนี้ กองงานในพระองค์เล่าว่า " ปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์ ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ..."นอกจากนี้ในการพัฒนาช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักการดำเนินงานด้วยความเรียบง่ายหรือทำให้ง่าย ราษฎรสามารถทำได้เองสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือให้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากนักดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า "...ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกโดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ"

สรุปได้ว่าพระองค์ทรงใช้หลักในการทำงานที่เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

9. ทำให้ง่าย

ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงาน การพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศโดยรวม “ทำให้ง่าย”

สรุปได้ว่า การแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

10. การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นนักประชาธิปไตยทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทั้งสาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้เข้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงานโครงการพระราชดำริโดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชนด้วยดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง..” และ “...การไปช่วยเหลือประชาชนนั้น ต้องรู้จักประชาชน ต้องรู้ว่าประชาชนต้องการอะไร ต้องอาศัยความรู้ในการช่วยเหลือ...”

สำหรับวิธีการมีส่วนร่วมพระองค์ทรงนำ "ประชาพิจารณ์" มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงานซึ่งเป็นวิธีการที่เรียบง่ายตรงไปตรงมาโดยหากจะทำโครงการใดจะทรงอธิบายถึงความจำเป็นและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนทุกฝ่ายรวมทั้งผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยแล้วหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและร่วมดำเนินการมีความพร้อมจึงจะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนั้นๆ ต่อไป

จากหลักการทรงงานการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดเห็นทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างดี

11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจและการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่าดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวมอันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่าใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึก ในใจว่า ให้ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้

คิดว่าคนที่ให้เป็นเพื่อส่วนรวมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียวเป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

สรุปได้ว่า การทำงานแต่ละครั้ง การนึกถึงการงานเพื่อประโยชน์สู่ส่วนรวม ก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

12. บริการที่จุดเดียว

ทรงมีพระราชดำริมากกว่า 20 ปีแล้ว ให้บริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาหลายแห่งทั่วประเทศโดยใช้หลักการ “การบริการรวมที่จุดเดียว : One Stop Service” โดยทรงเน้นเรื่องรู้รักสามัคคีและการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันด้วยการปรับลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้รักสามัคคี

13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ เช่นการแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ “การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก” ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง “การปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง” ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พืชนอกจากได้ประโยชน์ตามประเภทของการปลูกแล้วยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วยพระองค์จึงทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกันทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม่ได้ อย่างยั่งยืน

พระองค์ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

ทรงนำความจริงในเรื่องธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยให้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

สรุปได้ว่า การแก้ปัญหาให้มองปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาลงอย่างชาญฉลาด

15. ปลุกป่าในใจคน

เป็นการปลุกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”

กล่าวโดยสรุปการจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ

16. ขาดทุนคือกำไร

หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าถวายพระพรเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า “...ขาดทุนคือกำไร (Our loss our gain) ...การเสียคือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับมูลค่าเงินไม่ได้”

สรุปได้ว่าหลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

17. การพึ่งพาตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาให้แก้ไขปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

18. พอลออยู่พอกิน

ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พอลออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยขยายขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิตด้าน การเรียนควรเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานให้ เรียนรู้อย่างถ่องแท้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง

19. เศรษฐกิจพอเพียง

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนาน กว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ให้ดำเนินไปบน "ทางสายกลาง"และเมื่อ ภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของ "เศรษฐกิจพอเพียง"จึงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนา และบริหารให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ "ความพอเพียง" หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการ วางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมและความ ซื่อสัตย์สุจริตดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน "ทางสายกลาง" เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน

ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อย ก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

สรุปได้ว่าผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ยอมทำ ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การ

อยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้
งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

21. ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระเกษมสำราญและทรงมี
ความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชนซึ่งเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า "...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะ
ให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น..."

กล่าวโดยสรุปว่าการทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุข
เราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุข เราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะ
ทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

22. ความเพียร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงริเริ่มดำเนินงานโครงการต่างๆ
ในระยะแรกที่ไม่ได้มีความพร้อมในการดำเนินงานมากนักและทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์
ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัยทรงอดทนและมุ่งมั่นดำเนินงานนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วง
ดังเช่นพระราชนิพนธ์ "พระมหาชนก" ซึ่งพระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์
ถ้อยคำให้เข้าใจง่ายและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันเพื่อให้ประชาชนชาวไทยปฏิบัติ
ตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไปเพราะถ้าไม่เพียร
ว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหารปลาดูและไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

สรุปได้ว่าการเริ่มต้นทำงาน หรือทำสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้อง
อาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบ
ผลสำเร็จ

23. รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีพระราชดำรัสในเรื่อง "รู้ รัก
สามัคคี" มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีคุณค่าและมีความหมายลึกซึ้งสามารถปรับ
ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ คือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหานั้น

รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลง
มือแก้ไขปัญหา

สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัย
ความร่วมมือ

สุเมธ ตันติเวชกุล (2554) ได้วิเคราะห์หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ไว้ดังนี้

1. ทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับภูมิสังคม

ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะพระราชทานโครงการใด โครงการหนึ่งจะทรง “ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องเพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชนและทรงเตือนว่าการวางโครงการหรือกิจกรรมต่างๆเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นต้องให้ความสำคัญและสอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” โดย “ภูมิ” คือให้ความสำคัญภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบๆตัวเราหรือภาษาชาวบ้านคือดินน้ำลมไฟที่อยู่รอบๆตัวเราเนื่องจากแต่ละแห่งแต่ละภูมิภาคแต่ละชุมชนมีลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงสำหรับ “สังคม” นั้นคือคนโดยจะเห็นว่าความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมหลักปฏิบัติค่านิยมของคนที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆแทบจะไม่เหมือนกันเลยจึงทรงกำชับว่าต้องให้ความสำคัญต่อสองสิ่งนี้รวมถึงต้องมีวิธีคิดอย่าง “องค์รวม” หรือมองอย่างครบวงจรซึ่งไม่จำเป็นต้องผูกมัดติดตำราหรือวิชาการและเทคโนโลยีที่อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

2. ทรงใช้ธรรมชาติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา

พระองค์ทรงยึดธรรมะเป็นที่ตั้ง “ธรรมะ” ในที่นี้คือธรรมชาติวิธีการแก้ปัญหาหรือแม้กระทั่งการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องดินน้ำอากาศและสิ่งแวดล้อมจะทรงใช้ธรรมชาติในการแก้ไขปัญหา อาทิ การแก้ไขน้ำเน่าเสียแทนที่จะพึ่งพิงการบำบัดน้ำเสียกลับทรงมองว่าในธรรมชาติจะมีขบวนการอะไรที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เช่นการใช้บ่อตกตะกอนเพื่อให้เกิดการตกตะกอนขึ้นโดยกระบวนการทางธรรมชาติหรือพิจารณาหาพืชบางชนิดที่สามารถกรองน้ำเน่าเสียจนกระทั่งถึงเรื่องกังหันน้ำชัยพัฒนาทรงเลียนแบบ “หูลุบ” เครื่องมือที่ชาวบ้านใช้กันในภาคเหนือหรือการแก้ไขปัญหาดินถล่มแทนที่จะใช้เครื่องจักรกลกลับทรงใช้ “หญ้าแฝก” ปลูกเป็นแนวรักษาตามระดับไม่ให้ดินพังทลายลงมาตลอดจน “การใช้ธรรมชาติบำบัด” เช่นการนำน้ำดีขับไล่ น้ำเสียเพื่อเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี เป็นต้น

3. ต้องรอบรู้รอบคอบประหยัดเรียบง่ายและได้ประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ต้องใช้ “ความรอบรู้รอบคอบ” ในการแก้ไขปัญหาเช่นจะแก้ไขปัญหาเรื่องดินต้องรู้เรื่องดินจะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำต้องรู้เรื่องน้ำจะเห็นว่าการเกษตรดีจะประพาสแต่ละแห่งจะทรงรวบรวมข้อมูลและศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่อหาหนทางที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่และแต่ละกลุ่มคนโดยคำนึงถึง “ความประหยัดเรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด” นั่นคือมีความคุ้มค่าและคุ้มค่าแต่ไม่ใช่เป็นการขาดทุนกำไรอย่างไรที่วิชาการสมัยใหม่ยึดถือลงทุนเท่านั้นต้องได้

ถ้าไรเท่านั้นสำหรับพระองค์จะเป็นการแก้ไขปัญหาโดยใช้คำใช้จ่ายน้อยที่สุดต่ำที่สุดแต่หากเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั้นบางครั้งแพลงแพลงก็ต้องทำเพราะชีวิตของมนุษย์เราจะไปตีราคาแบบวัตถุดิบของไม่ได้ซึ่งพระองค์ตรัสว่า“...ขาดทุนคือกำไร Our loss is our gain...การเสียคือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้าและการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”รวมถึงทรงโปรดที่จะ “ทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย” หรือทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่ายซึ่งเป็นหลักคิดที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4. ทรงยึดหลัก “รู้รักสามัคคี” ในการบริหารจัดการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเน้นเรื่องการบริหารจัดการซึ่งดูเสมือนจะเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของบ้านเมืองเราไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องของการประสานงานประสานกิจกรรมการแบ่งหน้าที่กันทำการใช้หลักสามัคคีธรรมในการดำเนินการรวมพลังกันแก้ไขปัญหาก็ทรงตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น 6 แห่งเน้นให้มี “การบริการรวม” ที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จโดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการทำงานร่วมกันที่ตั้งอยู่บนหลัก “รู้รักสามัคคี” ซึ่งถือเป็นหลักการทำงานอีกประการหนึ่งพระองค์ทรงยึดหลักว่าต้องมีพลังผลักดันให้เราปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาและพลังผลักดันที่สำคัญที่สุดคือความรักความเมตตาที่จะมีต่อครอบครัวเพื่อนร่วมชุมชนประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่าทำอะไรคนเดียวหรือเก่งคนเดียวต้องตั้งอยู่บนหลักของความสามัคคีและ “การมีส่วนร่วม” ในการร่วมกันทำร่วมแก้ไขโดยใช้การ “ปรึกษาหารือ” ในการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

5. ต้อง “ระเบิดจากข้างใน” และ “เข้าใจเข้าถึงพัฒนา”

พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” นั่นคือต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อนมิใช่การนำความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรืออย่างการฟื้นฟูธรรมชาติสิ่งแวดล้อมพระองค์ตรัสว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อนแล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...” และทรงใช้หลัก “เข้าใจเข้าถึงพัฒนา” นั่นคือก่อนจะทำอะไรต้องมีความเข้าใจเสียก่อนเข้าใจภูมิประเทศเข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหาทั้งทางด้านกายภาพด้านจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเป็นต้นและระหว่างดำเนินการนั้นจะต้องทำให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาหรือทำงานให้เขานั้น “เข้าใจ” เราด้วยเพราะถ้าเราเข้าใจเขาแต่ฝ่ายเดียวโดยที่เขาไม่เข้าใจเราประโยชน์คงจะไม่เกิดขึ้นตามที่เรามุ่งหวังไว้ “เข้าถึง” ก็เช่นกันเมื่อรู้ปัญหาแล้วเข้าใจแล้วก็ต้องเข้าถึงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำอย่างไรก็ตามให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วยดังนั้น

จะเห็นว่าเป็นการสื่อสารสองทางทั้งไปและกลับถ้าสามารถทำสองประการแรกได้สำเร็จเรื่อง “การพัฒนา” จะลงเอยได้อย่างดีเพราะเมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันต่างฝ่ายอยากจะทำถึงกันแล้วการพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับ

6. ชื่อสัตย์สุจริตอ่อนน้อมถ่อมตน...คุณสมบัติสำคัญของนักพัฒนา

หลักการดำเนินการสำคัญที่พระองค์ทรงกำชับอยู่ตลอดเวลาคือตัวเราเอง ต้อง “ชื่อสัตย์สุจริต” อันนี้สำคัญมากการทุจริตการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้ามพระองค์ห้ามไปถึงการฉวยโอกาสซึ่งแม้จะไม่ผิดกฎหมายเนื่องจากในกลุ่มพวกเราที่ถวายนงานจะรู้ก่อนใครว่าแต่ละแห่งนั้นจะเกิดอะไรขึ้นภายใน๗-๘เดือนถัดมาจากสภาพความแห้งแล้งจะเกิดความสมบูรณ์ขึ้นถ้าเพียงแต่กว่านั้นชื่อที่ดินไว้ก่อนมูลค่าของที่ดินจะเพิ่มขึ้นมาอีกหลายเท่าตัว บางครั้งถึง 10 เท่าซึ่งเราสามารถแสวงหากำไรได้แต่สิ่งนี้ต้องห้ามเช่นกันรวมทั้งทรงสอนให้เรายึด “ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน” เป็นหลักในการทำงานในข้อนี้เห็นจะตรงกับทศพิธราชธรรมที่เรียกว่า “มัทวะ” พระองค์ทรงเป็นพระประมุขของประเทศที่อยู่สูงสุดแต่เวลาเสด็จเยี่ยมราษฎรนั้นจะเห็นความอ่อนน้อมถ่อมพระองค์ตลอดเวลาทรงรับสั่งกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ด้วยความเมตตาทรงคุกเข่าหรือนั่งประทับพับเพียบอยู่กับพื้นดินสนทนากับประชาชนโดยไม่ถือพระองค์เลย แม้แต่น้อยพระองค์ทรงปฏิบัติให้เราเห็นอยู่ตลอดเวลา

7. ทรงแก้ปัญหาจากจุดเล็กค่อยเป็นค่อยไปเพื่อความมั่นคงอย่างยั่งยืน

สำหรับการแก้ปัญหาพระองค์จะ “เริ่มจากจุดเล็กๆ” แก้ไขปัญหาที่คนมักจะมีมองข้ามและทุกๆสิ่งต้องค่อยๆทำไปค่อยๆก่อร่างสร้างตัวไปเรื่อยๆและทำตามลำดับขั้นเริ่มจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อนคือสุขภาพร่างกายการมีอยู่มีกินจากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพตลอดจนต้องมี “ความพอเพียง” เหมือนการสร้างบ้านสิ่งแรกที่เราต้องทำนั้นคือจะต้องวางฐานรากให้มั่นคงจะต้องวางเสาเข็มให้พร้อมเพรียงที่จะแบกน้ำหนักบ้านให้ได้และต่อจากนั้นจะทำการต่อเติมรุดหน้าไปเรื่อยๆอย่าใจร้อนทำอะไรเกินตัว ถ้าเกินตัวเมื่อไหร่ที่ภูมิคุ้มกันจะไม่มีความเสี่ยงก็จะเกิดขึ้นหรือถ้าทำน้อยไปก็ขาดประสิทธิภาพ ฉะนั้นใดฉันนั้นต้องยึดความพอเพียงความพอดีอย่างเต็มศักยภาพชีวิตทั้งชีวิตก็จะนำไปสู่ความมั่นคง สมดุลและยั่งยืน

8. อดทนและมีความเพียรทำในสิ่งที่ถูกต้อง...เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

บางครั้งหากเกิดความรู้สึกท้อถอยในการทำงานพระองค์จะทรงสอนให้เรา “อดทนมีความเพียรและมีขันติ” เนื่องจากการทำงานไม่เรียบง่ายเสมอไปและจะต้อง “ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องเสมอ” ไม่ยอมทำผิดแม้แต่น้อยและคำว่าผิดหรือถูกนั้นไม่ใช่ผิดหรือถูกในแง่กฎหมาย

และทำนองคลองธรรมเท่านั้นแต่จะไม่ฝืนประเพณีท้องถิ่นหรือประเพณีประจำชาติต่างๆ ต้องปฏิบัติให้ได้ถ้าเราน้อมนำหลักการทรงงานต่างๆของพระองค์ดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติงานจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่พระองค์ทรงมุ่งหวังไว้ดังที่พระองค์ได้มีพระราชดำรัสไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ซึ่งพระองค์ทรงกำหนดเป้าหมายของการปกครองแผ่นดินของพระองค์คือ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” คำว่า “ประโยชน์สุข” คือจะทำอย่างไรที่จะสร้างบ้านเมืองให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่งโดยบนฐานของประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องนำชีวิตของพวกเราไปสู่ความสุขเพราะฉะนั้นคำว่า “ประโยชน์สุข” ควรเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศพัฒนาองค์กรพัฒนาชุมชนพัฒนาครอบครัวรวมถึงตนเอง

9. หลัก “บวร” ๓ ประสานเพื่อประโยชน์เกิดแก่ทุกฝ่าย

นอกจากนี้พระองค์ยังมีแนวพระราชดำริ “บวร” คือบ้าน วัด ราชการ ทำอย่างไรให้มีการประสานงานระหว่าง “บ้าน” คือชาวบ้าน วัดคือพระสงฆ์และหน่วยราชการรวมทั้งโรงเรียน ต้องดำเนินงานประสานกันอย่างกลมกลืนกันและเอื้อประโยชน์ให้กับทุกฝ่ายโดยมีพระเป็นศูนย์กลางในการประสานระหว่างข้าราชการกับประชาชนนอกจากนี้ให้ยึดหลักของ “ความพอเพียง” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้ดำเนินชีวิตบนทางสายกลางพระองค์ทรงรับสั่งกำชับอยู่เสมอว่าการพูดจาอะไรก็ตามหรือการกระทำใดๆก็ตามต้องทำด้วยความพอดีพองามหรือพอเพียงโดยทำอะไรให้พอเหมาะพอควรทั้งเรื่องเศรษฐกิจสังคมแม้กระทั่งเรื่องการเมือง โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมซึ่งเราจำเป็นต้องใช้ในชีวิตของเราถ้าเราใช้อะไรที่ฟุ่มเฟือยเกินไปความสุขหายหรือความไม่พอเพียงก็จะเกิดขึ้น สรุปหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวการดำเนินงานจะสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จะต้องมุ่งดำเนินการอย่างรวดเร็วไม่ยึดความคิดของตนเองเป็นที่ตั้งต้องมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเสร็จแล้วประมวลข้อยุติที่ยอมรับกันได้แล้วให้ดำเนินการทันทีหากมีอะไรผิดพลาดบกพร่องก็ต้องแก้ไขและทำงานโดยมุ่งประโยชน์ของคนส่วนรวมเป็นหลักทำงานด้วยใจรักด้วยความสนุกและความสุขต้องเสียสละทุกอย่างที่เป็นประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมตลอดเวลากการจะทำอะไรก็ขอให้เริ่มจากเล็กไปหาใหญ่อย่าได้เกิดความโลภหรือ “ตาโต” ใจร้อนหวังผลรวดเร็วผลสุดท้ายจะพังพินาศและประการสำคัญทำอะไรพูดอะไรคิดอะไรปฏิบัติอะไรก็ขอให้ยึดความพอดีพอควรเป็นที่ตั้งอะไรที่เกินพอดีเป็นสิ่งทำลายเป็นพิษเป็นภัยทั้งสิ้นครองสติอยู่ตลอดเวลาเพื่อสามารถ “หยุดก่อนชน” ได้และสุดท้ายยึดธรรมะเป็นพื้นฐานและรากฐานของการปฏิบัติกายปฏิบัติใจอยู่ทุกขณะและยึดจุดมุ่งหมายสำคัญว่าผลที่จะเกิดขึ้นจะต้องเป็นประโยชน์ที่ให้ความสุขจึงขอให้ยึดทั้งหมดนี้เป็นหลักในการดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทเพื่อจักได้พบกับ “ประโยชน์สุข” อย่างจริงแท้และแน่นอนที่สุด

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ผู้วิจัยจึงได้แสดง

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 2
กับความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมดังนี้

ตาราง 2 การวิเคราะห์หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองที่ดีที่ได้ใจในสังคม

หลักการทรงงาน	วิเคราะห์	องค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่ดีที่ได้ใจในสังคม 1 – 7													
		องค์ 1		องค์ 2		องค์ 3		องค์ 4		องค์ 5		องค์ 6		องค์ 7	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	
1. จะทำอะไร ต้องศึกษา ข้อมูลให้เป็น ระบบ	1. ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบและให้ได้รายละเอียด 2. ต้องดูข้อมูลให้ลึกซึ้ง 3. ข้อมูลต้องใช่ประโยชน์ได้จริง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. ระเบิดจาก ภายใน	1. ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3. แก้ปัญหา จากจุดเล็ก	1. ทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ 2. การแก้ปัญหาจะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4. ทำ ตามลำดับขั้น	1. เริ่มต้นจากสิ่งที่ยากเป็นของประชาชนที่สุดก่อน 2. การให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ ทรงงาน	วิเคราะห	องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 1 – 7																			
		องค์ 1		องค์ 2		องค์ 3		องค์ 4				องค์ 5				องค์ 6				องค์ 7	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		
9. ทำให้ง่าย	ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงาน การพัฒนาประเทศได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบ นิเวศโดยรวม “ทำให้ง่าย”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
10. การมี ส่วนร่วม	1. ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงาน 2. รู้จักรับฟังความคิดเห็นเห็นพระภักดิ์รับฟัง อย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือการระดมสติปัญญา และประสบการณ์อันหลากหลายมา อำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
11. ยึด ประโยชน์ ส่วนรวม	1. การพัฒนาและช่วยเหลือทรงระลึกถึง ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
12. บริการที่ จุดเดียว	1. ทรงเน้นเรื่องรู้จักสามัคคีและการร่วมมือร่วม แรงร่วมใจกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการทรงงาน	วิเคราะห์	องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 1 - 7																																
		องค์ 2		องค์ 3			องค์ 4				องค์ 5			องค์ 6				องค์ 7																
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4															
13. ใช้ ธรรมชาติช่วย ธรรมชาติ	ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดย หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ	✓		✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓
14. ใช้ธรรม ปราบธรรม	ทรงนำความจริงในเรื่องธรรมชาติและ กฎเกณฑ์ของธรรมชาตินำมาเป็นหลักการ แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาและ ปรับปรุงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ปกติ การจะทำกรทำได้สำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของ คนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความ ร่วมมือร่วมกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ	✓																																
15. ปลูกป่าใน ใจคน																																		

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการทง งาน	วิเคราะห	องค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม 1 – 7																			
		องค์ 2		องค์ 3		องค์ 4				องค์ 5				องค์ 6				องค์ 7			
		1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	1	2	3	4	1	2	3	4		
20. ความ ซื่อสัตย์สุจริต จริงจังต่อกัน	ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมี ความรู้น้อย ก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มี ความสุจริต ไม่มีคตบรึสุทธิใจ	✓	✓	✓	✓																
21. ทงงาน อย่างมี ความสุช	หรงมีความสุชทุกคราที่จะช่วยเหลือ ประชาชนซึ่งเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า "...ทงงาน กับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมี ความสุชร่วมกับนในกาทำประโยชน์ให้กับ ผู้อื่น..."				✓								✓								
22. ความ เพียร	พระองค์ก็มิได้ท้อพระราชหฤทัยทรงอดทน และมุ่งมั่นดำเนินงานนี้มา ให้สำเร็จลุลวง	✓	✓					✓													
23. รั รั ก สามัคคี	รู้ คือ ระบุปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหาอันและวิธี แก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลง มือแก้ไขปัญหานี้ตามกรลงมือทำคตคนเดียว ได้ต้องอาศัยความร่วมมือ	✓	✓	✓	✓								✓								

สรุปการวิเคราะห์หลักการทรงงาน

หลังจากที่ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หลักการทรงงานสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังตารางที่ 2 สรุปได้ว่าหลักการทรงงานของพระองค์เป็นต้นแบบของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังพระปฐมบรมราชโองการว่า“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ดังสรุปได้ดังนี้

การที่ผู้สอนจะส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้นั้น ผู้สอนจะต้องนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนหาแนวทางการปฏิบัติและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาซึ่งสอดคล้องกับสุบัน พรเวียง (2555) เรื่องการน้อมนำหลักการทรงงานเข้าสู่สถานศึกษา ผู้เรียนเกิดความรู้ของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เมื่อผู้เรียนเข้าใจเมื่อเกิดสถานการณ์หรือปัญหา ผู้เรียนเหล่านั้นก็จะแก้ไขปัญหาได้ทันที่ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมได้จริง สอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล (2554) แพรวพิชญานันท์ ไมตรีเวช (2557) มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 2 เรื่องระเบิดจากภายในคือ การจะทำอะไร ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็ง จากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานข้อที่ 3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก กล่าวคือ เมื่อต้องแก้ปัญหาควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหากจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละขั้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละขั้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักการทรงงานที่ 4 ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือ การทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อ ๆ ไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5 ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือ การทำงาน ต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 8 ประหยัดเรียบง่าย กล่าวคือ การทำงานที่เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยาก งานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 10 การมีส่วนร่วม กล่าวคือการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดเห็นทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 12 บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดเห็นทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 13 ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือ มองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 14 ใช้ธรรมปราบอธรรม กล่าวคือ การแก้ปัญหาให้มองปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหายอย่างชาญฉลาด

หลักการทรงงานที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ทิศทางการดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน กล่าวคือ ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้่น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในองค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนของบุคคลที่รู้จักสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่น รู้จักเคารพในสิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การที่ครูผู้สอนจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนพบกับสถานการณ์ปัญหา ให้ความรู้เกี่ยวกับการมองปัญหา เรียงลำดับเหตุการณ์ของปัญหา มองปัญหาในภาพรวม

แต่ไม่ละเลยปัญหาเล็ก ๆ การทำงานอย่างร่วมมือ หรือเป็นทีม การเปิดโอกาสให้แสดงความ คิดเห็น การแก้ปัญหาดำเนินโดยประหยัด เรียบง่าย มีความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อกัน

องค์ประกอบที่ 2 การพึ่งตนเอง สามารถนำหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ กล่าวคือการทำงานหรือวางเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและตรงตามความเป้าหมาย

หลักการทรงงานที่ 2. ระเบิดจากภายใน กล่าวคือการทำงานจะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานที่ 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก กล่าวคือ การแก้ปัญหา ควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักการทรงงานที่ 4. ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือการทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อ ๆ ไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 6. ทำงานแบบองค์รวม กล่าวคือการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานที่ 7. ไม่ติดตำรา กล่าวคือการทำงานใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพ และสถานการณ์นั้นไม่ใช้การยึดติดอยู่กับแค่ในตำราวิชาการ

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือการแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือการมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 17. การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือการแก้ไขปัญหาให้แก้ไขปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

หลักการทรงงานที่ 19. เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน กล่าวคือผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

หลักการทรงงานที่ 22. ความเพียร กล่าวคือการทำงาน หรือทำสิ่งใดนั้น อาจจะได้ไม่มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ

หลักการทรงงานที่ 23. รู้ รัก สามัคคี รู้ กล่าวคือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหา นั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหา สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในองค์ประกอบที่ 2 การพึ่งตนเองการปฏิบัติตนของบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน โดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไปและช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด การแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่าง

ถ่วงแต่ได้ด้วยตนเองมีความกระตือรือร้นและยึดมั่นกับงานที่ทำ การที่ครูผู้สอนจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนพบกับสถานการณ์ปัญหา เมื่อผู้เรียนพบกับสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด การศึกษาข้อมูลของปัญหาอย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ยึดติดตำราเล่มใดเล่มหนึ่งสามารถหาความรู้ในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ การเรียนรู้ การทำงานต้องเรียนรู้ร่วมกัน การแก้ปัญหาให้มองภาพรวมของปัญหา คิดอย่างองค์รวมมีการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง การทำงานต้องทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน สามารถนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 2. ระเบิดจากภายใน กล่าวคือ การจะทำกรใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานที่ 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก กล่าวคือ การแก้ปัญหา ควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไปเรื่อย ๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 6. ทำงานแบบองค์รวม กล่าวคือการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือ การแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 10. การมีส่วนร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วม สรุปลงได้ว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดเห็นทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการทำงานแต่ละครั้ง การนึกถึงการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การแก้ไขปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือ การมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาให้มองปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆ ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างชาญฉลาด

หลักการทรงงานที่ 15. ปลูกป่าในใจคน กล่าวคือ การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ

หลักการทรงงานที่ 16. ขาดทุนคือกำไร กล่าวคือ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

หลักการทรงงานที่ 17. การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาให้แก้ไขปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

หลักการทรงงานที่ 18. พออยู่พอกิน กล่าวคือ การดำเนินชีวิตด้าน การเรียน ควรเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานให้เรียนรู้อย่างถ่องแท้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง

หลักการทรงงานที่ 19. เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้ น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้

มาก แต่ไม่มีความสุขจิตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวคือ การทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุข เราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

หลักการทรงงานที่ 22. ความเพียร กล่าวคือ การเริ่มต้นทำงาน หรือทำสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ

หลักการทรงงานที่ 23. รู้ รัก สามัคคี รู้ กล่าวคือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหานั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหา สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในองค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน หมายถึง การปฏิบัติตนของตนเองในการมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสังคมโดยเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่เลือกปฏิบัติต่อกัน และได้รับความยุติธรรมด้วยความเสมอภาค การที่ครูผู้สอนจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในด้านนี้ ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนพบกับสถานการณ์ปัญหา เมื่อผู้เรียนพบกับสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด มองปัญหาอย่างแท้จริง การหาความรู้ในการแก้ปัญหา ให้ทุกคนเห็นคุณค่าและประโยชน์กับสิ่งที่ทำ ทุกคนต้องเรียนรู้ปัญหาร่วมกัน มองปัญหาในภาพรวมและปัญหาเล็ก ๆ เมื่อมีความรู้มากพอกับการแก้ปัญหา ลงมือแก้ปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือ ทำงานด้วยความเพียร รู้รักสามัคคี การออกแบบกิจกรรมในเรื่องเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้เรื่องการอยู่หรือทำงานร่วมกันความเท่าเทียมกันมีความสำคัญมาก

องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับความแตกต่าง สามารถนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 4. ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือการทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงาน ต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 7. ไม่ติดตำรา กล่าวคือการทำงานนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพ และสถานการณ์นั้นไม่ใช้การยึดติดอยู่กับแค้ในตำราวิชาการ

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่ เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือการแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 10. การมีส่วนร่วม กล่าวคือการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าการ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถ เก็บความคิดทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ต่อไป ได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการทำงานแต่ละครั้ง การนึกถึงการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพ

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การ แก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือการมองปัญหา ธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 19. เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไป บน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวคือ การทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามี ความสุข เราจะชนะ สนุกกับการ ทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำ ประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม องค์ประกอบที่ 4 คือ การยอมรับความแตกต่าง กล่าวคือการเคารพและยอมรับความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง มีความสนใจทางวัฒนธรรม เข้าใจ ยอมรับ และชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรม สามารถถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยได้ การที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม การออกแบบกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ การมองปัญหาอย่างละเอียด กิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือกันต้องเข้าใจผู้อื่น ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานต้องยืดหยุ่นดำเนินชีวิตบนทางสายกลางไม่ยึดติดความรู้ของตนเองฝ่ายเดียว ทำงานอย่างมีความสุข ยึดประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถนำหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ กล่าวคือการทำงานหรือวางแผนเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและตรงตามความเป้าหมาย

หลักการทรงงานที่ 2. ระเบิดจากภายใน กล่าวคือการจะทำกรใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานที่ 4. ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือการทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อ ๆ ไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 6. ทำงานแบบองค์รวม กล่าวคือการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่ เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำ อะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือการแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการทำงานแต่ละครั้ง การนี้ถึงการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพ

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การ แก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือการมองปัญหา ธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ กล่าวคือการแก้ปัญหาให้มอง ปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด

หลักการทรงงานที่ 15. ปลูกป่าในใจคน กล่าวคือ การจะทำการใดสำเร็จต้อง ปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ

หลักการทรงงานที่ 16. ขาดทุนคือกำไร กล่าวคือ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

หลักการทรงงานที่ 17. การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือการแก้ไขปัญหาให้แก้ไข ปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

หลักการทรงงานที่ 18. พออยู่พอกิน กล่าวคือการดำเนินชีวิตด้าน การเรียน ควรเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานให้เรียนรู้อย่างถ่องแท้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมั่นคง

หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวคือ การทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามี ความสุข เราจะชนะ สนุกกับการ ทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำ ประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

หลักการทรงงานที่ 22. ความเพียร กล่าวคือการเริ่มต้นทำงาน หรือทำสิ่งใด นั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำภารกิจใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ

หลักการทรงงานที่ 23. รู้ รัก สามัคคี รู้ กล่าวคือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหา นั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหา สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในองค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม การทำงานต้องวางเป้าหมาย ในการทำงานต้องศึกษาข้อมูลโดยละเอียด ทำงานตามลำดับขั้น ร่วมกันทำงาน มีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีจิตอาสาโดยเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในการมีส่วนร่วมในสังคมในกิจกรรมสาธารณะ เคารพกติกาสังคม

องค์ประกอบที่ 6 ความเข้าใจระบบประชาธิปไตย สามารถนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ กล่าวคือการทำงานหรือวางเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและตรงตามความเป้าหมาย

หลักการทรงงานที่ 2. ระเบิดจากภายใน กล่าวคือการทำภารกิจใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานที่ 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก กล่าวคือ การแก้ปัญหา ควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหากจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละขั้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละขั้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักการทรงงานที่ 4. ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือการทำงานในแต่ละครั้งควร เริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงาน ต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อ ร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 6. ทำงานแบบองค์รวม กล่าวคือการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่าง มีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานที่ 7. ไม่ติดตำรา กล่าวคือการทำงานจะทำการใดนั้น ควรทำงาน อย่างยืดหยุ่นกับสภาพ และสถานการณ์นั้นไม่ใช้การยึดติดอยู่กับแคในตำราวิชาการ

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่ เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำ อะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือการแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 10. การมีส่วนร่วม กล่าวคือการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าการ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถ เก็บความคิดทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไป ได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการทำงานแต่ละครั้ง การนึกถึงการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพ

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การ แก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือการมองปัญหา ธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 14. ใช้ธรรมปราบอธรรม กล่าวคือการแก้ปัญหาให้มอง ปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหายอย่างชาญฉลาด

หลักการทรงงานที่ 15. ปลูกป่าในใจคน กล่าวคือ การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ

หลักการทรงงานที่ 16. ขาดทุนคือกำไร กล่าวคือ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

หลักการทรงงานที่ 17. การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาให้แก้ไข ปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

หลักการทรงงานที่ 18. พออยู่พอกิน กล่าวคือ การดำเนินชีวิตด้าน การเรียน ควรเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานให้เรียนรู้อย่างถ่องแท้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมั่นคง

หลักการทรงงานที่ 19. เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 20. ความซื่อสัตย์สุจริต จงใจต่อกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้ น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวคือ การทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามี ความสุข เราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

หลักการทรงงานที่ 22. ความเพียร กล่าวคือ การเริ่มต้นทำงาน หรือทำสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ

หลักการทรงงานที่ 23. รู้ รัก สามัคคี รู้ กล่าวคือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหา นั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหา สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม องค์ประกอบที่ 6 เรื่อง ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม ผู้เรียนต้องได้รับความรู้ความเข้าใจในหลักและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เข้าใจบทบาทสิทธิการมีส่วนร่วม ปฏิบัติตนโดยใช้สิทธิภายในขอบเขตของกฎหมาย เคารพกติกาสังคม เคารพและยอมรับผลการกระทำตามระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติตนตามกฎหมาย และใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคมตามเหตุผล ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้สอนกำหนดสถานการณ์ปัญหา ผู้เรียนต้องเรียนรู้การทำงานอย่างมีส่วนร่วม รู้จักการทำงานตามลำดับโดยการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นก่อนแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่ต่อเนื่อง มีวิธีคิดที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไข มองปัญหาอย่างแท้จริง รู้จักการให้ การเสียสละ

องค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ กล่าวคือการทำงานหรือวางแผนเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็วและตรงตามความเป้าหมาย

หลักการทรงงานที่ 2. ระเบิดจากภายใน กล่าวคือการจะทำกรใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อนต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจ และอยากทำไม่ใช่การสั่งให้ทำคนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องประชุมกับเพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อ ๆ ไป

หลักการทรงงานที่ 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก กล่าวคือ การแก้ปัญหา ควรมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอแต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหานั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้ามแล้วเริ่มแก้ปัญหากจากจุดเล็ก ๆ ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ ทำค่อย ๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หลักการทรงงานที่ 4. ทำตามลำดับขั้น กล่าวคือการทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อ ๆ ไปด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย

หลักการทรงงานที่ 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ กล่าวคือการทำงาน ต้องอาศัยความร่วมมือกันแต่การจะร่วมมือกันทำงานต้องมีปฏิสัมพันธ์ รู้จักผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น เพื่อร่วมกันทำงานและให้งานนั้นดำเนินไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

หลักการทรงงานที่ 6. ทำงานแบบองค์รวม กล่าวคือการใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

หลักการทรงงานที่ 7. ไม่ติดตำรา กล่าวคือการทำงานจะทำการใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพ และสถานการณ์นั้นไม่ใช้การยึดติดอยู่กับแคในตำราวิชาการ

หลักการทรงงานที่ 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย กล่าวคือการทำงานที่เรียบง่ายหรือทำให้ง่าย สามารถทำเองได้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือทำอะไรให้ยุ่งยากงานจะสำเร็จได้อยู่ที่การตั้งใจกระทำ

หลักการทรงงานที่ 9. ทำให้ง่าย กล่าวคือการแก้ปัญหาควรทำให้เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนงานที่แก้ไขก็จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการทรงงานที่ 10. การมีส่วนร่วม กล่าวคือการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดเห็นทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างดี

หลักการทรงงานที่ 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการทำงานแต่ละครั้ง การนึกถึงการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะทำให้งานนั้นเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการทรงงานที่ 12. บริการที่จุดเดียว กล่าวคือ การเรียนรู้ การทำงาน การแก้ปัญหาทุกคนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในปัญหานั้น โดยเน้นเรื่องการรู้จักสามัคคี

หลักการทรงงานที่ 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กล่าวคือการมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียดโดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

หลักการทรงงานที่ 14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ กล่าวคือการแก้ปัญหาให้มองปัญหาที่แท้จริง มองสิ่งที่อยู่รอบๆปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างชาญฉลาด

หลักการทรงงานที่ 15. ปลูกป่าในใจคน กล่าวคือ การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ งานที่ทำถ้าทำด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ทุกคนเห็นคุณค่าของงานที่ทำงานก็จะบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ

หลักการทรงงานที่ 16. ขาดทุนคือกำไร กล่าวคือ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

หลักการทรงงานที่ 17. การพึ่งพาตนเอง กล่าวคือการแก้ไขปัญหาให้แก้ไข ปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป

หลักการทรงงานที่ 18. พออยู่พอกิน กล่าวคือการดำเนินชีวิตด้าน การเรียน ควรเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานให้เรียนรู้อย่างถ่องแท้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมั่นคง

หลักการทรงงานที่ 19. เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไป บน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับ บุคคล องค์กร และชุมชน

หลักการทรงงานที่ 20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน กล่าวคือผู้ที่มีความ สุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้่น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้ มาก แต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตใจ ต่อกันจะส่งผลประโยชน์แห่งความสุขและทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น

หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวคือ การทำงานต้องม ีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างมีความสุขเราจะแพ้แต่ถ้าเรามี ความสุข เราจะชนะ สนุกกับการ ทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำ ประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้

หลักการทรงงานที่ 22. ความเพียร กล่าวคือ การเริ่มต้นทำงาน หรือทำสิ่งใด นั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัย ความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ

หลักการทรงงานที่ 23. รู้ รัก สามัคคี รู้ กล่าวคือ รู้ปัญหา และรู้วิธีแก้ปัญหานั้น รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหา และวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรักที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหา สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ต้องอาศัยความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมองค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนมีการประพฤติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา มีทัศนคติที่ดีมี ความซื่อสัตย์ เชื่อเพื่อเชื่อแม่ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรักและความเสียสละ การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้รับความรู้จากหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่ง

จะช่วยหล่อหลอมให้เป็นคนดี คิดดี ทำแต่ความดี เมื่อพบปัญหา หรือสถานการณ์ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในปัญหา และเกิดทัศนคติที่ดีในการพยายามที่จะแก้ไขปัญหา เห็นประโยชน์ของสิ่งที่ทำ มองปัญหาในภาพรวมก่อนแต่ไม่ควรมองข้ามปัญหาเล็กๆ มีความยืดหยุ่นไม่ติดแค่ว่าความรู้อะไรของตัวเองต้องมีความยืดหยุ่น มีการทำงานร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันมีความรัก สามัคคีทำงานอย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์ การให้ การเสียสละโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แพรวพิชฌาณณ์ โมตรีเวช. (2557) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้แนวทางทวงงานตามเบื้องพระยุคลบาท (SAPAE) เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเขากรวด จ. กาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1.ด้านการใช้ นักเรียนมีลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาททรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความซำรุดเสียหาย 2.คุณธรรมด้านความรับผิดชอบ มีอิทธิพลทางบวกกับจิตสาธารณะ แสดงว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบจะเป็นผู้ที่มีลักษณะที่มีความสนใจ ตั้งใจที่จะทำงาน ติดตามผลงานที่กระทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความเต็มใจอย่างระมัดระวัง ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น ทำให้เป็นคนตั้งใจจริง เป็นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี นักเรียนมีความกระตือรือร้นมาโรงเรียนแต่เช้าช่วยกันทำความสะอาดห้อง และบริเวณโรงเรียนส่งผลให้ห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนสะอาดเป็นผลให้การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้มีจิตสาธารณะได้

3.ด้านการถือเป็นหน้าที่ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติ เพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนพบว่า นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนาจิตสาธารณะด้านการถือเป็นหน้าที่มากที่สุด ในขั้นนี้ทำให้นักเรียนได้ค้นพบปัญหาของนักเรียน เมื่อพบปัญหาก็กวางแผนแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด เมื่อปัญหาหมดไปประสิทธิภาพในการเรียน การวางตัว การคบเพื่อน จึงดีขึ้น มีเจตคติที่ดีและมีพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากจากการแก้ไขปัญหาและการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ขั้นตอนการสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียน ทำให้ทราบปัญหาและสาเหตุเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขส่งผลให้การวางแผนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติพร ปัญญาภิญญาผล

(2541, น. 3) ขั้นตอนการสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียน ทำให้ทราบปัญหาและสาเหตุ เพื่อนามาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขส่งผลให้การวางแผนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4. ด้านการเคารพสิทธิ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรมนั้น 5. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำความดีให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจ และเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยตามแนวทางการทรงงานตามเบื้องพระยุคลบาทฯ (SAPAE) มีความก้าวหน้าทางการเรียนมากขึ้นและเมื่อพิจารณาจำแนกรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีค่าร้อยละความก้าวหน้าระหว่างร้อยละ 10 ถึง 59 เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยตามแนวทางการทรงงานตามเบื้องพระยุคลบาทฯ (SAPAE) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนโดยให้นักเรียนได้ศึกษาสภาพปัญหา ศึกษาวิธีการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ จากการใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาความสะอาด ตลอดจนทั้งมีการประชุมติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการ ซึ่งการประชุมแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการระดมความคิดเห็นทุกคนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทั้งในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมมีการประชุมวางแผนอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้ผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง หลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน วัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความยั่งยืน 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้กับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งความยั่งยืนพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรที่ยั่งยืนในบริบทองค์กรภาคธุรกิจ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานในบริษัท ใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างมีความจำเป็นต้องเก็บตัวอย่างตามตัวแปรเชิงประจักษ์ จำนวน 29 ตัวแปร เครื่องมือในการทำวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนที่เป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เงินเดือน ประเภทธุรกิจ และตำแหน่งภายในองค์กร ส่วนที่ 2 คุณลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัว คือ

การเป็นบุคคลรอบรู้ การมีรูปแบบความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้การทำงานเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ Loren (2005) ส่วนที่ 3 หลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ประกอบด้วยตัวแปร 20 ตัว การสุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ในแบบหลายชั้นตอน (Multistage Sampling) โดยชั้นที่ 1 ใช้แบบเจาะจง ชั้นที่ 2 ใช้แบบการสุ่ม ตามสะดวก ผลงานวิจัยพบว่า 1.โมเดลของงานวิจัยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดของ พระองค์ ท่านได้นำมาเป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน (กปร.2551) ตัวแปรทั้ง 20 มีนัยสำคัญทางสถิติเป็นตัวชี้วัดที่ดี 2.เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหลักการทรงงานขององค์ มีผล ทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืนมากกว่าการสร้างสรรค้ให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้เพียงประเด็นเดียว การปรับใช้พัฒนาต่าง ๆ ดังนี้

หลักการทรงงานที่ 1 การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ คือ ก่อนที่จะลงมือทำจริง ควรจะมีการวางแผนโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ตัวเลขเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ

หลักการทรงงานที่ 2 แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คือ การมองปัญหาต้องมองภาพใหญ่แต่ เมื่อลงมือแก้ควรเริ่มทำที่จุดเล็ก ๆ ประกอบกันเพื่อแก้ปัญหาใหญ่ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้ง โครงสร้างใหญ่จะทำให้บุคลากรอาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

หลักการทรงงานที่ 3 ทำตามลำดับขั้น คือ เริ่มจากสิ่งที่จำเป็นและมีผลกระทบ มากที่สุดก่อนแล้วจึงไล่ทำต่อไปและต้องเน้นความประหยัดร่วมด้วย

หลักการทรงงานที่ 4 ภูมิสังคม คือ การกระทำต้องมีความสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมสำหรับองค์กรที่จำเป็นต้องคำนึงถึงคือสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรทางธุรกิจมี ความรวดเร็ว(Dynamic) ต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ เช่น ผู้ถือหุ้น ลูกค้า พนักงาน เป็นต้น

หลักการทรงงานที่ 5 คิดแบบองค์รวม คือให้คิดแบบครบวงจรตั้งแต่ขั้นตอนแรก ถึงสุดทำให้อีกองานพนักงานมีอิสระในการทำงาน (Autonomy)ให้อำนาจบุคลากร (Empowerment)เพราะองค์กรยุคใหม่ไม่ใช้การควบคุมแบบเข้มงวดอีกต่อไปจะส่งเสริมให้ บุคลากรให้ความคิดแบบองค์รวม

หลักการทรงงานที่ 6 ไม่ติดตำรา คือ ต้องสามารถนำไปปฏิบัติจริง เพราะบางครั้ง ทฤษฎี เครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ นำมาจากต่างประเทศอาจไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรม บริบทของ องค์กรจำเป็นต้องนำมาบูรณาการ (integration)

หลักการทรงงานที่ 7 ประหยัดเรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด คือ สามารถทำสิ่งที่ ยากให้ง่าย ไม่ใช่ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เกิดผลดีภาพคือบรรลุทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หลักการทรงงานที่ 8 ทำให้ง่ายและการระเบิดจากข้างใน คือให้บุคลากรในองค์กรมีความเต็มใจที่จะทำด้วยตนเอง ไม่บังคับ ใช้หลักการเสริมแรงเชิงบวก (Positive Reinforcement) ของ Skinner (1974) จะดีกว่าการลงโทษ (Punishment)

หลักการทรงงานที่ 9 การมีส่วนร่วม คอ มุ่งให้บุคลากรมีส่วนร่วมในสี่ด้านหลัก คือ Plan Do Check Act วงจรของ Deming (2012) เพื่อให้บุคลากรมีความรู้สึกผูกพันและจงรักภักดี คิดว่าความคิดเห็นของตนมีความสำคัญต่อองค์กร

หลักการทรงงานที่ 10 ประโยชน์ส่วนรวม คือ คิดถึงประโยชน์ขององค์กร มีจิตสำนึกการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หากสามารถทำให้องค์กรประหยัด หรือเกิดประโยชน์ก็ควรปฏิบัติ

หลักการทรงงานที่ 11 บริการรวมจุดเดียว คือ การทำงานแบบลดขั้นตอน เบ็ดเสร็จ และครบวงจร ปรับใช้ได้คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น ให้ปรับโครงสร้างเป็นแบบมีชีวิตร (Organic) หรือใช้ระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์เพื่อลดภาระงาน เอกสารและกระบวนการ

หลักการทรงงานที่ 12 ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติและปลูกป่าในใจคน คือ การเข้าใจธรรมชาติเข้าใจจิตใจคน ใช้สิ่งที่คนอื่นไม่เห็นคุณค่ามาใช้ประโยชน์ และการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกที่ดี มองโลกในแง่ดี

หลักการทรงงานที่ 13 ขาดทุนคือกำไร คือ การไม่เอาแต่ได้ องค์กรควรตอบแทนสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility)

หลักการทรงงานที่ 14 พึ่งพาตนเอง คือ องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระทั้งในรูปปัจเจกบุคคลและกลุ่มในเชิงธุรกิจ คือ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้โดยไม่จำเป็นต้องจ้างจากภายนอกองค์กร (Outsourcing)

หลักการทรงงานที่ 15 เศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่มุ่งเน้นให้คนในองค์กรมีความสมดุลอย่างมีเหตุผลให้เกิดความเข้มแข็ง เช่น บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีภูมิคุ้มกัน มีความเข้มแข็งทางการเงิน มีเงินออม และไม่มีหนี้

หลักการทรงงานที่ 16 ความซื่อสัตย์ สุจริต และจริงใจต่อกัน คือ องค์กรเน้นการใช้ระบบคุณธรรม ความโปร่งใส (Corporate Governance) ต่อบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสีย

หลักการทรงงานที่ 17 ทำงานอย่างมีความสุข คือ บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร

หลักการทรงงานที่ 18 ความเพียร : พระมหาชนก คือ ใ้บุคคลากรรับรู้วัฒนธรรมองค์กรที่ต้องใช้ความอดทนหากพบปัญหาอย่าหลีกเลี่ยง (Avoidant)

หลักการทรงงานที่ 19 รู้รักสามัคคี คือ บุคคลกรมีความเป็นหนึ่งเดียวกันคิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวม หากจะมีความขัดแย้งให้เป็นเรื่องของความขัดแย้งเรื่องงาน (Substantial Conflict) หลักการทรงงานที่ 20 ความพออยู่พอกิน คือ องค์กรต้องให้ค่าตอบแทนในรูปแบบต่างๆ อย่างพอเพียง

จากตารางความสัมพันธ์ของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สรุปได้ดังนี้ พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พระองค์จะทรงงานอะไรก็ตามจะนึกถึงปัญหาของคนในประเทศเสมอและหาแนวทางแก้ไขปัญหา พระองค์ท่านทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคงตั้งแต่ระดับบุคคล ครัวเรือน หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียมตัว ตั้งตัวพร้อมจะรับการพัฒนาล่วงหน้า แล้วจึงค่อยนำความเจริญ ก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้าน ชุมชนเป็นลำดับต่อไป โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็น และเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก หลักการทรงงานของพระองค์ ทั้ง 23 หลักการ สรุปได้ 5 ขั้นตอน

1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) คือ การให้ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีความสมเหตุสมผล ร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานที่ 1 การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ,หลักการทรงงานที่ 2 ระเบิดจากภายใน, หลักการทรงงานที่ 10 การมีส่วนร่วม

2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) คือการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานที่ 3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก, หลักการทรงงานที่ 6 คิดแบบองค์รวม, หลักการทรงงานที่ 12 บริการที่จุดเดียว, หลักการทรงงานที่ 13 ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ, หลักการทรงงานที่ 14 ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ

3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) คือ การระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์กับ

หลักการทรงงานที่ 7 ไม่ติดตำรา, หลักการทรงงานที่ 9 ทำให้ง่าย, หลักการทรงงานที่ 11 ยึดประโยชน์ส่วนรวม, หลักการทรงงานที่ 17 การพึ่งตนเอง, หลักการทรงงานที่ 18 พอกอยู่พอกิน

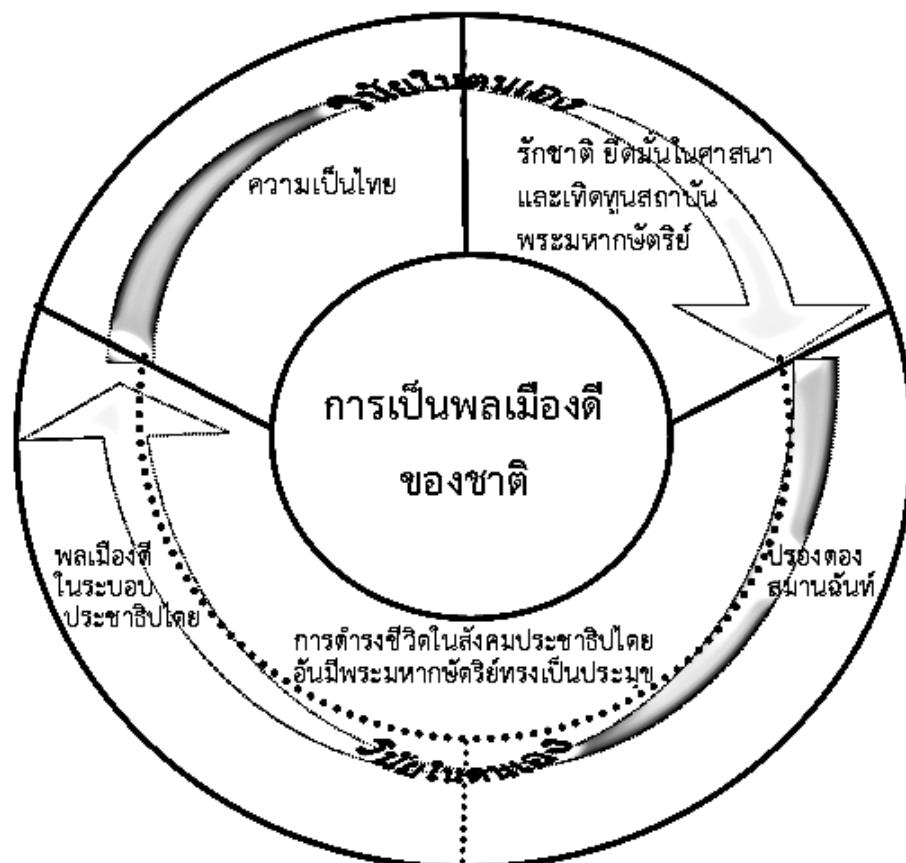
4.การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานที่ 4 ทำตามลำดับขั้น, หลักการทรงงานที่ 5 ภูมิสังคม, หลักการทรงงานที่ 8 ประหยัดเรียบง่าย, หลักการทรงงานที่ 15 ปลุกป่าในใจคน, หลักการทรงงานที่ 16 ชาติพันธุ์คือกำไร

5.การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) คือ การสรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาที่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นหมดไป ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง, หลักการทรงงานที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต, หลักการทรงงานที่ 22 ความเพียร, หลักการทรงงานที่ 21. ทำงานอย่างมีความสุข, หลักการทรงงานที่ 23 รู้ รัก สามัคคี รู้

รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยโดยสะท้อนจากพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องกระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการปฏิรูปครูปฏิรูปโรงเรียนและปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษาทั้งนี้ในประเด็นของหลักสูตรได้เน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการบริหารจัดการเพื่อให้คนรุ่นใหม่เกิดกระบวนการคิดอย่างมีระบบและแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลรวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

เป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

1. รักชาติ ศาสนา กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 จะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตแนวคิดดังกล่าวคือการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาของโลกมีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านเนื้อหาและการเรียนรู้เช่นการส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะการรู้เท่าทันทักษะชีวิต (Life Skills) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Citizenship Education) ในขณะนี้มีนโยบายด้านการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นไทยรักชาติศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความปรองดองสมานฉันท์เพื่อสันติสุขในสังคมไทยและกำหนดค่านิยมหลัก 12 ประการเพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรคประเทศไทยให้เข้มแข็งดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงาม เพื่อส่วนรวม
3. กตัญญู ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย อันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง

8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัวรู้คิดรู้ทำรู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็นมีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลสมีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา

ไทยในประเด็นของการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมพลเมืองของชาติไปสู่การเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพนอกจากจะมีการกำหนดสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมแล้วและเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะเจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองและค่านิยมหลัก 12 ประการจึงนำมาสู่การกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องความเป็นไทยรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขความปรองดองสมานฉันท์และความมีวินัยในตนเองเพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบความคิดในการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นและขอขยายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

จุดเน้นที่ 1 ความเป็นไทย

1. ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญู กตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ)
2. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

จุดเน้นที่ 2 รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข

1. การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ 4 ความปรองดอง สมานฉันท์

1. การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย
2. การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

จุดเน้นที่ 5 ความมีวินัยในตนเอง

ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนและชักชวนผู้อื่นให้มีมารยาทไทย
2. มีส่วนร่วมและชักชวนผู้อื่นให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. มีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เห็นคุณค่าและนำผู้อื่นให้แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนและนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบของห้องเรียน และโรงเรียน

7. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน
8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในประเทศไทย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
9. วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทย และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

รายวิชาเพิ่มเติม ส.16202กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 / 2561 เวลา 20 ชั่วโมง

เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในการรักษาและเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ ปฏิบัติตนอย่างเป็นธรรม เคารพรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในการพึ่งตนเอง มีความพอดีในชีวิต มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงานและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ปฏิบัติ ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในเรื่อง

เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนในสังคม ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของห้องเรียน และโรงเรียน ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ยอมรับความแตกต่างทางสังคม ในการเคารพความแตกต่างทางความคิด อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ไม่แสดงกิริยา วาจาดูหมิ่นผู้อื่นความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ห่วงแทนในวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาในสังคม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกฎ ระเบียบ การเคารพกติกาของสังคมด้วยหลักเหตุผลและยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมีจิตอาสา จิตสาธารณะ ในการเข้ามาช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแยกแยะ การปลูกต้นไม้ ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบในห้องเรียน โรงเรียน กฎหมาย การแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

เห็นคุณค่าของมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม ปฏิบัติตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในเรื่อง

โดยใช้กระบวนการคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการแก้ปัญหา

โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2561

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วย

ภาคเรียนที่ 1 / 2561

เวลา 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
1.	การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	1
2.	การพึ่งตนเอง 1. ความรับผิดชอบตนเอง 2. การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3. ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ	3
3.	ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชนในสังคม	1
4.	การยอมรับความแตกต่าง 1. เคารพความแตกต่างทางความคิด 2. ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย 3. ความห่วงใยในวัฒนธรรม	3
5.	ความรับผิดชอบต่อสังคม 1. ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม 2. จิตอาสา , จิตสาธารณะ 3. อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3
6.	ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย 1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2. การคิดวิเคราะห์ที่ตรงต่อและใคร่ครวญถึงปัญหาของสังคม 3. ความเคารพในกติกาสังคมและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย 4. การใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องในสังคม	4
7.	การมีคุณธรรมจริยธรรม 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนในสังคม 3. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม 4. การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ดี	4

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง นอกจากจะจัดการเรียนรู้ตาม ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แล้ว จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทั้ง 5 ประการ คือ

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การ สร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหา ความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ การอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตนเองและ ผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการ เรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมี คุณธรรม

นอกจากนี้ยังจะต้องนำค่านิยมหลัก 12 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลกด้วยกล่าวโดยสรุปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทยในประเด็นของการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมพลเมืองของชาติไปสู่การเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดจุดเน้นทั้ง 5 จุด อันได้แก่ จุดเน้นที่1ความเป็นไทยจุดเน้นที่2รักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์จุดเน้นที่3ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจุดเน้นที่4ความปรองดองสมานฉันท์จุดเน้นที่5ความมีวินัยในตนเองซื่อสัตย์สุจริตขยันหมั่นเพียรอดทนใฝ่หาความรู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่จุดเน้นทั้ง 5 นั้น คุณภาพของผู้เรียนก็คือพลเมืองดีของประเทศคนหนึ่ง แต่การที่จะทำให้ผู้เรียนที่เป็นเยาวชนไทยได้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของความเป็นพลเมืองดีมากกว่าอีกระดับหนึ่ง นั่นคือ ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจสังคม (Active citizenship) จากการวิจัยแนวคิดเกี่ยวกับ active citizenship ในการนำไปใช้พัฒนาชุมชนได้รับการพัฒนาในการปฏิบัติในชุมชนเต็มไปด้วยคุณค่า เช่น ความร่วมมือกัน การติดต่อสื่อสารกัน การเอาใจใส่ดูแลกัน ความเป็นเพื่อนบ้านกัน และการกระตุ้นให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การมีคุณธรรม เป็นการส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางจิต ความเป็นอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น การเอาชนะความรุนแรง ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนี้หมดไปได้ด้วยความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจสังคม (Jacobson and Kirby, 2006, Hardiman, McCashin and Payne, 2004 and Kirby, 2004)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอกำหนดโครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เวลาในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชมรม) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม ใช้การจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น และอีก 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้เลือกสาระสำคัญของโครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง(ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม) เพื่อกำหนดคำอธิบายรายวิชา และกำหนดสาระสำคัญเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองใหม่ ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สาระสำคัญแต่ละชั่วโมงนั้นได้นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ในส่วนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ชั่วโมง

แนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้หลายความหมายดังนี้

วัชรา เล่าเรียนดี (2553, น. 44) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ส่วน ทิศนา แคมมณี (2555, น. 22) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ Joyce Weil and Showers(1992:4) ให้ความหมายรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึงแบบหรือแผนที่สามารถใช้ในการสอนในห้องเรียนโดยตรง หรือ การจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย หรือจัดสื่อขึ้นเพื่อการจัดการเรียนรู้ และจัดหลักสูตรวิชาแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์

จากความหมายของนักการศึกษาในเรื่องความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความเชื่อ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จำต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการความเชื่อตามทฤษฎีการเรียนรู้ โดยอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะเข้ามาช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการจัดกลุ่มการเรียนรู้ได้มีนักการศึกษาได้แบ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น

ทิศนา แคมมณี (2555, น. 222) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น

2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

Joyce Weil and Showers (1992, น. 197 – 210) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจากเสนอภาพเหตุการณ์ในห้องเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Orientation to the Model) ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ มโนทัศน์ที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (The Model of teaching) มี 4 ส่วน กิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป

1. ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax) เป็นการจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะใช้สอน เป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

2. รูปแบบของสังคม (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน

3. หลักการแสดงการโต้ตอบ (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีที่ผู้สอน จะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ อาจจะเป็นการสร้างบรรยากาศ การเสริมแรงด้วยการให้รางวัล ไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด

4. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (Support System) เป็นการบอกเงื่อนไข หรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผล เช่น การจัดการเรียนรู้ฝึกทักษะผู้เรียนจะต้องได้ฝึกการทำงานในสถานที่และด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง ๆ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำและให้ข้อสังเกตการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เช่น จะใช้เนื้อหาประเภทใดใช้กับผู้เรียนในช่วงอายุใด ระดับใด จึงจะเหมาะสม

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturant Effects) เป็นการบอกให้รู้ว่าแต่ละรูปแบบจะเกิดผลอะไรบ้างกับผู้เรียน โดยที่ผล

ทางตรงมาจากการสอนของครูที่จัดขึ้นตามขั้นตอน ส่วนผลทางอ้อมมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบ ที่เกิดแฝงไปกับการสอน ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อพิจารณาในการเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

Arend (2011, p. 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่ามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการตามทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ
  2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
  3. วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ
  4. สิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการ
- จากองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสรุปเป็นตารางที่ 4 ได้ดังนี้

ตาราง 4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษา	แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้			
ทิตินา แชมมณี (2555, น. 222)	ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด	ลักษณะการเรียนรู้	การจัดระบบ	ข้อมูลวิธีการจัดการ เรียนรู้
Joyce Weil and Showers (1992, pp.197 – 210)	หลักการ มโนทัศน์	ข้อสังเกต	กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้	ผลที่เกิดขึ้น
Arend (2011, p. 7)	หลักการตาม ทฤษฎี	ผลการเรียนรู้	วิธีการจัดการ เรียนรู้	สิ่งแวดล้อม
สังเคราะห์	หลักการ แนวคิด ทฤษฎี	จุดมุ่งหมาย	การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	การวัดแผล ประเมินผล

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีการจัดองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ วิธีการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้

ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นั้น ๆ ต่อไป

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ADDLE MODEL ของครูส (Kruse : 2012)

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบแอดดี (ADDIE MODEL) ประกอบด้วย กิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ ขั้นที่ 2 การออกแบบ ขั้นที่ 3 การพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ และขั้นที่ 5 การประเมิน รูปแบบ ADDIE MODEL นี้จึงเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะมีผู้นิยมนำไปใช้ในการออกแบบสื่อ วัสดุการเรียนการสอน เช่น การออกแบบชุดการเรียนการสอน การออกแบบบทเรียนแบบโปรแกรม เป็นต้น ตลอดจนนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาในชุมชนและการออกแบบการเรียนการสอนในระดับห้องเรียนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

การออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบของ ADDIE MODEL มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอน
2) การวิเคราะห์ระบบ สิ่งแวดล้อม และสภาพขององค์กร เพื่อพิจารณาถึงทรัพยากรและอุปสรรคต่าง ๆ

3) การศึกษาลักษณะของกลุ่มประชากร

4) การวิเคราะห์เป้าหมายและจุดประสงค์ว่าเป็นการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้เนื้อหาการเรียนรู้ทักษะ หรือการเรียนรู้ที่เป็นความต้องการเฉพาะ

ขั้นที่ 2 การออกแบบ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1) การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ที่สามารถสังเกตได้ วัดได้

2) การจัดลำดับเป้าหมายและจุดประสงค์ให้ง่ายต่อการเรียนและการปฏิบัติ

3) การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ

4) การพิจารณากลวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกลุ่มการทำกิจกรรมของผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ ในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล

5) การคัดเลือกสื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 การพัฒนา กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1) การสร้างสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้

2) การทดสอบ (try out) สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนกับ
กลุ่มเป้าหมาย

3) การปรับปรุงสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1) การเผยแพร่สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น เช่น
การติดตั้งการซ่อมบำรุงสื่อ การจัดอบรมให้ครูผู้วิธีการใช้สื่อ/กิจกรรมที่สร้างขึ้นการให้คำแนะนำ
และการใช้สื่อ/กิจกรรม

2) การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูยอมรับสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรม
การเรียนการสอนที่สร้างขึ้นและนำไปใช้

ขั้นที่ 5 การประเมิน กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่ 1) การสร้างเครื่องมือเพื่อ
ประเมินสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1) การทดสอบ (try-out) สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนและ
เครื่องมือวัดประเมินผลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวินิจฉัยผลการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียน และรวบรวม
ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อ
นำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์

2) การประเมินภายหลังการนำสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอน
ไปใช้กับกลุ่มประชากร

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยได้
นำหลักการออกแบบการเรียนการสอนตามรูป ADDLE MODEL แสดงความสัมพันธ์กับหลักการ
ทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ดังตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงแนวคิด ADDLE MODEL มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ADDLE MODEL		หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9																						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์กิจกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ในขั้นนี้ ได้แก่			✓																				
	1) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม			✓					✓						✓									
	2) การวิเคราะห์ระบบ สิ่งแวดล้อม และสภาพขององค์กร เพื่อพิจารณาถึงทรัพยากรและอุปสรรคต่าง ๆ	✓				✓						✓												
	3) การศึกษาลักษณะของกลุ่มประชากร	✓										✓												
	4) การวิเคราะห์เป้าหมายและจุดประสงค์ว่าเป็นการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้เนื้อหาการเรียนรู้ทักษะ หรือการเรียนรู้ที่เป็นความต้องการเฉพาะ	✓																						

ตาราง 5 (ต่อ)

		หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9																						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
ADDDLE MODEL	ขั้นที่ 2 การออกแบบ กิจกรรมที่ปฏิบัติ																							
	ขั้นนี้ไม่ได้แก่	✓						✓	✓	✓						✓								
	1) การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ที่สามารถสังเกตได้ วัดได้											✓												
2) การจัดลำดับเป้าหมายและจุดประสงค์ให้ง่ายต่อการเรียนและการปฏิบัติ		✓										✓												
3) การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ			✓		✓			✓								✓		✓						✓
ขั้นที่ 3 การพัฒนา กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่	ขั้นนี้ไม่ได้แก่																							
	1) การสร้างสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนรู้การสอนตามที่ได้ออกแบบไว้	✓																						
	2) การทดลอง (try out) สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย			✓						✓								✓				✓		
3) การปรับปรุงสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอน			✓							✓							✓							

ตาราง 5 (ต่อ)

ADDLE MODEL		หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑																						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
ข้อที่ 4	การนำไปใช้ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่																							
	1. การเผยแพร่สื่อ/กิจกรรมหรือโครงการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น เช่น การติดตั้งการซ่อมบำรุงสื่อ การจัดอบรมให้ครูผู้สอนใช้สื่อ/กิจกรรมที่สร้างขึ้น การให้คำแนะนำและการใช้สื่อ/กิจกรรม			✓		✓																		
	2. การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูยอมรับสื่อ/กิจกรรมหรือโครงการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นและนำไปใช้	✓	✓				✓						✓		✓					✓				

ตาราง 5 (ต่อ)

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
ADDLE MODEL																							
ขั้นที่ 5 การประเมิน กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่ 1) การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้																							
1. การทดสอบ (try-out) สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนและเครื่องมือวัดประเมินผลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวินิจฉัยผลการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียน และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์		✓						✓															
2. การประเมินภายหลังการนำสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มประชากร	✓																						

กล่าวโดยสรุป การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ADDLE MODEL ของครูส (Kruse : 2012) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบแอดดี (ADDIE MODEL) ประกอบด้วย กิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ในแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์สอดคล้อง กับหลักการทรงงาน ข้อที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ 2. ระเบิดจากภายใน 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ 9. ทำให้ง่าย 13. ใช้ธรรมชาติช่วย ธรรมชาติ 14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 17. การพึ่งพาตนเอง ขั้นที่ 2 การออกแบบ มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับหลักการทรงงานข้อที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ 2. ระเบิดจาก ภายใน 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก 4. ทำตามลำดับขั้น 5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ 7. ไม่ ตัดตำรา 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย 9. ทำให้ง่าย 11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม 14. ใช้ธรรมชาติ ปราบธรรมชาติ 15. ปลุกป่าในใจคน 17. การพึ่งพาตนเอง 21. ทำงานอย่างมีความสุข 23. รู้ รัก สามัคคี ขั้นที่ 3 การพัฒนามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการทรงงานข้อที่ 1. จะทำอะไรต้อง ศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก 7. ไม่ตัดตำรา 8. ประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย 10. การมีส่วนร่วม 16. ขาดทุนคือกำไร 21. ทำงานอย่างมีความสุข ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ มี ความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการทรงงานข้อที่ 1. จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ 2. ระเบิดจากภายใน 4. ทำตามลำดับขั้น 7. ไม่ตัดตำรา 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 15. ปลุกป่า ในใจคน 19. เศรษฐกิจพอเพียง และขั้นที่ 5 การประเมิน มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการทรง งานข้อที่ 2. ระเบิดจากภายใน 3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก 9. ทำให้ง่าย 17. การพึ่งพาตนเอง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีแนวพระราชดำริที่ทันสมัยมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดของครูส (Kruse : 2012) จึง สรุปได้ว่าหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สามารถนำไปพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการของพระองค์ท่านเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคม

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional System Design)

ในการดำเนินการกิจการสอน ครูจะต้องมีการวางแผนจัดการเรียนรู้และตั้ง วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้นั้นๆ ให้ดีเสียก่อน เพื่อเป็นข้อมูลในเตรียมเนื้อหาบทเรียนและวิธีการ สอนที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์คือการที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดระบบการ เรียนการสอนคือกระบวนการที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้สอนว่าจะได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ และถ้าหากมีปัญหาหรือความผิดพลาดเกิดขึ้น ก็จะสามารถแก้ไขได้ตรงจุด การเรียนการสอนจึงมี

การพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายหลักของการจัดระบบการเรียนรู้การสอนมี 2 ประการคือ

1. เพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยใช้วิธีการต่างๆ ในการเลือกอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

2. เพื่อออกแบบระบบการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่เป็นระบบในการออกแบบ การวางแผน การนำไปใช้ และการประเมินกระบวนการทั้งหมดของระบบการสอนนั้น

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional System Design) มีที่มาจากแนวคิดในการใช้กระบวนการของระบบ (System approach) เพื่อพัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้ มีชื่อเรียกตามทีนักวิชาการเสนอไว้แตกต่างกัน ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional System Design) การออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบ (Instructional Design and Development) เป็นต้น ทั้งนี้ นักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบ (System) ไว้ดังนี้

Banathy (1968, p. 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า ระบบ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน องค์ประกอบทั้งหลายนี้จะร่วมกันทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

Wong (1971, p. 7) ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบ หมายถึง การรวมกลุ่มของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

Romiszowski (1981, p. 5) ระบบsystem หมายถึงส่วนประกอบต่างๆที่นำมาจัดให้มีความสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมาย

ระบบการเรียนการสอนต้องอาศัยองค์ประกอบหลายส่วนมารวมกันทำงานให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเรียนการสอนซึ่งขาดไม่ได้มี 4 ประการ (กิดานันท์ มลิทอง, 2540) คือ

1. ผู้เรียน ต้องมีการพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่า ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างในการสอนนั้น

3. วิธีการและกิจกรรม ต้องมีการกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการเรียนรู้ว่าควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดได้

4. การประเมิน ต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตัดสินว่าการเรียนรู้นั้น ประสพผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

เมื่อการออกแบบระบบการเรียนการสอน (instructional system design) เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการว่าเป็นการพัฒนาการเรียนการสอน รูปแบบสำหรับการออกแบบการเรียนการสอน (instructional design model) ที่เป็นพื้นฐานทั่วไปคือ ADDIE ซึ่งมาจากอักษรตัวแรกของขั้นตอนในการออกแบบ คือ A-analyze การวิเคราะห์ความจำเป็นหรือปัญหาอุปสรรค ตัดสินใจว่าจะต้องเรียนรู้เรื่องอะไร D-design การกำหนดว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร ระบุกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เลือกวิธีการและสื่อ D-develop การสร้างและผลิตเครื่องมือต่างๆ ตรวจสอบและปรับปรุง I-implement การนำแผนหรือโครงการไปปฏิบัติ E-evaluate การพิจารณาความเหมาะสมของการเรียนการสอน ประเมินทุกอย่างที่ผ่านมา ปรับปรุงเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป (Braxton, Bronico, & Looms, 2000; Malachowski, 2002) อย่างไรก็ตาม มีนักการศึกษาหลายท่าน คิดรูปแบบ/แบบจำลองระบบการเรียนการสอนขึ้นมาอย่างหลากหลาย เพื่อให้สามารถเลือกใช้เป็นแนวปฏิบัติในการออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน หรือการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ รูปแบบที่มีการอ้างถึงอย่างแพร่หลาย มีดังนี้คือ

Klausmeir (1971) ออกแบบวิธีระบบสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้มี 7 องค์ประกอบคือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. เตรียมความพร้อมของนักเรียน
3. จัดเนื้อหาวิชา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ดำเนินการสอน
6. วัดสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน แ
7. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

Gerlach & Ely (1980) ออกแบบวิธีระบบสำหรับการจัดการเรียนการสอน 10 ขั้นตอน ซึ่งได้รับการอ้างถึงในวงการศึกษาไทยอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ โดยควรจะเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและผู้สอนสามารถวัดหรือสังเกตได้
2. การกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. การประเมินผลพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

4. การกำหนดกลยุทธ์ของวิธีการสอน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ การสอนแบบเตรียมเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยสมบูรณ์ทั้งหมด และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

5. การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน เหมาะสมกับวิธีสอน

6. การกำหนดเวลาเรียน

7. การจัดสถานที่เรียน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ขนาด คือ ห้องเรียนขนาดใหญ่ สามารถสอนได้ครั้งละ 50-300 คน ห้องเรียนขนาดเล็ก เพื่อใช้ในการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย และห้องเรียนแบบเสรีหรืออิสระ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามลำพังแบบรายบุคคล

8. การเลือกสรรทรัพยากรหรือสื่อการสอน ซึ่งสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ สื่อบุคคลและของจริง สื่อวัสดุและอุปกรณ์เครื่องฉาย สื่อวัสดุและอุปกรณ์เครื่องเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวัสดุที่ใช้นำเสนอต่าง ๆ

9. การประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับสื่อการสอน

10. การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานตั้งแต่ต้นมานั้นมีข้อบกพร่องอะไรบ้างในระบบ หรือมีปัญหาประการใดบ้าง สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Brown, Lewis & Harcleroad (1985) ออกแบบวิธีที่จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน โดยการพิจารณาถึงแนวทางและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. เป้าหมาย
2. วัตถุประสงค์และเนื้อหา
3. สภาพการณ์
4. ผลลัพธ์

Knirk & Gustafson (1986) ออกแบบ วิธีระบบ สำหรับจัดการสอนให้มี 3 ส่วน โดยแต่ละส่วนมีองค์ประกอบย่อยที่ดำเนินงานสัมพันธ์กัน คือ

1. การกำหนดปัญหา ประกอบด้วย เป้าหมายการเรียนการสอน – ระบุปัญหา – ระดับทักษะแรกเริ่มของผู้เรียน - การจัดระบบ

2. การออกแบบ ประกอบด้วย พัฒนาวัตถุประสงค์ – กำหนดกลยุทธ์ - กำหนดสื่อ

3. การพัฒนา ประกอบด้วย เลือกวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา – วิเคราะห์ผลลัพธ์ – ทบทวนอุปกรณ์เครื่องมือ -นำไปใช้

Hannafin & Peck (1988) ออกแบบวิธีระบบที่มีองค์ประกอบในการดำเนินงาน 3 ระยะคือ

1. การหาความจำเป็น
2. การออกแบบ
3. การพัฒนาและนำไปใช้ ทั้งนี้ทุกระยะจะต้องมีการประเมินและปรับปรุง

Tripp & Bichelmeyer (1990) เสนอรูปแบบที่เรียกว่าการสร้างต้นแบบฉบับพลัน (rapid prototyping) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้น คือ

1. การหาความจำเป็น วิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดวัตถุประสงค์
2. การสร้างต้นแบบหรือการออกแบบ
3. การนำต้นแบบไปใช้หรือการทำวิจัย
4. การวางระบบและดูแลรักษาระบบ สำหรับรูปแบบนี้เหมาะสำหรับนัก

ออกแบบการเรียนการสอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เดิมมากจึงจะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีคำว่าฉบับพลันในชื่อของรูปแบบ แต่การดำเนินงานตามรูปแบบนี้จะใช้เวลาค่อนข้างมาก เพราะเป็นรูปแบบขั้นสูงที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่คือนักออกแบบที่ต้องทำวิจัย

Gagné, Briggs, & Wager (1992). เสนอรูปแบบสำหรับออกแบบการเรียนการสอนที่เรียกชื่อว่า Gagné & Briggsmodel ซึ่งเป็นที่รู้จักดีในวงการศึกษาไทยมานานกว่า 30 ปี (Gagné & Briggs, 1974) รูปแบบนี้จะใช้หลังจากมีการจัดประเภทของผลลัพธ์การเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว โดยประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ สำหรับการจัดระบบสภาพการณ์การเรียนการสอนของแต่ละผลลัพธ์ การเรียนรู้ ซึ่งมีการดำเนินงาน 9 ขั้นคือ

1. สร้างความสนใจ
2. พื้นฟูข้อมูลที่มีอยู่เดิม
3. บอกวัตถุประสงค์แก่ผู้เรียน
4. นำเสนอวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นสิ่งเร้า
5. แนะนำแนวทางการเรียนรู้
6. ให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ
8. ประเมินการปฏิบัติของผู้เรียน
9. เพิ่มความคงทนในการเรียนรู้

Kemp, Morrison, & Ross (1994) นำเสนอวิธีระบบในการจัดการเรียนการสอน
ที่ Kemp (1985) ได้ออกแบบไว้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 9 ขั้นตอนคือ

1. กำหนดหัวข้อที่จะสอน และเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไป
  2. ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
  3. ระบุจุดมุ่งหมายของการสอนในเชิงพฤติกรรม
  4. กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนวัตถุประสงค์แต่ละข้อ
  5. ทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียนก่อนที่จะทำการสอน
  6. เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอนเพื่อจะนำเนื้อหาวิชาไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่วางไว้
  7. ประสานงานในเรื่องต่างๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ และดำเนินการไปตามแผนที่กำหนดไว้
  8. ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด
  9. พิจารณาดูว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
- อย่างไร

Glasser (1998) ออกแบบวิธีระบบสำหรับจัดการเรียนการสอนให้มี 5 ขั้นตอน
คือ

1. จุดประสงค์ของการสอน
2. การประเมินสถานะของผู้เรียน
3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนการสอน
5. ข้อมูลย้อนกลับไปยังแต่ละขั้นตอนที่ผ่านมา

Dick, Carey, & Carey (2001) เสนอรูปแบบสำหรับนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่รู้จักกันในชื่อว่า Dick & Carey model มี 10 ขั้นตอนคือ

1. ระบุเป้าหมายของการเรียนการสอน
2. วิเคราะห์การเรียนการสอน
3. ระบุพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน

4. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. พัฒนาแบบการทดสอบอิงเกณฑ์
6. พัฒนากลยุทธ์ในการเรียนการสอน
7. พัฒนาและเลือกสื่อการเรียนการสอน
8. พัฒนาและดำเนินการประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน
9. พัฒนาและประเมินหลังการเรียนการสอน
10. ทบทวนการจัดการเรียนการสอน โดยขั้นตอนนี้จะกระทำเป็นระยะๆ ในแต่ละขั้นตอน

Dick , Carey and Carey (2004, p. 38) กล่าวถึงรูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ว่ามีองค์ประกอบ 10 ประการ คือ

1. การระบุเป้าประสงค์การจัดการเรียนรู้ (Identify Instructional Goal)
2. การดำเนินการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ (Conduct Instructional Analysis)
3. การวิเคราะห์ผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน (Analyze Learners and Contexts)
4. การเขียนจุดประสงค์การปฏิบัติ (Write performance Objectives)
5. การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล (Develop Assessment Instruments)
6. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ (Develop Instructional Strategy)
7. การพัฒนาและเลือกวัสดุการจัดการเรียนรู้ (Develop and Select Instrument)
8. การออกแบบและดำเนินการประเมินผลย่อยในการจัดการเรียนรู้ (Design and Conduct Formative Evaluation of Instruction)
9. การออกแบบและดำเนินการประเมินผลรวม (Design and Conduct Summative Evaluation of Instruction)
10. ทบทวนการจัดการเรียนรู้ (Revise Instruction)

Sara Mcneil (2009, pp. 1-2) ได้รวบรวมความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสาขาวิชา (Instructional Design as a Discipline) ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นั้น ๆ

การออกแบบการจัดการเรียนรู้คือวิทยาศาสตร์ (Instructional System Design is a Science) หมายถึง การออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้เป็นวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอน การออกแบบ การพัฒนา การทดลองใช้ การประเมินผล และการบำรุงรักษา ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้ โดยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน

การออกแบบการจัดการเรียนรู้คือ ความจริง (Instructional System Design is a Reality) หมายถึง การออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้เป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ เนื่องจากอาศัยหลักการของการใช้เหตุและผล

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการ (Instructional System Design is a Process) เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบการถ่ายโอนความรู้ การออกแบบครอบคลุมถึงการพัฒนาคู่มือและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การทดสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมของผู้เรียน

ทีศนา แชมมณี (2545, น. 44) จุดมุ่งหมายของระบบองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วยสิ่งสำคัญสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. ศึกษาหลักการ / ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบและเห็นแนวทางในการจัดการจัดการเรียนรู้
3. ศึกษาสภาพการณ์ และปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการค้นหาองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วย
4. ให้รูปแบบมีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้จริง ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา
5. กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่การพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่สามารถช่วยให้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ อาศัยความคิดสร้างสรรค์และความละเอียดรอบคอบ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาเป็นหมวดหมู่ในการคิดและดำเนินการ จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลขึ้นต่อกันใน ลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนมาหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้

1. สร้างสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงผังจำลองของ องค์ประกอบต่าง ๆ

2. ทดลองใช้รูปแบบเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น

3. ประเมินผล โดยการศึกษาผลตามเป้าหมายใกล้เคียงกับเป้าหมายมาก น้อยเพียงใด

4. ปรับปรุงรูปแบบ โดยการนำผลทดลองมาปรับปรุงแบบให้ดียิ่งขึ้นนำไปสู่ การปฏิบัติ

Kruse (2014) เสนอแบบรูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบที่ เรียกว่า ADDLE Model ประกอบด้วยขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analyze Phase) เป็นการวิเคราะห์และประเมินความ ต้องการจำเป็น (Assess and Analyze Needs) ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา

2. ขั้นออกแบบ (Design Phase) เป็นออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้หรือ รูปแบบที่ให้บรรลุเป้าหมาย (Design Instruction)

3. ขั้นพัฒนา (Develop Phase) เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ (Develop Materials)

4. ขั้นนำไปใช้ (Implement Phase) เป็นการนำนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ประกอบด้วย การวางแผนในการบริหารจัดการในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นประเมิน (Evaluate Phase) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

จากสิ่งที่กล่าวมาเป็นแนวทางให้สรุปได้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิง ระบบ (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ หรือแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์วิธีการเชิงระบบ ในการออกแบบและพัฒนา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ โดยสามารถตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน

ตาราง 6 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional System Design)

นักวิชาการ		แนวคิด									
Banathy (1988 :12)	องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่ได้กำหนดไว้										
Wong (1971 : 7)	การรวมกลุ่มของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้										
Klausmeir (1971)	กำหนดจุดมุ่งหมาย	เตรียมความพร้อม	จัดเนื้อหาวิชา	จัดกิจกรรม	ดำเนินการสอน	วัดสัมฤทธิ์ผล	การจัดและประเมินผล				
Romiszowski(1981:5)	ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่นำมาจัดให้มีความสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมาย										
Gerlach & Ely (1980)	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ประเมิน	วิธีการสอน	แบ่งกลุ่ม	กำหนดเวลา	จัดสถานที่	เลือกสื่อ	ประเมิน	วิเคราะห์ผล	
Brown, Lewis & Harcleroad (1985)	เป้าหมาย		วัตถุประสงค์และเนื้อหา				ผลลัพธ์				
Knirk & Gustafson (1986)	การกำหนดปัญหา		การออกแบบ				การพัฒนา				
Hannafin & Peck (1988)	การหาความจำเป็น		การออกแบบ				การพัฒนาและนำไปใช้				
Tripp & Bichelmeyer (1990)	การหาความจำเป็น วิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดวัตถุประสงค์		การสร้างต้นแบบหรือการออกแบบ		การนำต้นแบบไปใช้หรือการทักวิจัย		การวางระบบและดูแลรักษาระบบ				
Gagné, Briggs, & Wager (1992).	สร้างความสนใจ	ฟื้นฟูข้อมูลที่มีอยู่เดิม	วัตถุประสงค์	นำเสนอวัสดุ	แนะนำแนวทาง	ผู้เรียนแสดง	ให้ข้อมูลย้อนกลับ	ประเมินการปฏิบัติผู้เรียน	เพิ่มความคงทนเรียนรู้		

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวคิด									
นักวิชาการ	กำหนดหัวข้อ	ศึกษาผู้เรียน	จุดมุ่งหมายการ สอน	กำหนด เนื้อหาวิชา	หาคอบทความรู้	เลือกกิจกรรม	ประสานงาน เรื่องต่างๆ	ประเมินผล	แก้ไข
ประเมินสถานะของผู้เรียน	จุดประสงค์ของการสอน	การเขียน จุดประสงค์	การเขียน จุดประสงค์	การประเมิน เครื่องมือวัด และ ประเมินผล	การพัฒนา กลยุทธ์ การเรียนรู้ การจัดการ เรียนรู้	การพัฒนา และเลือก วัสดุ	การออกแบบและกา รดำเนินการประเมินผลย่อย ดำเนินการ ประเมินรวม	ข้อมูลย้อนกลับไป	
Kemp, Morrison, & Ross (1994)									
Glaser (1998)									
Dick, Carey and Carey (2004 : 38)	การระบุ เป้าหมายการ วัด	การวิเคราะห์ ผู้เรียน	การเขียน จุดประสงค์	การประเมิน เครื่องมือวัด และ ประเมินผล	การพัฒนา กลยุทธ์ การเรียนรู้ การจัดการ เรียนรู้	การพัฒนา และเลือก วัสดุ	การออกแบบและกา รดำเนินการประเมินผลย่อย ดำเนินการ ประเมินรวม	การ ออกแบบ ดำเนินการ ประเมินรวม	บทบาทจัดการ เรียนการสอน
Sara Mcneil (2009 :1-2)	การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสาขาวิชา การออกแบบการจัดการเรียนรู้คือ วิทยาศาสตร์ การออกแบบการเรียนรู้คือความจริง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการ								
ทีศนาแซมมณี (2555 :198)	องค์ประกอบสำคัญๆของระบบ	ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของระบบ			เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของระบบ				
Kruse (2014)	ขั้นวิเคราะห์	ขั้นออกแบบ	ขั้นพัฒนา	ขั้นนำไปใช้	ขั้นประเมิน				
การสังเคราะห์	การออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งระบบ (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ หรือแก้ปัญหาทางการจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์วิธีการเชิงระบบ ในการออกแบบและพัฒนา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ โดยสามารถตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน								

จากสิ่งที่กล่าวมาเป็นแนวทางให้สรุปได้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (ISD : Instructional System Design หรือ ID : Instructional Design) หมายถึง นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ หรือแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์วิธีการเชิงระบบ ในการออกแบบและพัฒนา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ โดยสามารถตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน กล่าวโดยสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้นมาโดยมีความสัมพันธ์แนวคิด ADDLE MODEL และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ดังตารางที่ 7

ตาราง 7 แนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional Design) มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

Instructional Design	หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9																							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
Banathy (1968 : 12)	✓				✓	✓			✓	✓	✓										✓			✓
Wong (1971 : 7)	✓				✓	✓			✓	✓	✓				✓		✓		✓		✓			
Romiszowski (1981: 5)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													✓
กิดานันท์ มลิทอง (2540)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Klausmeir (1971)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓							✓						
Gerlach & Ely (1980)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						✓							
Brown, Lewis & Harcleroad (1985)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													✓
Knirk & Gustafson (1986)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓										✓
Hannafin & Peck (1988)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Tripp & Bichelmeyer (1990)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						✓						✓	
Cagné, Briggs, & Wager (1992, 1974)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Kemp, Morrison, & Ross (1994)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Glasser (1998)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Dick, Carey, & Carey (2001), (2004)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
Sara Mcneil (2009)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓									✓			✓	✓
ทีศนา แสงมณี (2545)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													✓
Kruse (2014)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓												✓	✓

กล่าวโดยสรุป การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional Design) มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลให้ละเอียด เป็นการวางเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อที่ 2 ระเบิดจากภายใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียน และข้อ 4 การทำงานตามลำดับขั้นตอน จะส่งผลให้ผู้สอนทำงานได้อย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์

จากตารางความสัมพันธ์ของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สรุปได้ดังนี้ พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของความเป็นพลเมืองดีใส่ใจในสังคม พระองค์จะทรงงานอะไรก็ตามจะนึกถึงปัญหาของคนในประเทศเสมอและหาแนวทางแก้ไขปัญหา พระองค์ท่านทรงมุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานให้มั่นคงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง มีโอกาสเตรียมตัว ตั้งตัวพร้อมจะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยนำความเจริญ ก้าวหน้าจากสังคมภายนอกเข้าไปพัฒนาคนภายในหมู่บ้าน ชุมชนเป็นลำดับต่อไป โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็น และเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ และสามารถออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก หลักการทรงงานของพระองค์ ทั้ง 23 หลักการ สรุปได้ 5 ขั้นตอน

1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) คือ การให้ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีความสมเหตุสมผล ร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด

2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) คือ การศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและการระบุดัชนีแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด

3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) คือ การระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

4.การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน

5.การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) คือ การสรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาที่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นหมดไป

กล่าวโดยสรุป การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Instructional Design) มีความสัมพันธ์กับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลให้ละเอียด เป็นการวางเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

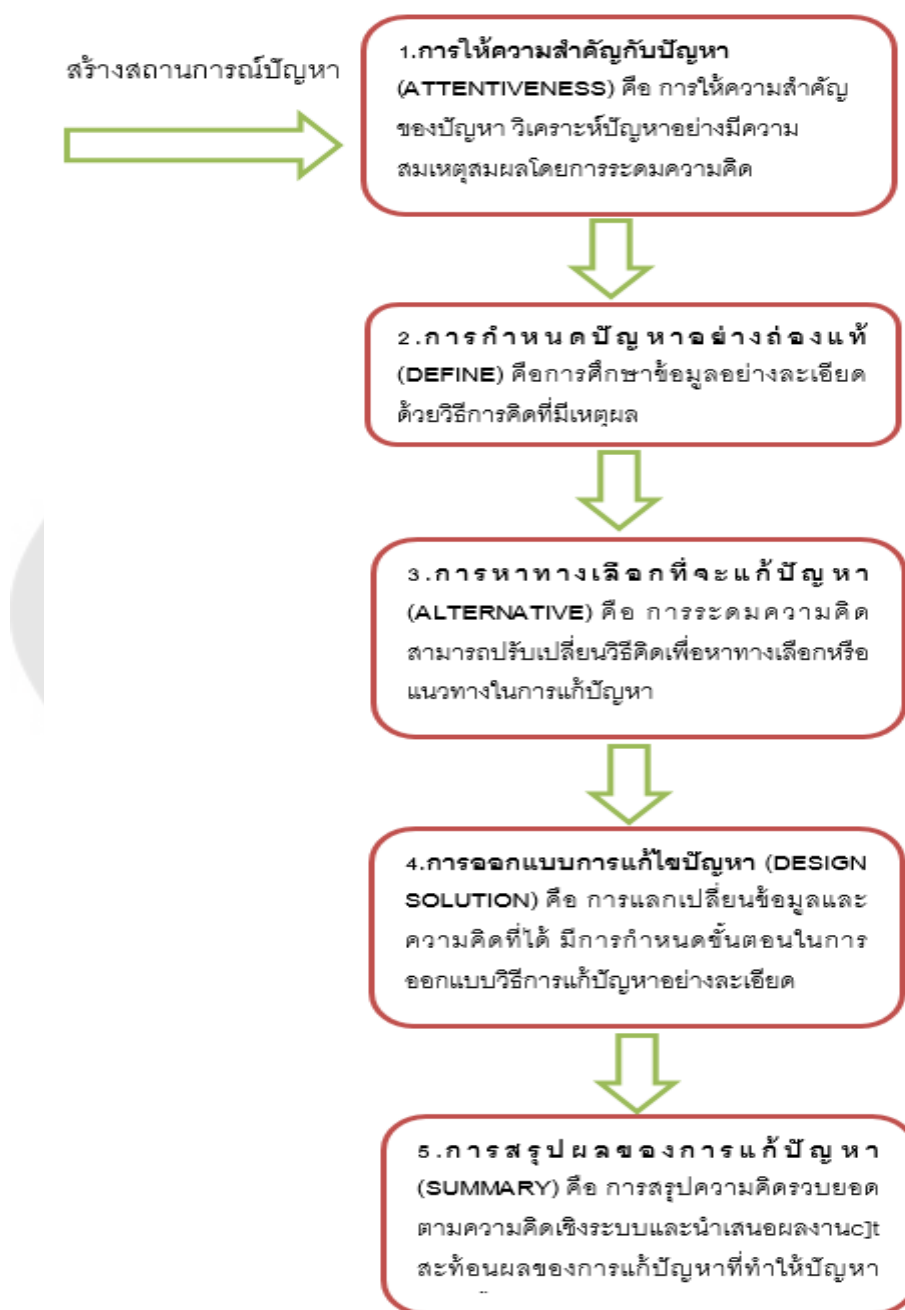

ตาราง 8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาโดยมีความสัมพันธ์กับแนวคิด ADDLE MODEL และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งระบบมีความสัมพันธ์กับ ADADS MODEL

ADDLE MODEL	Instructional System Design	ADADS MODEL				
		1.การใช้ระยะเวลาสอดคล้องกับ (ATTENTIVENESS)	2.กำหนดปัญหา (DEFINE)	3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)	4.การออกแบบการแก้ไข (DESIGN SOLUTION)	5.การสรุปข้อสังเกต (SUMMARY)
1) การวิจัย (Research: R) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis :A) 2) การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D) 3) การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I) 4) การพัฒนา (Development: D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation :E)	Banathy (1968 : 12) Wong (1971 : 7) Romiszowski (1981: 5) กิดานันท์ มลิทอง. (2540) Klausmeir (1971) Gerlach & Ely (1980) Brown, Lewis & Harcleroad (1985) Knirk & Gustafson (1986) Hannafin & Peck (1988) Tripp & Bichelmeyer (1990) Gagné, Briggs, & Wager (1992, 1974) Kemp, Morrison, & Ross (1994) Glasser (1998) Dick, Carey, & Carey (2001), (2004) Sara Mcneil (2009) ทีศนา แซมเมณี (2545) Kruse (2014)	✓	✓	✓	✓	✓

การใช้กระบวนการวิจัยตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) นั้นมี 5 ขั้นตอนซึ่งมีความสำคัญ และเชื่อมโยงต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

กระบวนการวิจัยตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 9

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ อาทิเช่น

งานวิจัยในประเทศ

สรวงสุตา ปานสกุล (2545, น.167-175) ได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัย พบว่า การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอนตามลำดับ ได้แก่ 1) การค้นหาความจริง 2) การค้นหาปัญหา 3) การค้นหาความคิด 4) การค้นหาคำตอบ 5) การค้นหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับ รูปแบบการเรียนรู้ มี 3 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ 2) วิธีการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือเป็นสภาพการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก โดยอาศัยเทคนิค คิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิดและกรณีศึกษาเพื่อให้นำเสนอสถานการณ์และสภาพปัญหาให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและเหมาะสมที่สุดในสภาพการณ์นั้น ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างเรียนแบบร่วมมือบนเว็บในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 5 ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เว็บการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการจัดรูปแบบการเรียนรู้

อารีวรรณ เขี่ยมสะอาด.(2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง 2) ศึกษาข้อมูลของสถานศึกษา 3) ประชุมชี้แจงคณะผู้บริหารและคณะครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา 4) ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและกำหนดชั้นปีที่เรียน 6) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้รายปี 7) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี 8) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี 9) วิเคราะห์แก่นสาระและหน่วยการเรียนรู้ 10) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 11) ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 12) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 13) ประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา และพบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครองพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา

นงนุช วงศ์สว่าง (2547, น. 53-58) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาการเรียนรู้อัตนวิธานชุมชนในวิชาสังคมไทยกับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี โดยใช้แนวคิดทางมนุษยวิทยา เทคนิคกระบวนการ AIC เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ บุษกร โกมลภมร; และสุวาลี ชูเกียรติ มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ (1)พัฒนารูปแบบการเรียนรู้อัตนวิธาน และ (2)ขั้นศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการเรียนรู้อัตนวิธานจัดทำเป็นชื่อ กิจกรรมการเรียนรู้อัตนวิธานเพื่อให้นักศึกษาปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และคิดเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีในวิชาสังคมไทยกับประสบการณ์การเรียนรู้อัตนวิธานได้ โดยมีวิธีดำเนินการ ได้แก่ (1)ขั้นเตรียมการเรียนรู้อัตนวิธานจำนวน 7 ชั่วโมง (2)ขั้นศึกษาชุมชน จำนวน 2 วัน 1 คืน และ (3)ขั้นสรุปผลการเรียนรู้อัตนวิธานจำนวน 3 ชั่วโมง หาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้อัตนวิธาน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า ขั้นเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับดี ขั้นศึกษาชุมชน ทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับดี และขั้นสรุปผลการเรียนรู้อัตนวิธานความเหมาะสมของกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับดี ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ความคิดเห็นต่อตนเองภายหลังการเรียนรู้อัตนวิธาน โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นภายหลังการเรียนรู้อัตนวิธาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความสามารถในการทำงานเป็นทีมภายหลังการเรียนรู้อัตนวิธานโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความสุขในการเรียนภายหลังการเรียนรู้อัตนวิธานโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

โสภิตา ทัดพิณีจ (2548, น. 171-197) ได้พัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการสอนรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) เป้าหมาย 2) หลักการ 3) ขั้นตอนการสอน 4) ระบบสนับสนุน 5) ระบบทางสังคม 6) หลักการตอบสนอง มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การส่งเสริมความสามารถในการสร้างความรู้ทางการพยาบาล ประกอบด้วย การทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างความขัดแย้งทางปัญญา และการสร้างความรู้ใหม่ และขั้นที่ 2 การส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย การฝึกคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม และการสแกฟโฟลด์ และระยะที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มที่สอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น กับกลุ่มที่สอนตามปกติโดยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปี ที่ 3 จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มละ 16 คน ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองที่สอน โดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลและคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิลมณี พิทักษ์ (2550) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด โดยใช้โครงงาน ผู้วิจัยต้องดำเนินการให้ความรู้เชิงหลักการแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โครงงาน การผลิตสื่ออุปกรณ์ประกอบการสอน จากนั้นจึงพัฒนาความรู้จากที่อบรมมาจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดโดยโครงงาน เมื่อกลุ่มเป้าหมายสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แล้วจัดกิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลโดยมีผู้วิจัยให้คำปรึกษาแก้ไข พร้อมที่จะนำไปปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับทักษะการคิดโดยใช้โครงงาน ของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมที่แสดงทักษะการคิดขั้นเสนอสถานการณ์ปัญหา นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะย่อการบอกความรู้ออกมาด้วยตนเอง(recalling)ทักษะย่อการใช้ข้อมูล(using information) ขึ้นกำหนดปัญหา นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะย่อการอธิบาย(explaining) และ ทักษะการคิดที่เป็นแกน ทักษะการตั้งคำถาม(questioning) ขึ้นสร้างโครงร่างโครงงาน นักเรียนใช้ทักษะการคิดที่เป็นแกนทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล(information gathering) ขึ้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนใช้ทักษะการคิดที่เป็นแกนทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล(information gathering) ขึ้นนำเสนอโครงงาน นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมายทักษะย่อการอธิบาย(explaining) และ ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะย่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่(constructing)

ดวงสมร สารแสน (2550, น. 135-136) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเอาสาระต่าง ๆ ในวิชาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาบูรณาการเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นการจัดการเรียนรู้ ขั้นสรุป และขั้นวัดผล พฤติกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสามัคคี ความรับผิดชอบ และความมั่นใจในตนเอง นักเรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนได้สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ประสิทธิ์ ศรีเดช (2553, น. 164-174) ได้พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การนำเข้าสู่รูปแบบการสอน (Orientation to the model) 2) รูปแบบการสอน (The model of teaching) เพื่อฝึกทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 2.1 การนำเสนอภาพการดำเนินกิจกรรม (Syntax) โดยนำเสนอเป็น 4 ฉาก (Phase) ประกอบด้วยฉากที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหา ฉากที่ 2 พิจารณาแนวทางการคิด ฉากที่ 3 มวลมิตรพิชิตปัญหาและฉากที่ 4 ร่วมใจใช้ปัญญาตรวจสอบ 2.2 ระบบทางสังคม (Social system) 2.3 หลักการตอบสนอง (Principles of reaction) และ 2.4 ระบบที่นำมาสนับสนุน (Support system) 3) การนำรูปแบบการสอนไปใช้ (Application) และ 4) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการสอน (Instructional and nurturant effects) สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังใช้รูปแบบการสอนสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แมน เข็อบางแก้ว (2556, น. 102-112) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการจัดเตรียมการ (Managing preparation) ขั้นตอนการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active learning) ขั้นปัญญาความคิด (Notion intelligence) และขั้นสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) และ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนตามรูปแบบ สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีผลการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ

วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง (2556, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาจิตวิจัยสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยีการศึกษา โดยการวัดจิตวิจัย เป็นการวัดแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดจิตวิจัย มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นสร้างรูปแบบการสอน (Construction) ประกอบด้วย การสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้น

ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการสอน โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นนำรูปแบบการสอนไปใช้ในสถานการณ์จริง (Implementation) ดำเนินการตามแผนการทดลองแบบ One way repeated measured design ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการสอนและประเมินความพึงพอใจของนิสิตจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) การประเมินรูปแบบการสอน พิจารณาจากแนวโน้มพัฒนาการของคะแนนจิตวิสัย และการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาจิตวิสัย สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มีชื่อเรียกว่า “MER” มาจากกระบวนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เปิดใจรับ (Opening up mind) ระยะที่ 2 ซึมซับประสบการณ์ (Providing direct experience) และระยะที่ 3 สานสร้างจิตวิสัย (Research mind nurturing) 2. ค่าเฉลี่ยคะแนนของคะแนนที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีแนวโน้มของพัฒนาการจิตวิสัยของผู้เรียนสูงขึ้น โดยพิจารณาจากผลคะแนนจากรูปแบบการสอน ระยะที่ 1 เปิดใจรับ (Opening up mind) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะที่ 3 สานสร้างจิตวิสัย (Research mind nurturing) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .013. ระดับความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนจากรูปแบบการสอน พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

เพ็ญพจน พ่วงแพ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ขั้นที่ 3 ขั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ของสาระวิชาและกระบวนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นที่ 5 ขั้น ประเมินผลงาน 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีคะแนนผลการเรียนรู้เรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สังคมศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน 3. ผลจากการขยายผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้สังคมศึกษากับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า

นักศึกษาวิชาชีพครู มีคะแนนผลการ เรียนรู้ เรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา หลังเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

สลาวิน (Slavin, 1980, pp. 315-342) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบให้ผู้เรียนร่วมมือกันเป็นทีม ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า การเรียนแบบร่วมมือกันทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จอห์นสัน และคณะ (Johnson et al., 1981, pp. 47-62) ได้รวบรวมงานวิจัยซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ผู้เรียนร่วมมือกันแบบแข่งขัน และแบบให้แต่ละคนช่วยตนเอง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนดังกล่าว พบว่าการเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนร่วมมือกัน มีประสิทธิภาพมากกว่าการให้แข่งขันหรือแบบที่ให้แต่ละคนช่วยตนเอง

สลาวิน (Slavin, 1990, pp. 34-53) ได้ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้การเรียนแบบร่วมมือในการเรียนการสอน พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์ในการเรียนรู้กับกิจกรรมอื่นและกับเรื่องอื่น ๆ ใช้เวลาในการทำงานติดตามการเรียนและสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมเยอร์ และดิเยอร์ (Myers & Dyer, 2006, pp. 53-94) ได้ศึกษารูปแบบการสอนแบบปฏิบัติการสืบสวนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ พบว่าผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบปฏิบัติการสืบสวนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบกำหนดกระบวนการปฏิบัติการชิมเชก และคาบาพินา (Simsek & Kabapinar, 2010, pp. 1190-1194) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการสอนโดยใช้การสืบสวนเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สสาร ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 คน พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญสำหรับคะแนนเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเรียนไม่แตกต่างกัน

นาซรูดีน และอะซิชะ (Nasrudin & Azizah, 2010, pp. 763-772) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดและเจตคติทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบกลุ่มสืบค้น (Group-investigation) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขั้นตอนการสอนแบบกลุ่มสืบค้นประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียม (Preparation) 2) การเลือกหัวข้อ (Topic selection) 3) การวางแผนร่วมกัน (Cooperative planning) 4) การดำเนินการ (Implementation) 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and synthesis) 6) การนำเสนอผลงาน (Presentation of final product) 7) การประเมินผล (Evaluation) ผลการศึกษาพบว่า การสอนแบบกลุ่มสืบค้นส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism Theory)

ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) มาจากปรัชญาความรู้ (Epistemology) ของคอนสตรัคติวิสต์ เป็น ทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียน ซึ่งถ้าพิจารณาจากรากศัพท์ “Construct” แปลว่า “สร้าง” โดยในที่นี้หมายถึงการสร้างความรู้โดยผู้เรียนนั่นเอง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่าการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับความรู้ โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับ ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็น ความเข้าใจของตนเอง หรือ เรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สกีมา (Schema) ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่ของแต่ละบุคคลผ่านทางประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม การถ่ายทอดทฤษฎีกับหลักการข้อเท็จจริง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง (Duffy and Cunningham :1996, สุมาลี ชัยเจริญและคณะ : 2550 ,สุมาลี ชัยเจริญ: 2554) นอกจากนี้ยังมีการให้ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

Troutman and Lichtenberg (1998) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นกับตนเอง โดยมีการรวบรวมความรู้ใหม่ที่ได้รับเข้าไปอยู่ในจิตใต้สำนึก (Schemata) การเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นได้จากการตั้งสมมุติฐานที่ตั้งขึ้น มีการพิสูจน์ หาข้อสรุปและเปรียบเทียบบทสรุปกับผู้อื่น

Krogh (1994) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาในการสร้างความรู้ เป็นผลมาจากการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) และการปรับตัวเข้าสู่โครงสร้าง (Accommodation)

Martin (1994) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นกระบวนการผสมผสานระหว่างความรู้เก่าและความรู้ใหม่ โดยเน้นกระบวนการคิดโดยการเปรียบเทียบความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับ

Fosnot (1996) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้โดยอาศัยพื้นฐานจิตวิทยาปรัชญามานุษยวิทยา ที่กล่าวว่า ความรู้ได้มาอย่างไร ความรู้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นภายในตัวคน โดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่สามารถควบคุมได้ด้วยตนเอง ในการต่อสู้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับ ความรู้ที่เกิดขึ้นจะผ่านความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

พรพิมล พรพิรชนม์ (2550) กล่าวว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลจะเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เก่ากับสิ่งที่พบเห็น เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ เมื่อเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้เรียนสามารถปรับปรุงข้อมูลเก่าที่มีอยู่แล้วสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดผลดีต่อผู้เรียน

พรสวรรค์ สีสื่อ (2550) กล่าวว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ความรู้ใหม่จะเกิดขึ้นขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรม ความรู้เกิดจากการร่วมมือ การทำความเข้าใจกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

เวชฤทธิ์ อังกะภทรรจ (2555) กล่าวว่าทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่าความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างมีความกระตือรือร้น ผู้สอนมีหน้าที่คอยกระตุ้น จัดสถานการณ์ ให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา เพื่อผู้เรียนจะนำความรู้เก่ามาปรับและสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น โดยใช้ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมและโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้เรียนในการสร้างความรู้ของบุคคล จากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการ

แก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และผู้อื่น กระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ มีพัฒนาการมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่นำโดย James และ Dewey ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เกี่ยวกับวิธีการหาความรู้ในปรัชญาวิทยาศาสตร์ (Philosophy of science) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นมุมมองเชิง ปรัชญา เกี่ยวกับธรรมชาติของ ความรู้ จึงแสดงถึงนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์มากมายหลายประการ แต่นักทฤษฎีที่โดดเด่นคนหนึ่ง คือ ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การสร้างความหมายของมนุษย์เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ประสบการณ์ กับ ความคิด ของพวกเขา เขาสนใจที่จะให้กำเนิดความรู้ ความคิดเห็นของเขามีแนวโน้มที่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ในสิ่งที่เกิดขึ้นกับ บุคคลที่แตกต่างจากการพัฒนาที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น มีแนวคิดของนักวิจัยที่กล่าวถึง พอสรุปได้ดังนี้

วัฒนาพร ระจับทุกข์ (2541) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีเงื่อนไข คือการเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ความรู้และความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน จะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและขนบธรรมเนียมประเพณี และประสบการณ์ของผู้เรียน จะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและจะมีผล โดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ หรือการเรียนรู้ นั้นเอง

ไพจิตร สะดวกการ (2543) , สุมาลี ชัยเจริญ (2554) กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นไปในแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยแก้ปัญหา (Collaborative Problem Solving) กระบวนการเรียนการสอน จะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) นั่นคือ ประสบการณ์หรือความรู้เดิมและโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหานั้น ต้องมีการคิดค้น หรือการแสวงหาความรู้เพิ่ม เช่น การค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุด หรือ สารสนเทศเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้างทางปัญญา” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา”(Cognitive Restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา จนกระทั่งหาเหตุผล หรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้

ทศนา เขมมณี (2544) กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็น “Active process” ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคล กระบวนการสร้างความรู้เกิดขึ้นจากการได้ใช้ความรู้เก่าที่ได้รับจากประสบการณ์เดิมร่วมกับความรู้ใหม่ในการตัดสินใจ

2. ความรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สิ่งทีบุคคลได้รับ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการสร้างความรู้ใหม่ ความเข้าใจมีความแตกต่างจากความเชื่อ และมีผลต่อการสร้างแนวคิดหรือการเรียนรู้

อัมพร ม้าคนอง (2546) กล่าวถึงแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. การเรียนรู้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองความรู้และประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีส่วนช่วยในการสร้างความรู้

2. ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนโดยการสร้างสถานการณ์ คำถามกระตุ้นท้าทายความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน

วิชรา เล่าเรียนดี (2553) กล่าวถึง กล่าวถึงแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. การเรียน คือ การเสาะหาความหมาย โดยความหมายต้องอาศัยความเข้าใจ โดยการเข้าใจภาพรวม เช่นเดียวกับความเข้าใจแต่ละส่วน ความเข้าใจแต่ละส่วนขึ้นอยู่กับบริบทขององค์รวม

2. การจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเข้าใจรูปแบบการทำงานของสมองของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองแทนการท่องจำ

เวชฤทธิ์ อังกะระกัฏขจร (2555) กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการสร้างความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอาจสร้างความรู้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแนวทางการสอนของผู้สอน

2. ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความรู้ใหม่ มีปฏิสัมพันธ์ การปฏิบัติ ผ่านประสบการณ์ตรงและการแลกเปลี่ยนความคิด เป็นการสร้างความรู้ใหม่

3. ผู้สอนเป็นผู้มีหน้าที่จัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้

กล่าวโดยสรุปแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนนำความรู้เก่าที่ผ่านประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ และผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้การเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านสถานการณ์ที่ใช้ปัญหาท้าทายความสามารถหรือปัญหาที่สร้างความขัดแย้งทางปัญญาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้

แนวคิดพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างมากกว่าเป็นผู้ที่รับความรู้ ดังนั้น วิธีการสอนมักจะเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ฐานความรู้และเทคโนโลยีรวมทั้งปรัชญาความรู้ (Epistemology) เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นวิธีการที่จะรู้ คือ การสร้างความรู้ ดังนั้นวิธีการจัดการเรียนรู้ควรต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่สามารถตอบสนองต่อสังคม ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะดังกล่าว คือ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการสร้างความรู้ของผู้เรียน โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการคิด มีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม และสร้างความเข้าใจ ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดต่าง ๆ ของนักออกแบบเกี่ยวกับแนวคิดเชิงทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

Driver and Oldham (1986) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นสอบถามเพื่อให้นักเรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

3. ชั้นปรับเปลี่ยนความคิด

3.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองและผู้อื่น ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด

3.2 การสร้างความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนจะเห็นแนวทางหรือวิธีการที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความรู้ใหม่ได้

3.3 ประเมินความรู้ใหม่ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ใหม่มาประเมินโดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง

4. ชั้นนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยได้

5. ชั้นทบทวน ผู้เรียนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดของตนเองมีการเปลี่ยนแปลง จากจุดเริ่มต้นเรียนอย่างไร

Yager (1991) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ชั้นเชิญชวนในขั้นแรกนี้ผู้เรียนสังเกตสิ่งรอบตัวด้วยความอยากรู้อยากเห็น แล้วตั้งคำถาม พิจารณาคำตอบที่เป็นไปได้ของคำถามที่ตั้งขึ้น จดบันทึก ชี้แจงสถานการณ์ที่การรับรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน

2. ชั้นสำรวจในขั้นนี้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วมกันระดมพลังสมองเกี่ยวกับทางเลือกที่เป็นไปได้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสารสนเทศ ทำการทดลอง สังเกตการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ออกแบบโมเดล รวบรวมและจัดกระทำข้อมูล ใช้ยุทธวิธีแก้ปัญหา อภิปรายการแก้ปัญหา ออกแบบและดำเนินการทดลอง ประเมินทางเลือกที่หลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูล

3. ชั้นนำเสนอคำอธิบายและคำตอบของปัญหาในขั้นนี้ผู้เรียนสื่อความหมายของข้อมูลและความคิดเห็น สร้างและอธิบายโมเดล สร้างคำอธิบายใหม่ ทบทวนและวิจารณ์คำตอบเพื่อนประเมินผล รวบรวมคำตอบชี้ให้เห็นคำตอบที่เหมาะสม

4. ชั้นนำไปปฏิบัติในขั้นนี้ผู้เรียนมีการตัดสินใจ นำความรู้และทักษะไปใช้ ถ่ายโยงความรู้และทักษะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำผลที่ได้จากการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดเห็นใช้โมเดลและความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการอภิปรายและการยอมรับจากเพื่อน ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศ เป็นการเปิดโอกาสผู้เรียนสร้างจุดหมายในการเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด

2. ขั้นทำความเข้าใจ ให้ผู้เรียนปรับแนวคิด บรรยายความเข้าใจของตน เช่น ใช้ในการอภิปรายกลุ่มย่อย การเขียนผังความคิด การเขียนสรุปความคิด เป็นต้น

3. ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีดังนี้

3.1 การช่วยผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ ความเข้าใจใหม่ โดยผู้สอนต้องช่วยวินิจฉัยความเข้าใจผิดของผู้เรียน ซึ่งทำโดยการสัมภาษณ์ซักถามผู้เรียนโดยตรง

3.2 การเขียนแผนผังมโนทัศน์

3.3 การตรวจสอบความเข้าใจ เพื่อตรวจสอบว่ามโนทัศน์เกิดการเชื่อมประสานระหว่างกันและกันและจัดระเบียบเป็นโครงสร้างความรู้แล้วหรือยัง เชื่อมสู่เครือข่ายของปัญหาที่ต้องพิสูจน์หรือยัง และตัวความรู้สามารถนำไปใช้ในบริบททางสังคมโลกแห่งความเป็นจริงได้หรือไม่

4. ขั้นนำแนวคิดไปใช้ เปิดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำแนวคิดของตนที่สร้างขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายคุ้นเคยและแปลกใหม่

5. ขั้นทบทวนหรือเปรียบเทียบความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองว่าแนวคิดของตนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก่อนเรียนรู้อย่างไร เกิดโครงสร้างความรู้ใหม่อย่างไร

วัชรา เล่าเรียนดี (2550) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อมผู้เรียน จูงใจ เร้าความสนใจ

1.1 จูงใจ เร้าความสนใจของผู้เรียน

1.2 แฉ่งจุดประสงค์

1.3 สร้างความสำคัญให้ผู้เรียน

2. ให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน

2.1 ระบุตัวอย่างและไม่ใช่ตัวอย่าง และให้ผู้เรียนสังเกตความแตกต่าง

2.2 นิยามความหมายและมโนทัศน์

2.3 อภิปรายร่วมกันให้ผู้เรียนระบุรายการจัดกลุ่มและอธิบาย

- 2.4 มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทุกบทเรียน
- 2.5 ทำ Concept map หรือ Mind map เพื่อเสนอแนวคิด/ข้อสรุป
- 2.6 ใช้กิจกรรมฝึกการตัดสินใจ เช่น บทบาทสมมติ จำลองสถานการณ์
- 2.7 แสดงรูปแบบพฤติกรรมที่คาดหวัง จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่
เกิดขึ้น

3. ตรวจสอบความเข้าใจ โดยผู้สอนดำเนินการดังนี้

3.1 ถามคำถามหลายประเภทที่ส่งเสริมความคิด คำถามไม่จำกัดคำตอบ แต่
ไม่กว้างเกินไปและไม่มีจุดเน้น

3.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดด้วยตนเอง

3.3 ถามคำถามที่สำคัญ ใช้คำถามแบบเจาะลึก โดยยึดหลักการถามของ
Taba และ Bloom เช่น คำถามเปิดประเด็น ถามให้จัดกลุ่ม และอธิบายประกอบ ถามย้ำจุดเน้น
ถามให้ อธิบายให้ชัดเจน และให้สรุป ถามเปิดประเด็น และถามให้ตีความ และติดตาม เป็นต้น

3.4 ถามให้ผู้เรียนอธิบายมโนทัศน์ นิยามคุณลักษณะต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3.5 ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น

4. จัดโอกาสและเปิดโอกาสให้ปฏิบัติโดยตรง

4.1 ให้ฝึกกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ปฏิบัติโดยตรง

4.2 แสดงรูปแบบของผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติได้

4.3 กระตุ้นการตอบสนองอย่างเปิดเผย

4.4 ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกทักษะและปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มที่

4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพิจารณาว่าผู้เรียนคนใดเกิดความคิดความเข้าใจ
ในประเด็นสำคัญและใครบ้างที่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมให้

5. การคิดไตร่ตรองและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับบทเรียน

5.1 ให้นักเรียนได้มีโอกาสรวมสรุปบทเรียน

5.2 เชื่อมโยงวัตถุประสงค์กับบทสรุปของบทเรียน

5.3 ใช้คำถามระดับสูงที่ส่งเสริมการคิด ให้มีการตอบสนองของผู้เรียนในบทสรุป

5.4 ใช้คำถาม 2 ระดับ เป็นอย่างน้อย (ความรู้ความเข้าใจ และวิเคราะห์

สังเคราะห์)

5.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายให้มากที่สุด

5.6 วัดและประเมินผลว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียนหรือไม่ เช่น การสังเกต พฤติกรรมการปฏิบัติงาน หรือการทดสอบย่อย

6. ให้การฝึกเพิ่มเติมหรือให้ทำโดยอิสระ

6.1 เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

6.2 ให้ทำแบบฝึกหัดที่เกี่ยวกับบทเรียนโดยตรง นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะ ในสถานการณ์อื่น ๆ ที่แตกต่างจากที่ฝึกเพียงเล็กน้อย

6.3 ให้ทำแบบฝึกหัดในห้องเรียนให้เสร็จเพียงบางส่วน

6.4 แสดงรูปแบบที่สมบูรณ์ ระบุผลลัพธ์ที่ต้องการจะให้เกิดกับผู้เรียน

เวชฤทธิ์ อังคนะภักษ์จร (2555) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. ขั้นเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิดที่เป็นผลมาจากความรู้เดิมกับสิ่งที่รับรู้ ใหม่ไม่สอดคล้องกันของผู้เรียนกับเพื่อนหรือ ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนสังเกต ติความข้อมูลแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมหรือ มโนทัศน์ ตามความเข้าใจเดิม ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

2. ขั้นแสวงหาคำตอบ ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญาที่เกิดขึ้นโดยวางแผน ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และตีความ ผู้เรียนสะท้อนความคิดและความขัดแย้งกับผู้อื่นจนสามารถ สรุปคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะรู้

3. ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงผลการศึกษาค้นคว้ากับความเข้าใจของตนเอง ใช้เหตุผลในการประนีประนอมความขัดแย้งทางปัญญาจนสามารถสร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเองขึ้นมา

4. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะและกระบวนการที่ได้เรียนรู้ มาใช้อธิบายตัดสินใจแก้ปัญหา หรือดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนอาจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเรื่องที่เรียน ผู้สอนอาจนำเสนอข้อมูล สถานการณ์ คำถามใหม่ ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้เรียนรู้ ไปแล้ว ทำให้นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความเข้าใจตนเองต่อไป

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่เป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนคือ การควบคุมตนเอง มีโอกาสได้เรียนรู้และ แก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและการร่วมมือกับผู้อื่น นอกจากนี้ความขัดแย้งยังเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาไปสู่ ความร่วมมือ ระหว่างบุคคล และนำไปสู่การพัฒนาความเป็นตัวของตนเอง การทำกิจกรรมผ่าน กระบวนการกลุ่ม บทบาทการเป็นผู้สอนไปสู่

การเป็นผู้สร้าง โดยการลดบทบาทจากการสอนเป็นการแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเสริมแรงไปสู่ความสนใจ โดยเป็นผู้ให้การสนับสนุน กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้ และคอยติดตามความสนใจและสิ่งที่คุณเรียนรู้อีกเพื่อช่วยให้มีการเรียนเป็นรายบุคคล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ได้สังเคราะห์ไปใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ นั้น มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่เชิญชวนผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์ของการเรียน ผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนด ผู้สอนกำหนดสถานการณ์

2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม ผู้สอนสามารถกระตุ้นคำถามเพื่อการสอบถามให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ผู้เรียนร่วมกันระดมพลังสมอง สังเกตการณ์ หาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง มีการอภิปรายกลุ่มในการแก้ปัญหา ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญา

3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ การเขียนแผนผังมโนทัศน์ การจัดระเบียบโครงสร้างความรู้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงใช้เหตุผลสร้างความรู้

4.การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน นำความรู้ไปใช้ ถ่ายโยงความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำแนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยและแปลกใหม่

5.การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินความรู้ใหม่จากการทดลองอย่างลึกซึ้ง นำผลที่ได้จากการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดเห็นเพื่อเกิดการอภิปรายและได้รับการยอมรับจากเพื่อน ผู้เรียนได้สะท้อนตนเองว่าแนวคิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เสนอการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ตาม ตารางที่ 9

ตาราง 9 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจำกัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ADADS Model

	ADADS Model				
	1. การใส่ใจ (ATTENTIVENESS)	2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)	3. การหาทางเลือกที่จําเป็น (ALTERNATIVE)	4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)	5. การสรุปผลของกระบวนการแก้ปัญหา (SUMMARY)
แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓
<p>Driver and Oldham (1986)</p> <p>1. ขั้นปฐมนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้</p> <p>2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นสอบถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ เดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้</p> <p>3. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด</p> <p>3.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองและผู้อื่น ผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด</p> <p>3.2 การสร้างความรู้ใหม่จากกรอบปริยายร่วมกัน ผู้เรียนจะเห็นแนวทางหรือวิธีการที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความรู้ใหม่ได้</p> <p>3.3 ประเมินความรู้ใหม่ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ใหม่มาประเมินโดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง</p>					

ADADS Model					
	1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)	2. การกำหนดปัญหาอย่างละเอียด (DEFINE)	3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)	4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)	5. การสรุปผลของงานวิจัยปัญหา (SUMMARY)
แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓
<p>Yager (1991)</p> <p>1. ชื่นชอบ แล้วตั้งคำถาม ชี้แจงสถานการณ์ที่การรับรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน</p> <p>2. ชื่นชอบ ร่วมกันระดมพลังสมอง สังเกตการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ออกแบบโมเดล รวบรวมและจัดกระทำข้อมูล ใช้ยุทธวิธีแก้ปัญหา อภิปรายการแก้ปัญหา ออกแบบและดำเนินการทดลอง ประเมินทางเลือกที่หลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูล</p> <p>3. ชื่นชอบ ชื่นชมคำอธิบายและคำตอบของปัญหา</p> <p>สี่ความหมายของข้อมูลและความคิดเห็น สร้างและอธิบายโมเดล สร้างคำอธิบายใหม่ ทบทวนและวิจารณ์คำตอบเพื่อ ประเมินผล</p> <p>4. ชื่นชอบ การตัดสินใจ นำความรู้และทักษะไปใช้ ภายใต้อารมณ์และทักษะและเปลี่ยนความคิดเห็น นำผลที่ได้จากการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดเห็น ใช้โมเดลและความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการอธิบายและการยอมรับจากเพื่อน ๆ</p>					

	ADADS Model				
	1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)	2. การกำหนดปัญหาอย่างชัดเจน (DEFINE)	3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)	4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)	5. การสรุปผลของบทสรุปปัญหา (SUMMARY)
<p style="text-align: center;">แนวคิดที่เกี่ยวข้อง</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2540)</p> <p>1. ชื่นชมนิเทศ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างชุดหมวกในการเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด</p> <p>2. ชื่นทักความเข้าใจ</p> <p>ผู้เรียนปรับแนวคิด บรรยายความเข้าใจของตนเอง เช่น ใช้ในการอภิปรายกลุ่มย่อย การเขียนผังความคิด การเขียนสรุปความคิด</p> <p>3. ชื่นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีดังนี้</p> <p>3.1 การช่วยผู้เรียนสร้างตรรกะความรู้ ความเข้าใจใหม่</p> <p>3.2 การเขียนแผนผังมโนทัศน์</p> <p>3.3 การตรวจสอบความเข้าใจ เกิดการเชื่อมโยงสถานะระหว่างกันและกันและจัดระเบียบเป็นโครงสร้างความรู้</p> <p>4. ชื่นนำแนวคิดไปใช้ เปิดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำแนวคิดของตนที่สร้างขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายคุ้นเคยและแปลกใหม่</p> <p>5. ชื่นทบทวนหรือเปรียบเทียบความรู้</p> <p>ผู้เรียนสะท้อนตนเองว่า แนวคิดของตนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก่อนเรียนรู้อย่างไร เกิดโครงสร้างความรู้ใหม่</p>	✓	✓	✓ ✓ ✓	✓	✓

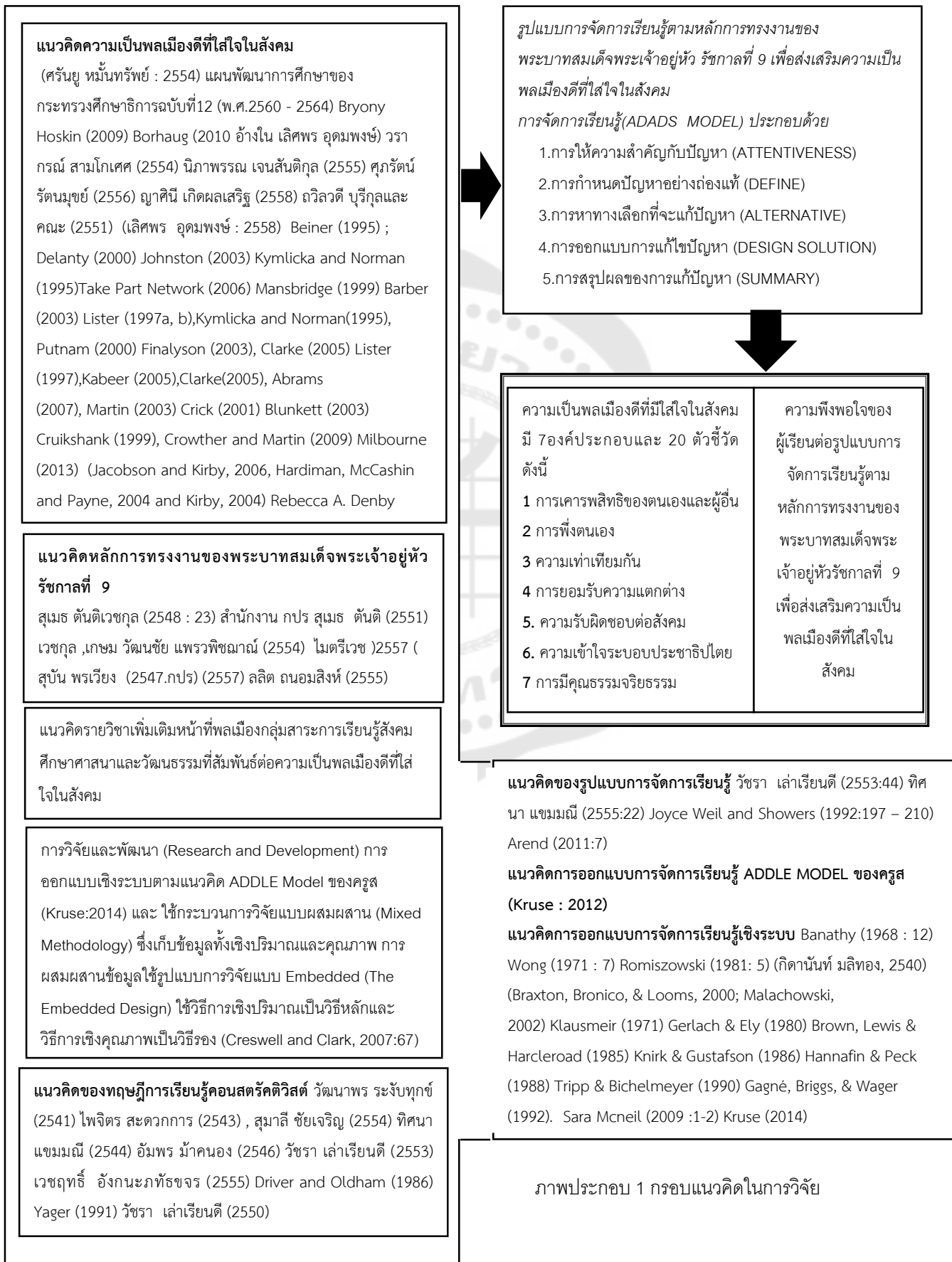
ตาราง 9 (ต่อ)

ADADS Model					
	1. การรู้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)	2. การกำหนดปัญหาอย่างละเอียด (DEFINE)	3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)	4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)	5. การสรุปผลของกระบวนการแก้ปัญหา (SUMMARY)
แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓ ✓
<p>วิธีหา เล่าเรียนดี (2550)</p> <p>1. ชื่นชมความพร้อมพร้อม</p> <p>ผู้เรียน ชูใจ เข้าใจความสนใจ แจ่มชัดประสงค์ สร้างความสำคัญให้ผู้เรียน</p> <p>2. ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดการเขียนรู้โดยให้ผู้เรียน</p> <p>3. ตรวจสอบความเข้าใจ ผู้สอนดำเนินการเปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง การถามยัดหลักคำถามของ Tabo และ Bloom และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น</p> <p>4. จัดโอกาสและเปิดโอกาสให้ปฏิบัติโดยตรงส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่จรรยาว่าผู้เรียนคนใดเกิดความดีความเข้าใจ ในประเด็น</p> <p>สำคัญและใครบ้างที่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมให้</p> <p>5. การคิดไตร่ตรองและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับบทเรียนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรวมสรุปทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย และวัดและประเมินผลว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียน</p> <p>6. การฝึกเพิ่มเติมหรือให้ทำโดยอิสระ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง</p>					

ตาราง 9 (ต่อ)

ADADS Model					
	1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)	2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)	3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)	4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)	5. การสรุปผลของทางแก้ปัญหา (SUMMARY)
แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓
<p>เวชกณี ชัยเกษมพัชรจร (2555)</p> <p>1. ชัยเกิดความคิดแย้งทางปัญญา ความขัดแย้งทางความคิด สังเกต มีความเชื่อแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้เดิม ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียน ตีความคำนี้คำว่าเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง</p> <p>2. ชัยแสดงความคิดเห็น</p> <p>ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเคราะห์และตีความ สรุปคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะรู้</p> <p>3. ชัยตรวจสอบความเข้าใจ</p> <p>ผู้เรียนตีวิเคราะห์ เชื่อมโยง ใช้เหตุผลสร้างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของตนเองขึ้นมา</p> <p>4. ชัยมีการประยุกต์ใช้ความรู้</p> <p>นำความรู้ทักษะและกระบวนการที่ได้เรียนรู้มาใช้อธิบายตัดสิน แก้ปัญหา หรือดำเนินการชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม</p>					

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน เป็นการศึกษาวิจัย และพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการออกแบบเชิงระบบตามแนวคิด ADDLE Model ของครุส (Kruse, p. 2014) และ ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ซึ่งเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การผสมผสานข้อมูลใช้รูปแบบการวิจัยแบบ Embedded (The Embedded Design) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักและวิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีรอง (Creswell and Clark, 2007, p. 67) มีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation : E) ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ADDLE MODEL ของครุส (Kruse, 2014) เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design มี 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรคือ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) จำนวน 8 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียนจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียน

จำนวน 30 คน โดยทางงานวัดผล ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนได้คัดเลือกผู้เรียนทางด้านสติปัญญาเป็น เก่ง ปานกลาง และอ่อน ให้อยู่ในทุกๆ ห้องแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมสาระหน้าที่พลเมือง

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วยเวลา 20 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมจำแนกเป็น 20 ตัวชี้วัด เป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ

2.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3. วิธีและขั้นตอนการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active Citizenship) หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีการวัดผลผลคะแนนด้านความรู้ เรื่องพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่

ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และเปรียบเทียบผลคะแนนด้านความรู้ เรื่องพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้น กับกลุ่มควบคุมซึ่งใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามปกติของสถานศึกษา มีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

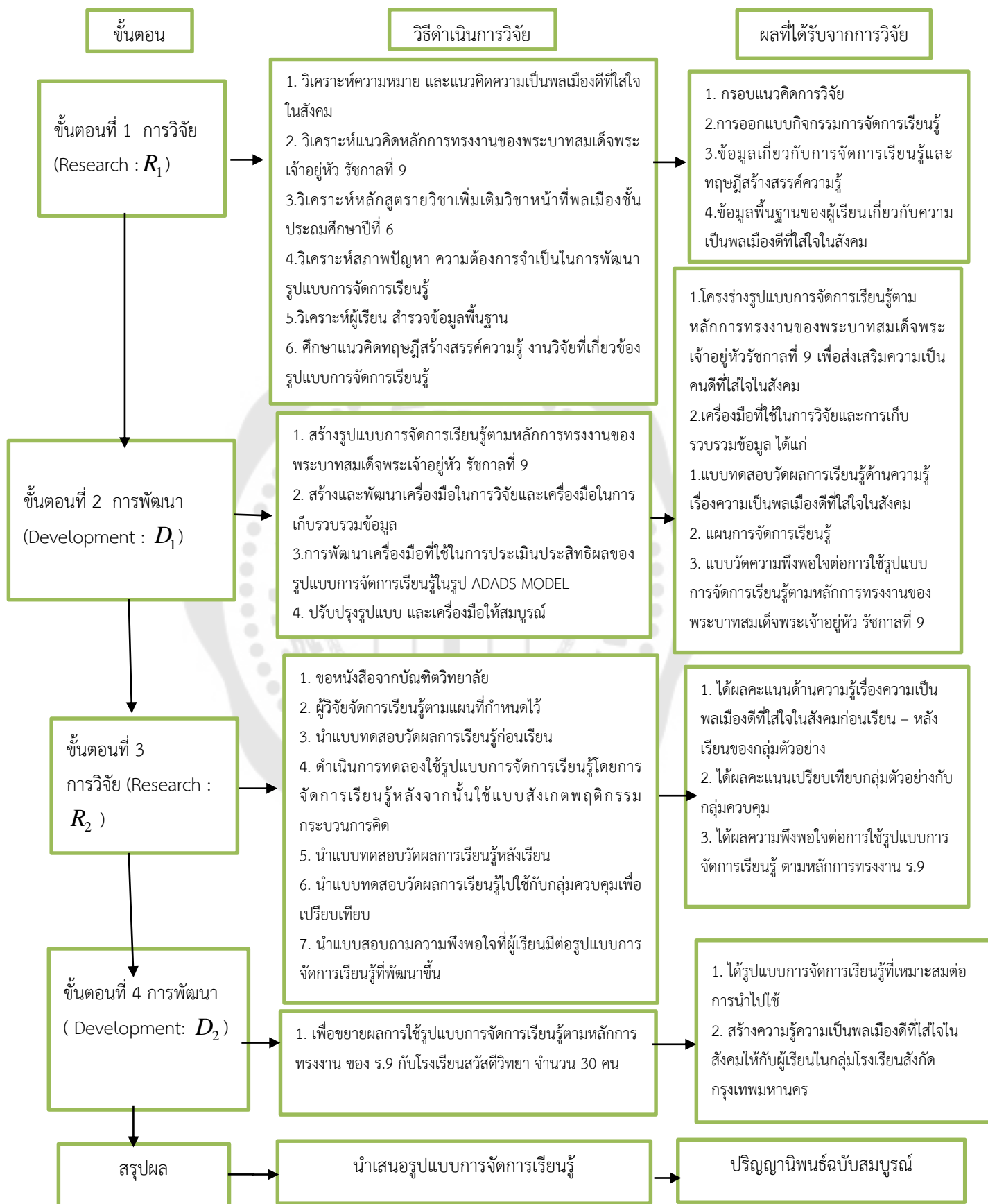
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) เป็นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้(Evaluation : E) สรุปขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพประกอบ 2 กรอบดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน(การวิจัย (Research: R_1)การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis : A) ดำเนินการดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

วิธีดำเนินการ ได้แก่

1. วิเคราะห์ความหมาย และแนวคิดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
2. วิเคราะห์แนวคิดหลักการทรงงาน 23 หลักการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
3. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาเพิ่มเติมวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยสำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลการเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองของผู้เรียน เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ที่เรียนมาก่อนและการสัมภาษณ์ผู้เรียน
5. วิเคราะห์แนวคิด หลักการทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลสภาพที่คาดหวัง ข้อมูลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง
2. แหล่งข้อมูลสภาพที่คาดหวังและความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยระดับผลการเรียนในรายวิชาที่เรียนมาก่อนและผลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน โดยการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3. แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดย การศึกษาเกี่ยวกับหลักการแนวคิดการวิจัยและพัฒนา หลักการแนวคิดการออกแบบการสอนเชิง ระบบ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมสาระ หน้าที่พลเมืองเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนที่เคยเรียนใน รายวิชาดังกล่าว

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการสร้าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารในการศึกษา ความต้องการ

1.2 กำหนดประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร และสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารในการ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

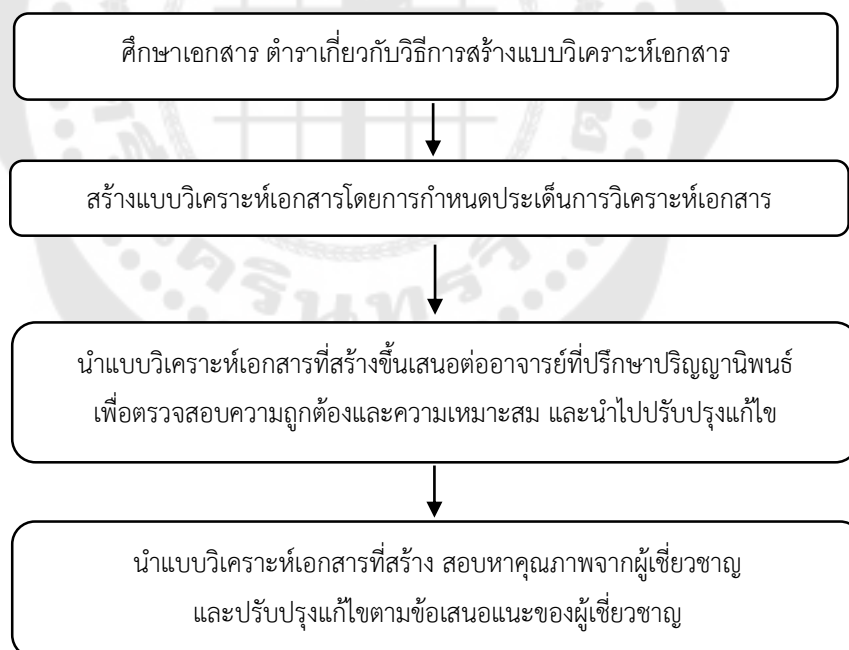
1.3 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์ และภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุง แก้ไข

1.4 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ ซึ่งเป็นแบบประเมินลักษณะเป็น มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องของประเด็นใน การวิเคราะห์เอกสาร และนำมาพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องและปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารในเรื่องภาษา และ รายละเอียดของประเด็นคำถามให้มีความชัดเจน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาเป็นมาตรฐาน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับการปฏิบัติดังนี้

5	หมายถึง	คุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสารอยู่ในระดับ ดีมาก
4	หมายถึง	คุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสารอยู่ในระดับ ดี
3	หมายถึง	คุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสารอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	คุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสารอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	คุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสารอยู่ในระดับ น้อยมาก

1.5 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุงแก้ไข ไปวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐานต่อไป

จากขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และผลจากการศึกษาสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงของการจัดการเรียนรู้ แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สรุปลักษณะประกอบที่ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบบันทึกเชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ สำหรับเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษา เอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

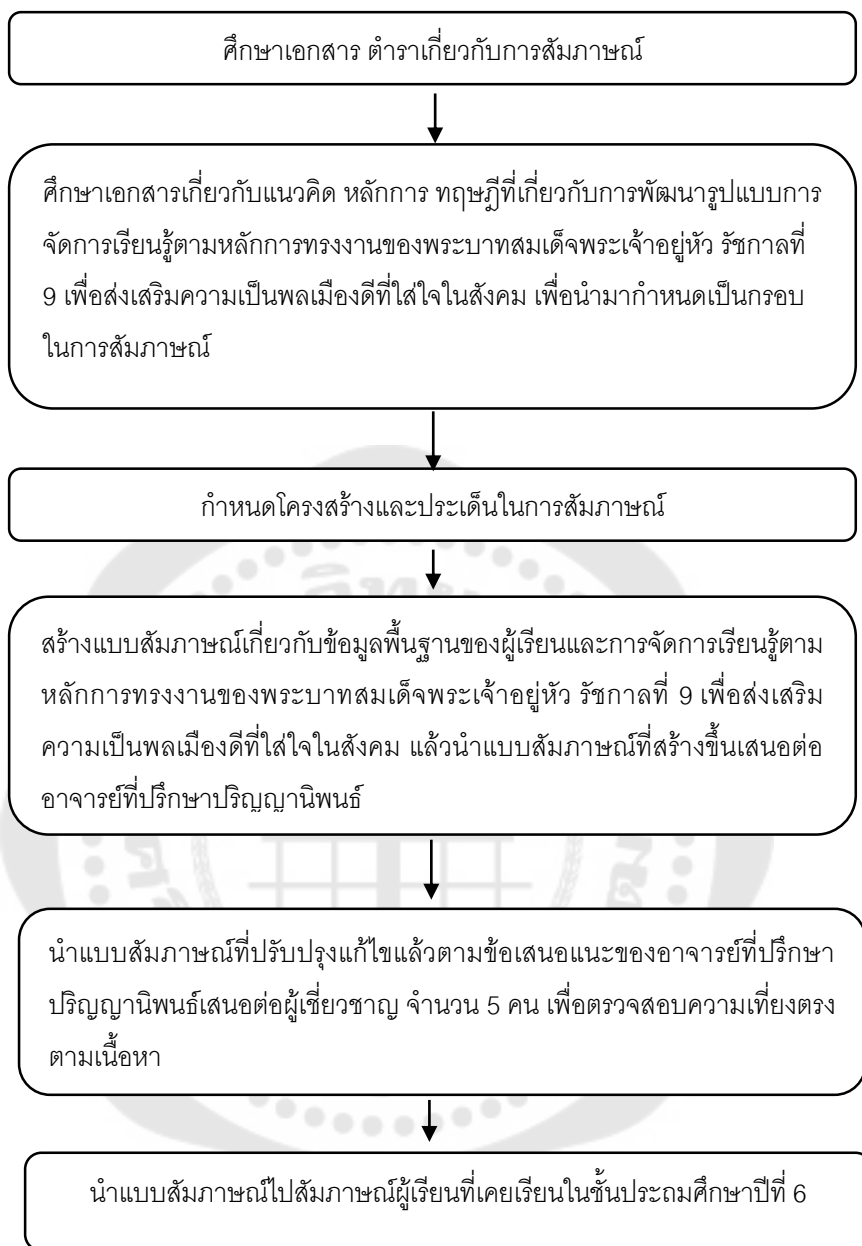
2.3 กำหนดโครงสร้างและประเด็นในการสัมภาษณ์

2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมและนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เคยเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในประเด็นเรื่อง การจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในปีการศึกษา 2560 ปัญหาอุปสรรคที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ จากขั้นตอนการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังภาพประกอบที่ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสัมมนา

จากขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ขั้นตอน ที่ สรุปได้ดังตารางที่ 10 ดังนี้

ตาราง 10 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐาน (Analysis : A)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการดำเนินการ
.1วิเคราะห์ ความหมาย และ แนวคิดความเป็น พลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคม	ศึกษาเอกสาร งานวิจัย	ตำรา เอกสาร งานวิจัยความเป็น พลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคม	แบบวิเคราะห์ เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	กรอบแนวคิดการ วิจัย
.2วิเคราะห์แนวคิด หลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	วิเคราะห์เอกสาร	ตำรา เอกสาร งานวิจัย หลักการ ทรงงาน	แบบวิเคราะห์ เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	กรอบแนวคิดการ วิจัย
.3วิเคราะห์หลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเพิ่มเติมวิชา หน้าที่พลเมือง	ศึกษาเอกสาร	หลักสูตร สถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมวิชา หน้าที่พลเมือง	แบบวิเคราะห์ เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	การออกแบบ กิจกรรมการจัดการ เรียนรู้
.4วิเคราะห์หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้และ ทฤษฎีสร้างสรรค ความรู้	วิเคราะห์เอกสาร	แนวความคิดจัด กิจกรรมและทฤษฎี สร้างสรรคความรู้ และทฤษฎีการ เรียนรู้แบบร่วมมือ	แบบวิเคราะห์ เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลเกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้และ ทฤษฎีสร้างสรรค ความรู้และทฤษฎี การเรียนรู้แบบ ร่วมมือ

ตาราง 10 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการดำเนินการ
.5วิเคราะห์แนวคิด หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนรู้	ศึกษาเอกสาร	เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีสร้างสรรค์ ความรู้ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องการพัฒนา รูปแบบการจัดการ เรียนรู้	แบบวิเคราะห์ เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา)Content Analysis)	ข้อมูลแนวคิดทฤษฎี สร้างสรรค์ความรู้ และทฤษฎีการเรียนรู้ แบบร่วมมือที่ เกี่ยวข้องกับการ พัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนรู้
.6วิเคราะห์ผู้เรียน สำรวจข้อมูลพื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในวิชาสังคม ศึกษา สาระหน้าที่ พลเมือง	ศึกษาเอกสาร	ผู้เรียน	แบบสอบถาม	การวิเคราะห์เนื้อหา)Content Analysis)	ข้อมูลพื้นฐานของ ผู้เรียนเกี่ยวกับความ เป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจ ในสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D and D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ขั้นตอนการดำเนินการ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพเพื่อยืนยันความเหมาะสมของโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งเครื่องมือได้แก่

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS Model)

2.2 เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

3. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ได้แก่ แบบวัดทดสอบการวัดผลการเรียนรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดำเนินการสร้าง ดังนี้

1. การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ในรูปแบบของ ADADS Model ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) หมายถึง การให้ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีความสมเหตุสมผล ร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด

2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) หมายถึง การศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด

3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) หมายถึง การระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

4. การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน

5. การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) หมายถึง การสรุปความคิด รวบรวมตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาจัดรูปแบบการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมเชิงทฤษฎีแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

1.3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความสอดคล้อง มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความสอดคล้อง ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความสอดคล้อง น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความสอดคล้อง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความเหมาะสม/สอดคล้องในประเด็นการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละองค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัยนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557, น. 196)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายความว่า	มีความเหมาะสม/สอดคล้อง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายความว่า	มีความเหมาะสม/สอดคล้อง มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายความว่า	มีความเหมาะสม/สอดคล้อง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายความว่า	มีความเหมาะสม/สอดคล้อง น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายความว่า	มีความเหมาะสม/สอดคล้อง น้อยที่สุด

พิจารณาค่าความเหมาะสม/สอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้

1.4 นำข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการปรับสำนวนภาษาและตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้

2. พัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (คู่มือ) และแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการได้ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และให้ครอบคลุมและตรงตามประเด็น

2.3 นำคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้น

นำไปปรับปรุงแก้ไข และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากนั้นนำผลข้อมูลมาวิเคราะห์และแปลความหมายเพื่อประเมินความเหมาะสม/สอดคล้องเชิงโครงสร้างของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องการปรับสำนวนภาษาและตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

2.4 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีจำนวน 1 ฉบับ เป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ รวม 40 คะแนน โดยเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

3.1.2 ศึกษาโครงสร้างเนื้อหา คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1.3 ศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดประเด็นที่ต้องการวัดของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3.1.4 ศึกษาระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย เพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ ผู้วิจัยได้กำหนดแบบวัดผลการเรียนรู้ ตามแนวคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy)

ตาราง 11 การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและจำนวนข้อสอบ

องค์ประกอบ	ระดับพฤติกรรม เนื้อหา	ความรู้		กระบวนการคิด				รวม	ใช้จริง
		รู้จำ	เข้าใจ	วิเคราะห์	นำไปใช้	ประเมินค่า	สร้างสรรค์		
1	การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	1	1	2	1	0	0	5	2
2	การพึ่งตนเอง	3	5	1	1	1	0	12	9
3	ความเท่าเทียมกัน	1	2	1	1	0	1	6	2
4	การยอมรับความแตกต่าง	1	1	2	1	1	2	8	7
5	ความรับผิดชอบต่อสังคม	2	1	4	2	1	1	11	6
6	ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย	2	1	3	1	1	1	9	7
7	การมีคุณธรรมจริยธรรม	1	1	6	1	1	0	10	7
รวม		11	12	19	8	5	5	60	40

3.1.5 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งมีจำนวน 1 ฉบับ จำนวน 60 ข้อ เป็นแบบทดสอบมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ

3.1.6 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสน้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุม นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำแบบทดสอบผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม (Mean) ระหว่าง 4.60 - 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.00 – 0.55 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ทดลองได้ หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

3.1.7 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ไปใช้ทดลอง (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือกับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ได้แก่นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ซึ่งไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อในด้านความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.23 -0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25 – 0.88 จากนั้นนำแบบทดสอบไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเลือกให้ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ได้จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียน-หลังเรียน และเป็นข้อสอบเพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ปกติของสถานศึกษาสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

3.2. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.1 เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการทบทวนแนวคิด หลักการ ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดประเด็นในการประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยเกณฑ์ให้คะแนนการประเมินผลที่กำหนดให้ประกอบด้วย การประเมิน 10 ด้าน ได้แก่ 1) คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม 2) โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ส่วนนำของแผนการจัดการเรียนรู้ 4) มาตรฐาน /ตัวชี้วัด 5)จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) สาระสำคัญ 7)สาระการเรียนรู้ 8)

กิจกรรมการเรียนรู้ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นสรุป 9) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ 10) การวัด และประเมินการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 12 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 12 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อที่	รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ		
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1	คำอธิบายรายวิชา	เขียนคำอธิบายรายวิชาได้ โดยระบอบองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และ คุณลักษณะหรือเจตคติที่ ต้องการและครอบคลุม ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	เขียนคำอธิบายรายวิชาได้ โดยระบอบองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และ คุณลักษณะหรือเจตคติที่ ต้องการและไม่ครอบคลุม ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	เขียนคำอธิบายรายวิชาไม่ ระบอบองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และ คุณลักษณะหรือเจตคติที่ ต้องการและไม่ครอบคลุม ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ แกนกลาง
2	โครงสร้างรายวิชา	จัดกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์กัน และเวลา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เหมาะสม	จัดกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่สัมพันธ์กับเวลา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	จัดกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดไม่ความสัมพันธ์กัน และไม่สัมพันธ์กับเวลา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
3	ส่วนนำของแผนการจัดการเรียนรู้	องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีครบถ้วน	องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ครบถ้วน	องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ถูกต้อง
4	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ระบุผลที่เกิดกับผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตรและ เนื้อหาได้ถูกต้องและครบถ้วน	ระบุผลที่เกิดกับผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตรแต่ เนื้อหาไม่ถูกต้องและไม่ ครบถ้วน	ระบุผลที่เกิดกับผู้เรียนไม่ สอดคล้องกับหลักสูตรและ เนื้อหาและไม่ถูกต้อง,ไม่ ครบถ้วน
5	จุดประสงค์การเรียนรู้	พฤติกรรมที่ระบุใน จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความ ชัดเจน สามารถวัดได้	ไม่มีความชัดเจนของ พฤติกรรมที่ระบุใน จุดประสงค์การเรียนรู้ และไม่สามารถวัดได้	ไม่ได้ระบุพฤติกรรมใน จุดประสงค์การเรียนรู้
6	สาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้	เขียนสาระสำคัญถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุม	เขียนสาระสำคัญถูกต้อง แต่ ไม่ครอบคลุม	เขียนสาระสำคัญไม่ถูกต้อง และไม่ชัดเจน
7	สาระการเรียนรู้	ระบุสาระการเรียนรู้ครบถ้วน และสัมพันธ์กับจุดประสงค์ การเรียนรู้	ระบุสาระการเรียนรู้ไม่ ครบถ้วน	ระบุสาระการเรียนรู้ไม่ ครบถ้วน และไม่สัมพันธ์กับ จุดประสงค์การเรียนรู้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ		
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง
8	กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม แต่ไม่ครบทุกขั้นตอนตามที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ไม่มีความเหมาะสม และไม่ครบทุกขั้นตอนตามที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้
9	สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ วัตถุประสงค์และเนื้อหา	สื่อการเรียนรู้แต่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา	สื่อการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ วัตถุประสงค์และเนื้อหา
10	การวัดผลประเมินผล	วิธีการวัดผลประเมินผลชัดเจนทุกพฤติกรรมที่ ต้องการวัด	วิธีการวัดผลประเมินผลชัดเจน แต่ไม่ครบทุกพฤติกรรมที่ ต้องการวัด	วิธีการวัดผลประเมินผลไม่ชัดเจน และไม่ครบทุกพฤติกรรมที่ต้องการวัด

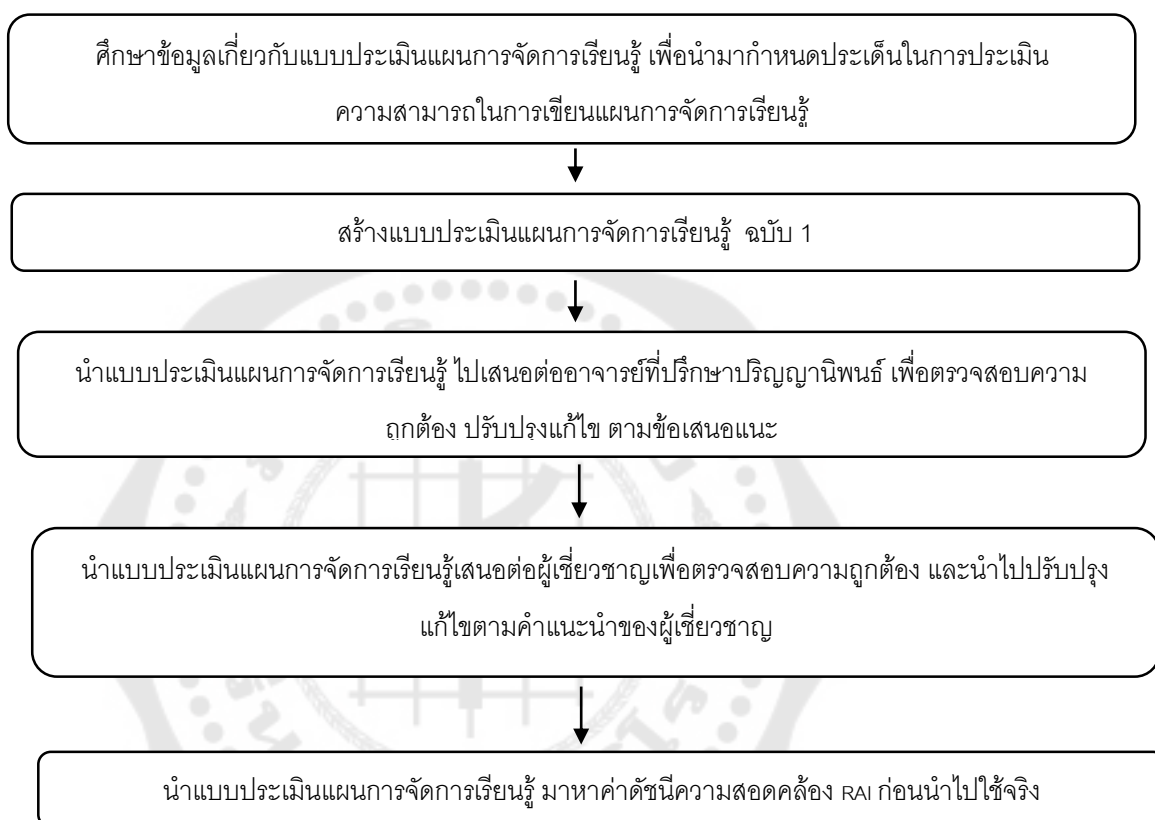
สำหรับการให้ความหมายและค่าที่วัดคุณภาพของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แนวคิดของเบสท์ (Best, 1986, 195) โดยการให้ค่าเฉลี่ยตามระดับ ดังตารางที่ 13

ตาราง 13 การวัดคุณภาพของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

ระดับคะแนน	ความหมาย
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00	แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33	แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66	แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพระดับปรับปรุง

3.2.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยระหว่าง (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม (Mean) 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.00 ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินแผนสามารถนำไปใช้ทดลองในการเก็บข้อมูลจริงได้

3.2.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) มีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งแสดงว่าการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้วัดผลได้ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงขั้นตอนการพัฒนาแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการคิดของผู้เรียน

3.3.1 เป็นแบบสังเกตและบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการทบทวนแนวคิดหลักการ ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดประเด็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

3.3.2 สร้างแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการคิดของผู้เรียนซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ตามรูปแบบของ ADADS MODEL

3.3.3 นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการคิดเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.4 นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการคิดไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและนำไปใช้สังเกตพฤติกรรมกระบวนการคิดของกลุ่มตัวอย่างในระหว่าง – หลังทดลอง

3.3.5 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการคิดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) มีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งแสดงว่าแบบสังเกตมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้วัดผลได้ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3.4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด วิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

3.4.2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 1 ฉบับ โดยให้เลือก 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีความพึงพอใจ มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความพึงพอใจ มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความพึงพอใจ ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความพึงพอใจ น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความพึงพอใจ น้อยที่สุด

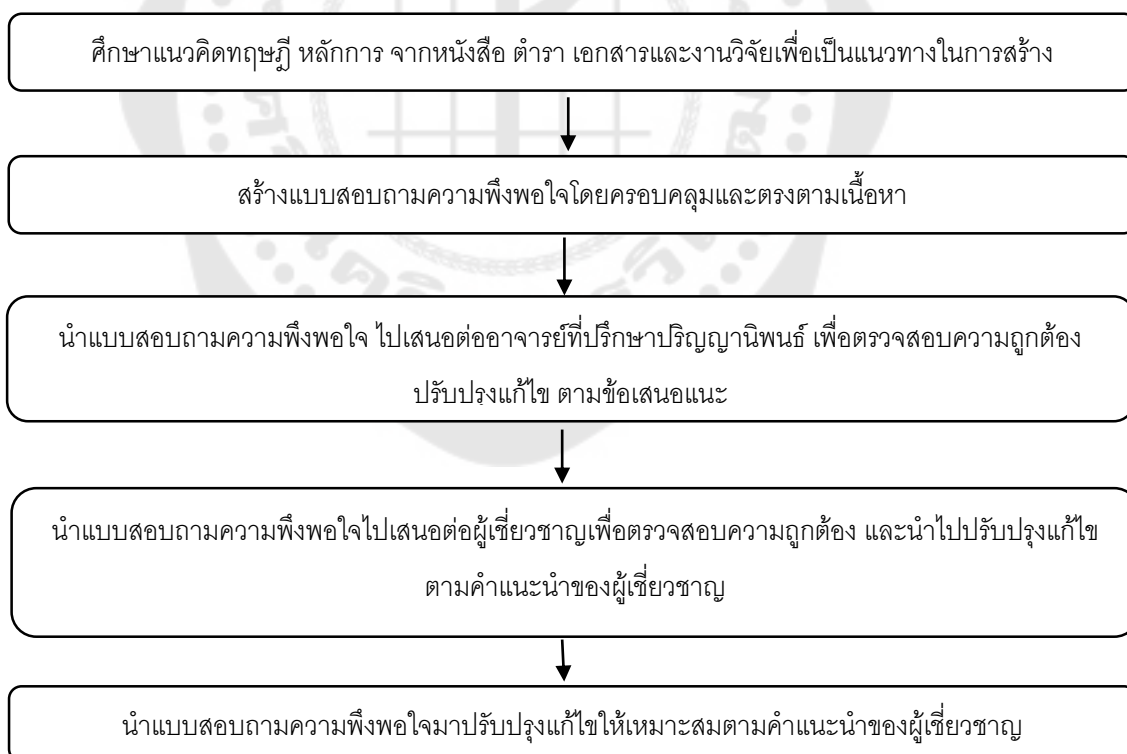
ในการแปลความหมายของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า	ความมีความพึงพอใจ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า	มีความพึงพอใจ น้อยที่สุด

3.4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องโดยให้ค่าเฉลี่ยระหว่าง (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม (Mean) ระหว่าง 4.80 – 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.00 – 0.45 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสามารถนำไปใช้ได้ทดลองได้

3.4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และจัดทำเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบที่ 8

ภาพประกอบ 8 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

จากขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D & D) ผู้วิจัยพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังตารางที่ 14

ตาราง 14 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D & D)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการดำเนินการ
1.1 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	วิเคราะห์เอกสาร	เอกสารข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ในชั้นที่ 1	แบบวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	โครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม(Active citizenship)
1.2 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 คน	แบบตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)	ข้อเสนอแนะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา	โครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ตาราง 14 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการดำเนินการ
2.2 พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แบบวิเคราะห์เนื้อหา	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 3. แบบวัดความพึงพอใจ: แบบรายงานตนเอง
2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)	ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)	ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2 คน ด้านวิชาหน้าที่พลเมือง 2 คน และการวัดผลและประเมินผล 1 คน	แบบประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)	หาค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนข้อเสนอแนะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา	เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ
2.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	ทดลองใช้ (Try Out)	ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน	1.แบบทดสอบผลการเรียนรู้ 2.แบบวัดความพึงพอใจ :แบบรายงานตนเอง	1. ค่าความยากง่าย (p)และค่าอำนาจจำแนก (r)และค่าความเชื่อมั่น 2. ค่าเฉลี่ย ( ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ค่าร้อยละ	เครื่องมือที่ผ่านการหาคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ (Research : R_2 Implementation - I)

ในขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) การนำไปใช้ (Implementation : I) เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การเตรียมก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยได้เตรียมการทดลองโดยใช้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์กล่าวคือ เป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนเสริมในช่วงเช้า คือ เวลา 7.00 – 8.00 น.

2. ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 ขอเอกสารจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.2 ชี้แจงรายละเอียดการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ให้กับผู้เรียนและทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ วิธีเรียน การวัดและประเมินผล และกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ

2.3 แนะนำผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.4 ชี้แจงเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ประเมินทักษะความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มี ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.5 ทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ก่อนเรียน เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.6 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด

3. วัดผลการเรียนรู้หลังเรียน สังเกตความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม แบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจาก การเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลอง ดังนี้

วัตถุประสงค์การทดลอง : เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1.1 ใช้แบบแผนการทดลอง ประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design มี 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) ดังนี้

กลุ่มทดลอง E $O_1 \times O_2$

กลุ่มควบคุม C $O_1 - O_2$

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจ ในสังคมก่อนเรียนและหลังเรียนใช้การทดสอบค่าที (t - test)

1.2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test Independent)

ตาราง 15 การสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
(Research : R_2 Implementation - I)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขอบหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย 2. ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ 3. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน 4. ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้หลังจากนั้นใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกระบวนการคิด 5. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน 6. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มควบคุมเพื่อเปรียบเทียบ 7. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้เรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 	<p>ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน</p>	<p>รูปแบบการเรียนการสอนค่าเฉลี่ย (Mean)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)การทดสอบค่าที่ (t - test) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Development : D_2 Evaluation - E)

ในขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D_2) การประเมินผล (Evaluation : E) เป็นการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในเชิงประจักษ์ว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมในเชิงประจักษ์ที่ประกอบด้วย

1.1 ประเมินความรู้ก่อนเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
1.2 ประเมินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบของ ADADS MODEL ในทุกระยะทั้ง 5 ขั้นตอนและกิจกรรมหลังเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

1.3 ประเมินความรู้หลังเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1.4 เปรียบเทียบความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมกับกลุ่ม

ควบคุม

1.5 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1.6 ทบทวน ปรับปรุงและแก้ไขเป็นการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ให้มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะนำไปขยายผลต่อไป

1.7 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ไปขยายผลโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เรียนโรงเรียนสวัสดิศึกษา เขตวัฒนา กรุงเทพฯ

ตาราง 16 การสรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Development : Evaluation - E)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/วิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้
เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม(Active citizenship)	ประเมิน ปรับปรุง	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร	ประมวลข้อมูลเพื่อนำมาปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้/การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้สร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมให้กับผู้เรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครจากรูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สรุปข้อมูลด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง และเปรียบเทียบคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม ด้วยโปรแกรม SPSS

3. วิเคราะห์การสอบถามความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มาวิเคราะห์และประมวลข้อสรุปจากการสังเกตด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จากแบบรายงานตนเอง โดยใช้ค่าร้อยละ และวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เป็นการ วิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการออกแบบเชิงระบบ ADDLE MODEL ของครุส (Kruse,2014) ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ซึ่งเก็บข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ การผสมผสานข้อมูลใช้รูปแบบการวิจัยแบบ Embedded (The Embedded Design) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักและวิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีรอง (Creswell and Clark, 2007, p. 67) ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่ง หมายดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังนี้
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคม ระยะเวลาเรียนและหลังเรียนเมื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ใน
  - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ปกติของสถานศึกษา
  - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ ใส่ใจในสังคม
3. เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยนำ รูปแบบดังกล่าวไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design มี 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) เป็น

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I) ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation : E) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ตอนที่ 3 การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

สำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงนโยบายการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการบริหารจัดการเพื่อให้คนรุ่นใหม่เกิดกระบวนการคิดอย่างมีระบบและแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลรวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างระเบียบวินัย การมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต แนวคิดดังกล่าวคือการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาของโลกมีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านเนื้อหาและการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะ การรู้เท่าทันทักษะชีวิต (Life Skills) การบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการ รวมทั้งมีการเน้นวิชาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Citizenship Education) นโยบายด้านการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะกรรมการการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่

ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นไทยรักชาติ ศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความปรองดองสมานฉันท์เพื่อสันติสุขในสังคมไทยและกำหนดค่านิยมหลัก 12 ประการเพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรคประเทศไทยให้เข้มแข็ง ดังนี้ 1.) มีความรักชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน 2.) ซื่อสัตย์ เสียสละอดทนมีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3.) กตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ปกครองครูอาจารย์ 4.) ใฝ่หาความรู้หมั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม 5.) รักษาวัฒนธรรมไทยประเพณีไทยอันงดงาม 6.) มีศีลธรรมรักษาความสัตย์หวังดีต่อผู้อื่นเผื่อแผ่และแบ่งปัน 7.) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8.) มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ 9.) มีสติรู้ตัวรู้คิดรู้ทำรู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10.) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็นมีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี 11.) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลสมีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา 12.) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองพบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ผลการวิเคราะห์หลักสูตร พบว่าหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและเข้าใจสังคมในชุมชนที่ใกล้ตัวผู้เรียน ยังไม่มีการระบุคำอธิบายรายวิชาที่เน้นความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมที่ชัดเจน ต้องอาศัยประสบการณ์การสอนของผู้สอนโดยผู้สอนต้องสอนให้ครอบคลุม การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้เพิ่มความสำคัญในการใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 มาเป็นแนวทางในการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาของสังคมที่ผู้เรียนต้องพบเห็นในปัจจุบันและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองในอนาคต โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการพลเมืองดีของชาติที่กล่าวว่า การเป็นพลเมืองดีนั้นต้องมี 1.)ความเป็นไทย 2.) รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 3.) ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4.) ความปรองดอง สมานฉันท์ และมี 5.) ความมีวินัยในตนเอง และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ยังสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9

ประการ และค่านิยมหลัก 12 ประการเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรคประเทศไทยให้เข้มแข็งต่อไป

1.3 ผลการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่ามีแนวคิดที่น่าสนใจและสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีการผสมผสานทั้งหลักการ แนวคิด เทคนิควิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และเกิดการเรียนรู้ที่ดีจนเกิดทักษะและฝึกการลงมือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดที่สำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายคือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) ของจอยส์และวีล (Joyce & Weil, 1996, pp. 161-178) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ กูตินาว และออสติน (Bruner, Goodnow, และ Austin) การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช่และไม่ใช่สิ่งนั้นออกจากกันได้ 2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน (Jurisprudential Model) จอยส์ และ วีล (Joyce & weil, 1996, pp. 106-128) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดของโอลิเวอร์และเชเวอร์ (Oliver and Shaver) ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนได้ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการซักค้ำนอันเป็นกระบวนการที่ใช้กันเ็นสากล มาทดสอบผู้เรียนว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามซักค้ำนที่ช่วยให้ผู้เรียนย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอันเป็นจุดยืนของตน 3) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) จอยส์ และ วีล (Joyce and Weil, 1996, pp. 80-88 อ้างถึงในทิสนา แชมมณี) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) พัฒนาโดยเธเลนมีแนวคิดว่าความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ ความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นปัญหาที่ชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น

1.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยศึกษาผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีต่อการ จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง พบ ประเด็นที่น่าสนใจ ดังตารางที่ 17

ตาราง 17 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน เรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
<p>สภาพปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ใน การเรียน</p> <p>ลักษณะของการจัดการเรียนรู้</p>	<p>“วิชาหน้าที่พลเมือง” จึงเป็นวิชาที่น่าเบื่อ และไม่ได้ผลแต่ ประการใดในการสร้างพลเมืองระบบการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ โรงเรียนจนมหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถสร้าง “พลเมือง” ที่มี ความ รับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างที่ควรจะเป็น</p> <p>นอกจากนี้ “วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นเรื่องที่ไม่ให้ความสำคัญกับรอบๆ ตัว หรือให้ความสำคัญกับเรื่องของชุมชนของตนเอง</p> <p>โรงเรียนสอนแต่การแข่งขันกันเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย จนต้องไป “เรียน พิเศษ” กันแต่การสอนให้แข่งขันกันแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่สอนเรื่อง ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะนำมาซึ่ง ความเห็นแก่ตัว เมื่อจบจากโรงเรียนมาเข้ามหาวิทยาลัยก็จะพบกับระบบการศึกษาแบบ แยกส่วน เรียนทีละวิชา เรียนครบก็จบได้ ไม่ได้เชื่อมโยงกับความเป็นไป นอกห้องเรียน แล้วก็มีมักจะสอนแต่ “ความรู้” ในตำรา ไม่ค่อยได้สอน “ความจริง” และความเป็นไปของสังคม</p>

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
ความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้สาระ หน้าที่พลเมืองต้องการมีการวางแผน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีขั้นตอน เรียงลำดับ แต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน ยึดตามสภาพจริง การเรียนรู้ปัญหาของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การคิด จะสำคัญมากกว่าการได้รับเนื้อหา ถ้าฝึกให้ผู้เรียนรู้จักหาทางออกจะช่วยเด็กได้ แต่การเพิ่มเนื้อหาให้เด็กเรียนเยอะๆ ไม่มีประโยชน์ ไม่ควรเน้นท่องจำ ควรเน้นเรื่องกระบวนการค้นคว้ากระบวนการคิด และแก้ไขมากกว่า
แนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ	การออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอนบนพื้นฐานการคิด วิเคราะห์วิจารณ์ โดยให้ผู้เรียน 1) ได้แสดงความคิดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2) เอาปัญหามาให้ผู้เรียนได้ถกเถียง โดยใช้ประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นโจทย์ 3) ต้องเน้นให้ผู้เรียนทำโครงการเพื่อหาทางเลือกใหม่ โดยสมมติตัวเองอยู่ในเหตุการณ์นั้น 4.) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาทางเลือก ฝึกคิดอะไรใหม่ แก้ปัญหาเป็น 5) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการประยุกต์ เพราะจะไม่ทำให้ผู้เรียนยึดติดกับเนื้อหาในตำรามากเกินไป
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ควรเพิ่มเติมเอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจ สื่อมีความหลากหลาย การนำเสนอลำดับขั้นตอน และเนื้อหาอย่างมีระบบมีความเหมาะสม

จากตาราง 17 ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง พบว่า ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของผู้เรียนในการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา เนื้อหายากจนรู้สึกเบื่อ เรียนแล้วไม่ได้ผลต่ออะไรกับตนเอง ด้านลักษณะของการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีการสอนที่เน้นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในการสอบแข่งขันเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย และเมื่อเรียนก็เรียนเป็นวิชา ๆ สอบจบได้แต่ละวิชาไม่ได้มีความสัมพันธ์กันในแต่ละวิชา ด้านความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่า ควรจัดวางแผนการเรียนรู้ให้เป็นระบบ เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด เรียนรู้เป็นทีมให้ผู้เรียนฝึกหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้านแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ พบว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรอยู่บนพื้นฐานการคิด

แก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนเห็นปัญหา ศึกษาปัญหา เข้าใจปัญหา หาแนวทางการแก้ไข ไม่ยึดตำรา เนื้อหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรเพิ่มเติมเอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจ สื่อควรมีหลากหลาย การนำเสนอลำดับขั้นตอนและเนื้อหาอย่างมีระบบมีความเหมาะสม

1.5 ผลการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบแอดดี (ADDIE MODEL) ประกอบด้วยกิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวิจัย (Research: R) เป็นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) 2) การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D) 3) การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I) และ 4) การพัฒนา (Development: D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation : E) นอกจากนี้วิเคราะห์แนวคิดหลักการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยนำแนวคิดมาใช้ในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยต้องอาศัยแนวคิด การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบตามแนวคิดใน ADDIE MODEL ของ Kevin Kruse (2014) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันตลอดทั้งระบบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สารความรู้ สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ หลักการตอบสนอง หลักการของทฤษฎีการสร้างความรู้คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) (Creswell & Clark, 2007, p. 67) ที่มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การผสมผสานข้อมูลใช้รูปแบบการวิจัยแบบ Embedded (The Embedded Design) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักและวิธีการเชิงคุณภาพเป็นวิธีรอง เพื่อตอบคำถามในการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์และทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2. ผลของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ฉบับร่าง) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) โดยมีองค์ประกอบเชิงหลักการ

และวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้
ดังนี้

2.1 องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ หลักการ เพื่อส่งเสริมความเป็น
พลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เน้น
การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยฝึกการให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยน
ความรู้ การระดมสมองคิดในกลุ่ม ร่วมกับวิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง เพื่อให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่าง
เป็นระบบวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยใช้หลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

2.2 องค์ประกอบเชิงกระบวนการการจัดการเรียนรู้ ADADS MODEL มี
กระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่ผู้เรียนให้
ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน
วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีความสมเหตุสมผล ร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดม
ความคิด โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ (David.1996) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นหรือส่งเสริม
ให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยการนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้
เรื่องใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น
ความรู้หรือการเรียนรู้เรื่องใหม่จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประสบการณ์เดิมและทฤษฎีการเรียนรู้
แบบร่วมมือ (Slavin. 1990) วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
ที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) หมายถึงการศึกษาข้อมูลอย่าง
ละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหา
ข้อมูลด้วยตนเองและการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียดโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้
คอนสตรัคติวิสต์ (David.1996) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Slavin,1990) วิธีการจัดการ
เรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการ
เรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้าน (Joyce & weil, 1996, pp. 106-128) ช่วยให้
ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งยากแก่
การตัดสินใจ อย่างชาญฉลาดรวมทั้งวิธีการทำความเข้าใจในความคิดของตนเอง

3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) หมายถึง การระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ (David.1996) และทฤษฎี (Slavin. 1990) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยการซักค้ำน (Joyce & weil, 1996, pp. 106-128) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งยากแก่การตัดสินใจ อย่างชาญฉลาดรวมทั้งวิธีการทำความเข้าใจในความคิดของตนเอง

4. การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Slavin. 1990) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Joyce & Weil, 1996) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

5. การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) หมายถึง การสรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาจัดรูปแบบการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ (David.1996) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Slavin. 1990) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Joyce & Weil, 1996) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

2.3 องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีพื้นฐานความรู้ที่เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีที่ได้ศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 ก่อนที่จะเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่ต่อไป ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เข้าใจหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 การสร้างแรงจูงใจ

โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
อย่างเป็นระบบ

3. ผลการดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นขั้นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงกิจกรรม
การเรียนรู้ในทุกขั้นตอน โดยนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปี
การศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ในขั้นนี้เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADADS
MODEL) ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่อธิบาย
เกี่ยวกับปัญหาที่ผู้เรียนสามารถพบเห็นหรือเกิดขึ้นในชีวิตหรือครอบครัว หรือสังคมของตนเอง โดย
ผู้สอนกระตุ้นความสนใจผู้เรียน แฉ่งจุดประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการให้ข้อมูลการ
บรรยาย การอภิปราย การใช้คำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด รู้จักตั้งคำถาม สังเกต
ในขั้นนี้ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาใหม่ มีความพร้อม มีความกระตือรือร้นเป็นขั้นที่
ผู้เรียนให้ความสำคัญของการเรียนรู้ในเรื่องนั้นที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ปัญหาให้

2.การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีการศึกษา
ข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการ
ค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด มีการถ่ายทอดความรู้
กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

3.การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นตอนที่มีการระดม
ความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และ
สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

4.การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นตอนที่
ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการ
แก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความ
สมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน

5.การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีการสรุป
ความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับ
กลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่นๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหา

การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม
หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่
ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี รายละเอียดแสดงดังตาราง 18

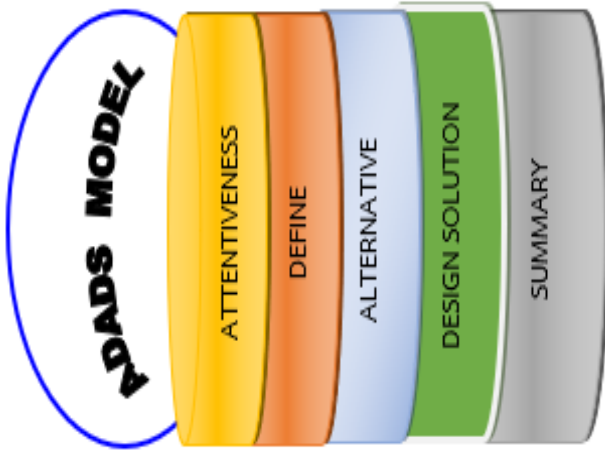
ตาราง 18 สังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ลำดับ	หลักการ แนวคิด ทฤษฎี	ADADS MODEL					ปัจจัยสนับสนุน
		การให้ความสำคัญกับปัญหา	การกำหนดปัญหาอย่างถ่อง แท้	การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา	การออกแบบการแก้ไขปัญห	การสรุปผลของการแก้ปัญหา	
1.	การวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังและสภาพปัจจุบัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	การออกแบบเชิงระบบตามแนวคิด ADDLE Model ของครุส (Kruse, 2014)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	หลักการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Joyce, Weill และ Calhoun (2009)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	ทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ (David.1996) Driver and Oldham, Yager , สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) , วิชาเล่าเรียนดี (2550), เวชฤทธิ์ อังณะภักดิ์ (2555)	✓	✓	✓	✓	✓	✓

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทำงานของระบบเติมเต็มพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL)

หลักการ
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เน้นการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยจัดการให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความรู้ การระดมสมองคิดในกลุ่ม ร่วมกับวิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาชนะหน้าที่พลเมือง เพื่อให้ผู้เรียนคือแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ADADS MODEL)
 ขั้นที่ 1 ขั้นการใส่ใจความสัมพันธ์กับปัญหา (Attentiveness : A)
 ขั้นที่ 2 ขั้นการกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (Define : D)
 ขั้นที่ 3 ขั้นการหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (Alternative : A)
 ขั้นที่ 4 ขั้นการออกแบบการแก้ปัญหา (Design solution : D)
 ขั้นที่ 5 ขั้นการสรุปผลของการแก้ปัญหา (Summary : S)

ปัจจัยการนำรูปแบบไปใช้ คือ

ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ : การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีพื้นฐานความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองดีที่ได้ศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนที่จะเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่ต่อไป ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เข้าใจหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 การสร้างแรงจูงใจ โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยที่สนับสนุน : การเตรียมสื่อการสอน เช่น แผ่นภาพ power point เตรียมวัสดุอุปกรณ์การเรียน แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน การอภิปราย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม และแก้ไขปรับปรุงการออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADADS MODEL) ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยที่สนับสนุน โดยดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจสอบความเหมาะสม สอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1.1 การศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมโดยผู้เชี่ยวชาญ (N=5)

ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 15

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 19 (n=5)

ความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ข้อ 1 เหมาะสมและมี หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ รายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับ องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 19 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรง งานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติ ได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4.00	0.00	มาก
ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.94	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมเท่ากับ 4.94 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อข้อ 1 หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับ หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (Mean = 5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน (Mean = 5.00 S.D=0.00) ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง (Mean = 5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ (Mean = 5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ (Mean = 5.00 ,S.D=0.00) ข้อ

7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (Mean=5.00 S.D=0.00) และข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด ส่วนข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.00 ,S.D=0.00) ตามลำดับ

1.2 การศึกษาความพึงพอใจของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม

ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 20

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม (n=5)

ความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ข้อ 1 หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 20 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง ไทยที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของ นักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของ นักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4.60	0.55	มากที่สุด
ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้อง หลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.98	0.03	มากที่สุด

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ 2.2 ทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมเท่ากับ 4.98 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อข้อ 1 หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (Mean= 5.00, S.D=0.00) ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ (Mean = 5.00, S.D=0.00) ข้อ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก (Mean = 5.00

,S.D=0.00) ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (Mean =5.00, S.D=0.00) และข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด ส่วนข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.60 ,S.D=0.55) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) ไปใช้ทดลองกับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 2 เมษายน – 29 มิถุนายน 2561 ผลการศึกษาสามารถนำเสนอได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ปραกฏผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 30 คน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ

ตาราง 21 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

องค์ประกอบ	คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	p
1 การเคารพสิทธิ ของตนเองและ ผู้อื่น	ก่อนเรียน	30	2	1.23	0.50	4.17	.00
	หลังเรียน	30	2	1.67	0.47		
2 การพึ่งตนเอง	ก่อนเรียน	30	8	5.00	0.00	11.63	00.
	หลังเรียน	30	8	7.17	1.02		
3 ความเท่าเทียมกัน	ก่อนเรียน	30	2	1.40	0.56	3.89	00.
	หลังเรียน	30	2	1.80	0.40		
4 การยอมรับความ แตกต่าง	ก่อนเรียน	30	8	4.73	1.70	5.59	00.
	หลังเรียน	30	8	6.27	1.55		
5 ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	ก่อนเรียน	30	6	3.07	0.94	6.29	00.
	หลังเรียน	30	6	4.43	1.22		
6 ความเข้าใจ ระบอบ ประชาธิปไตย	ก่อนเรียน	30	10	5.23	1.71	7.48	00.
	หลังเรียน	30	10	7.60	1.72		
7 การมีคุณธรรม จริยธรรม	ก่อนเรียน	30	4	2.27	0.94	7.22	00.
	หลังเรียน	30	4	3.50	0.73		
ภาพรวม	ก่อนเรียน	30	40	23.20	26.37	10.93	00.
	หลังเรียน	30	40	32.40	17.97		

จากตารางที่ 21 สรุปได้ว่า คะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (Mean =32.40 , S.D= 17.97) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อน

เรียน (Mean = 23.20 , S.D= 26.37) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อ 2.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม หลังจากใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในระยะก่อนเรียนและหลังเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทุกองค์ประกอบ

2.2 ผลการประเมินความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินเปรียบเทียบความรู้เรื่อง พลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลอง จำนวนกลุ่มละ 30 คน ดังตารางที่ 22

ตาราง 22 ผลคะแนนการประเมินเปรียบเทียบความรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

องค์ประกอบ	คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	p
1 การเคารพสิทธิของตนเอง และผู้อื่น	กลุ่มควบคุม	30	2	1.23	0.43	3.68	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	2	1.67	0.47		
2 การพึ่งตนเอง	กลุ่มควบคุม	30	8	4.83	1.55	6.21	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	8	7.03	1.15		
3 ความเท่าเทียมกัน	กลุ่มควบคุม	30	2	1.10	0.54	5.61	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	2	1.80	0.47		
4 การยอมรับความแตกต่าง	กลุ่มควบคุม	30	8	4.17	1.20	5.85	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	8	6.27	1.55		
5 ความรับผิดชอบต่อสังคม	กลุ่มควบคุม	30	6	2.77	0.97	5.84	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	6	4.43	1.22		
6 ความเข้าใจระบอบ ประชาธิปไตย	กลุ่มควบคุม	30	10	4.67	1.72	6.84	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	10	7.63	1.62		
7 การมีคุณธรรมจริยธรรม	กลุ่มควบคุม	30	4	2.07	0.78	7.31	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	4	3.50	0.78		
ภาพรวม	กลุ่มควบคุม	30	40	21.93	3.93	10.87	00.
	กลุ่มตัวอย่าง	30	40	32.40	4.24		

จากตารางที่ 22 สรุปได้ว่า การประเมินเปรียบเทียบคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ผลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมของผู้เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตามปกติของ สถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย (Mean = 32.40 , S.D= 4.24) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม (Mean = 21.93 , S.D= 3.93) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ปกติ

2.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 23

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของความพึงพอใจของนักเรียน (n=30)

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านบรรยากาศ	4.97	0.10	มากที่สุด
ข้อ 1 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 2 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลุ่ม	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 3 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 4 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียน	4.96	0.14	มากที่สุด
ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.93	0.25	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
ข้อ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 6 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.90	0.31	มากที่สุด
ข้อ 7 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.90	0.31	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.96	0.14	มากที่สุด
ข้อ 1 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.97	0.18	มากที่สุด
ข้อ 2 การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 4 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 5 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 6 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 8 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.97	0.12	มากที่สุด

จากตาราง พบว่านักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยรวมเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความพึงพอใจด้านบรรยากาศมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเท่ากับด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และสามารถพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.93-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 1 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 4

บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย (Mean =5.00, S.D=0.00) ส่วนข้อ 2 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลุ่ม (Mean =4.93, S.D=0.25) และข้อ 3 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.93, S.D=0.25) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.90-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ข้อ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบ (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากที่สุด (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 1 กิจกรรม การเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา (Mean =4.93, S.D=0.25) ส่วนข้อ 6 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น (Mean =4.90 ,S.D=0.31) และข้อ 7 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.90, S.D=0.31)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.93-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 6 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล (Mean =5.00 S.D=0.00) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น (Mean =5.00 S.D=0.00) และข้อ 8 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (Mean =5.00, S.D=0.00) รองลงมาคือ ข้อ 1 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย (Mean =4.97, S.D=0.18) ส่วนข้อ 2 การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน (Mean =4.93, S.D=0.25) ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้ (Mean =4.93 ,S.D=0.25) ข้อ 4 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ (Mean =4.93 ,S.D=0.25) และข้อ 5 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้นมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.93 ,S.D=0.25) ตามลำดับ

**ตอนที่ 3 การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม**

3.1 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจ
ในสังคม ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม กับ
ผู้เรียนโรงเรียนสวัสดิศึกษา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยทำการประเมินคะแนน
วัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ก่อนและหลังจาก
ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ดัง
ตารางที่ 24

ตาราง 24 ผลการประเมินคะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน
สังคม

องค์ประกอบ	คะแนนทดสอบ	n	คะแนน เต็ม	Mean	S.D.	t	p
1 การเคารพสิทธิ ของตนเองและ ผู้อื่น	ก่อนเรียน	30	2	1.40	0.56	4.78	.00
	หลังเรียน	30	2	1.90	0.30		
2 การพึ่งตนเอง	ก่อนเรียน	30	8	4.77	1.59	7.34	00.
	หลังเรียน	30	8	6.60	1.42		
3 ความเท่าเทียมกัน	ก่อนเรียน	30	2	1.07	0.52	4.47	00.
	หลังเรียน	30	2	1.53	0.57		
4 การยอมรับความ แตกต่าง	ก่อนเรียน	30	8	3.93	2.11	6.58	00.
	หลังเรียน	30	8	6.10	1.12		

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบ	คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	p
5 ความรับผิดชอบต่อสังคม	ก่อนเรียน	30	6	2.90	1.37	5.67	00.
	หลังเรียน	30	6	4.50	1.00		
6 ความเข้าใจระบบประชาธิปไตย	ก่อนเรียน	30	10	5.40	2.52	5.49	00.
	หลังเรียน	30	10	7.73	1.94		
7 การมีคุณธรรมจริยธรรม	ก่อนเรียน	30	4	2.40	0.93	9.12	00.
	หลังเรียน	30	4	3.90	0.30		
ภาพรวม	ก่อนเรียน	30	40	22.43	6.15	14.32	00.
	หลังเรียน	30	40	32.40	3.16		

จากตารางที่ 24 สรุปได้ว่า คะแนนวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (Mean=32.40 S.D= 10.00) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (Mean = 22.43 S.D= 37.80) ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทุกองค์ประกอบ

3.2 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม

ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 25

ตาราง 25 ความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (n=30)

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ได้ ใจในสังคม	Mean	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
ด้านบรรยากาศ	4.97	0.08	มากที่สุด
ข้อ 1 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 2 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ,กลุ่ม	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อ 3 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.94	0.13	มากที่สุด
ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบ	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 6 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 7 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.98	0.07	มากที่สุด
ข้อ 1 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.93	0.25	มากที่สุด
ข้อ 2 การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน	4.97	0.18	มากที่สุด
ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 4 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 5 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น	4.97	0.18	มากที่สุด
ข้อ 6 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
ข้อ 8 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.96	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 25 พบว่า นักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยรวมเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกิจกรรม การเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และสามารถพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.83-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 1 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ซึ่งเท่ากันกับข้อ 3 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 4 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ (Mean =5.00, S.D=0.00) และข้อ 5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลายมากที่สุด (Mean =5.00, S.D=0.00) ส่วนข้อ 2 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลุ่มมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.93, S.D=0.38) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.83-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด (Mean =5.00 ,S.D=0.00) ซึ่งเท่ากันกับข้อ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 5 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น (Mean =5.00, S.D=0.00) และข้อ 7 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด (Mean =5.00, S.D=0.00) รองลงมาคือ ข้อ 6 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น (Mean =4.93, S.D=0.25) ส่วนข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา (Mean =4.83, S.D=0.38) และข้อ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.83, S.D=0.38) ตามลำดับ

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.97-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้ (Mean =5.00, S.D=0.00) ซึ่งเท่ากันกับข้อ 4 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ (Mean =5.00, S.D=0.00)

ข้อ 6 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล (Mean =5.00, S.D=0.00) ข้อ 7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น (Mean =5.00, S.D=0.00) และข้อ 8 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น (Mean =5.00, S.D=0.00) รองลงมาคือ ข้อ 2 การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน (Mean =4.97, S.D=0.18) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 5 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น (Mean =4.97 ,S.D=0.19) และข้อ 1 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายมีความถึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.93, S.D=0.25) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยขอ นำเสนอ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ดังนี้
  - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ที่ใส่ใจในสังคม
  - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของกลุ่มที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ ใส่ใจในสังคมกับกลุ่มที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปกติของสถานศึกษา
  - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ ใจในสังคม
3. เพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) โดยนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยโดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วโรดม ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา2561 การจัด ชั้นเรียน งานวัดผลฝ่ายวิชาการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรดม ประสานมิตร

(ฝ่ายประถม) ได้ดำเนินการคัดเลือกผู้เรียนแบบเก่ง ปานกลาง อ่อน คละในห้อง ผู้วิจัยจึงดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างประยุกต์ใช้แผนการทดลองแบบ Quasi-Equivalent Control Group Design มี 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) มีการวัดผลและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมก่อนเรียนและหลังเรียน ชี้ขยายผลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในชั้นนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนสวัสดิศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยท่านผู้อำนวยการโรงเรียนสวัสดิศึกษาเป็นผู้เลือก จากการสอบถามพบว่านักเรียนในกลุ่มนี้มีผลการเรียนปานกลาง ความสนใจในการเรียนพอใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมมีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมสาระหน้าที่พลเมือง

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วยเวลา 20 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมจำแนกเป็น 20 ตัวชี้วัด เป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ

2.4 แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

วิธีและขั้นตอนการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มีแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับการออกแบบเชิงระบบ ADDLE MODEL ของครูส (Kruse, 2014) ประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบ The Randomized Pretest-Posttest Control Group Design มี 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เป็นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Design and Development : D and D) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation : I) ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D) เป็นการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation : E) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A)

การวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เครื่องมือที่ใช้คือ

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมของเด็กและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D) การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development : D & D)

การพัฒนาและหาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดขึ้น โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ตามแนวคิดของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ใช้ในการจัด

กระทำเพื่อให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวออกมาในรูปแบบของ ADADS MODEL ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)** หมายถึง การให้ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีความสมเหตุสมผล ร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด

2. **การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)** หมายถึง การศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองและการระบุดัชนีแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด

3. **การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)** หมายถึง การระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

4. **การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION)** หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน

5. **การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)** หมายถึง การสรุปความคิด รวบรวมตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาจัดรูปแบบการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเครื่องมือที่ 2 คือ แบบประเมินพฤติกรรมการระดมความคิด เป็นการวัดความสามารถในกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R) การนำไปใช้ (Implementation : I)

การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ 1.แบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)

เป็นข้อสอบปรนัยจำนวน 40 ข้อ และ 2 แบบวัดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม แบบวัดชนิดนี้ ใช้วัดการทำกิจกรรม การแสดงออกและสิ่งๆที่ผู้เรียนปฏิบัติตามความเป็นจริง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D) การประเมินผล(Evaluation : E)

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม มี 7 องค์ประกอบและ 20 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองไม่เป็นภาระของคนอื่น
2. การแสวงหาความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง
3. ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ

องค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- การปฏิบัติตนในการมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสังคม

องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับความแตกต่าง ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. การเคารพความแตกต่างในการแสดงความคิดของผู้อื่น
2. การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
3. การเข้าใจ ยอมรับและชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม
2. การมีจิตอาสา ตระหนักในกิจกรรมสาธารณะ
3. การเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 6 ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. การคิดวิเคราะห์ที่ตรงตรงและใคร่ครวญถึงปัญหาของสังคม
3. ความเคารพในกติกาสังคมและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย
4. การใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตยแสดงออกต่อความไม่ถูกต้องใน

สังคม

องค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนในสังคม
3. การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม
4. การปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาส่งผลต่อการมีทัศนคติที่ดี

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือวัด คือ จากแบบรายงานตนเอง โดยใช้คำร้อยละ และวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน(การวิจัย (Research: R_1)การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis : A) วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Analysis : A) เป็นการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

ในขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม(Active citizenship)โดยมีวัตถุประสงค์ แหล่งข้อมูล ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการดำเนินการ ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ความหมาย และแนวคิดความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
2. วิเคราะห์แนวคิดหลักการทรงงาน 23 หลักการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
3. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเพิ่มเติมวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม โดยสำรวจข้อมูลพื้นฐานและผลการเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองของผู้เรียน เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ที่เรียนมาก่อนและการสัมภาษณ์ผู้เรียน

5. วิเคราะห์แนวคิด หลักการทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมสาระหน้าที่พลเมืองเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนที่เคยเรียนในรายวิชาดังกล่าว

ระยะที่ 2 ออกแบบและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Development - D_1 : Design and Development) เป็นการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม(Active citizenship)

เครื่องมือที่ช่วยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่

- แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วยเวลา 20 ชั่วโมง

การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม(Active citizenship) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship)

นำแบบประเมินการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์โดยส่วนที่เป็นมาตราส่วน นำมาหาค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะ มาวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการให้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้

นำแบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) นำแบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ มาหาค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนข้อเสนอแนะนำมาแก้ไข นำแบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ ไปทดลองใช้จริง (Try Out) กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบแต่ละข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richrdson) KR-20 โดยพิจารณาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 -0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป นำแบบทดสอบวัดผลด้านความรู้ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยนำคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียนรู้มาแปลความหมาย จากแบบทดสอบที่มีตัวเลือก 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อวัดได้จากแบบทดสอบที่มีตัวเลือก 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ

2. แบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

นำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยส่วนที่เป็นมาตราส่วน นำมาหาค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา นำแบบสอบถามความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้คะแนน 5 ถึง 1 สำหรับข้อความทางบวกและให้คะแนนกลับกันสำหรับข้อความทางลบ

3. แบบวัดความพึงพอใจ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่ผู้เรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยใช้แบบรายงานตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) โดยมีองค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ (ADADS MODEL) มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1)การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) 2)การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) 3)การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) 4)การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) 5)การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมเท่ากับ 4.94 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อข้อ 1 หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม และมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ (Mean=5.00 S.D=0.00) ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับ หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก (=5.00 S.D=0.00) ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา (Mean=5.00 S.D=0.00) ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็น

กิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) และข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด ส่วนข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.00 S.D=0.00) ตามลำดับ และผลความพึงพอใจของผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคมเท่ากับ 4.98 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อข้อ 1 หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (=5.00 S.D=0.00) ข้อ 3 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนสัมพันธ์กัน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 4 การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 5 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 6 จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ ทักษะ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 8 กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 9 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 10 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และระดับชั้นของนักเรียน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 11 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 12 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 14 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (Mean =5.00 S.D=0.00) ข้อ 15 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (Mean =5.00 S.D=0.00) และข้อ 16 มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด ส่วนข้อ 13 กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (Mean =4.60 S.D=0.55) ตามลำดับ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADADS MODEL) มีความเหมาะสมสอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่าผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (Mean =32.40 S.D= 17.97) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (Mean = 23.20 S.D= 26.37)

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม กับกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน พบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลอง (Mean =32.40 S.D= 4.24) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม (Mean = 21.97 S.D= 3.62)

2.3 ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยรวมเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความพึงพอใจด้านบรรยากาศมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเท่ากับด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

3. การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผลการประเมินความรู้ ปราบกฏผลดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้เรียนโรงเรียนสวัสดิศึกษา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ก่อนและหลัง

การใช้รูปแบบโดยให้รูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (Mean =32.40 S.D= 10.00) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (Mean = 22.43 S.D= 37.80)

3.2 ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีต่อรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคมโดยรวมเท่ากับ 4.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 อยู่ในระดับมากที่สุด โดย นักเรียนโรงเรียนสวัสดิ์ดีมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 มีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกิจกรรม การเรียน มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม อภิปราย ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม ที่มีชื่อว่า ADADS MODEL ที่ผ่าน การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และผู้สอนจำนวน 5 คน ในภาพรวมพบว่า มีความ เหมาะสม ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการรู้ต่อไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ องค์ประกอบเชิงหลักการ และวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิง กระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยในด้านองค์ประกอบเชิง หลักการและวัตถุประสงค์และด้านองค์ประกอบเชิงกระบวนการซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอน ของวิธีการเชิงระบบร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 1)การให้ความสำคัญกับ ปัญหา (ATTENTIVENESS) 2)การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) 3)การหาทางเลือกที่จะ

แก้ปัญหา (ALTERNATIVE) 4)การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) และ5)การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) ในแต่ละขั้นได้ผ่านการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยใช้หลักการสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับหลักการทรงงาน ข้อ 1. เรื่องจะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ สรุปได้ว่าเมื่อจะลงมือทำงานหรือวางเป้าหมายต่าง ๆ ในการทำงานจะต้องศึกษาข้อมูลทั้งเอกสาร ข้อมูลตัวเลข การสอบถามพูดคุย หรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ประกอบเข้าด้วยกัน และจะต้องศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามความเป้าหมาย ข้อ 4. ทำตามลำดับขั้น การทำงานในแต่ละครั้งควรเริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อนเมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบ และระมัดระวัง ถ้าทำตามนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้ง่าย และสอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้จะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่ของแต่ละบุคคลผ่านทางประสบการณ์และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996, สุมาลี ชัยเจริญและคณะ, 2250) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการทรงงานข้อ 6. ทำงานแบบองค์รวม การใช้วิธีคิดเพื่อการทำงานโดยวิธีคิดขององค์รวม คือ การมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกันมองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ข้อ 10. การมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเพราะความคิดเห็นเหล่านั้นมีประโยชน์มาก จะสามารถเก็บความคิดทั้งหลายนั้นมาประมวลเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาดัง ๆ ต่อไปได้อย่างดี หลักการทรงงาน ข้อ 17.การพึ่งพาตนเอง สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาก็แก้ไขปัญหาเบื้องต้นแล้วค่อยแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องต่อไป ข้อ 21. ทำงานอย่างมีความสุข กล่าวโดยสรุปว่าการทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างไม่มีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุข เราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้นถือว่าเราชนะแล้วหรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้ ข้อ 22. ความเพียร สรุปได้ว่าการเริ่มต้นทำงานหรือทำสิ่งใดนั้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อมต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่น กระทำการสิ่งใดต้องอาศัยความเพียรเป็นที่ตั้ง งานก็จะประสบผลสำเร็จ และข้อ 23. รู้ รัก สามัคคี ดังนั้นผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดวางแผน สร้างความรู้ จะส่งผลต่อการกระทำที่เกิดขึ้นในจิตสำนึกของ

ผู้เรียนด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ADDLE MODEL ของครูส (Kruse, 2012) รูปแบบการจัดการเรียนรู้การออกแบบหลักสูตรต้องเหมาะสมสำหรับสอนในห้องเรียนหรือการสอนเป็นกลุ่ม ช่วยให้เกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจอยส์กับวีล (Joyce and Weil, 1996, pp. 80-88, Joyce and Weil, 1996, pp. 161-178, Joyce and Weil, 2000, pp. 6) ได้นำเสนอหลักการที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีวิธีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ นอกจากนี้ ทิศนา ชามมณี (2555, น. 222) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือ ความเชื่อพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ทักษะการทำงานกลุ่ม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมเยอร์ และดิเยอร์ (Myers & Dyer, 2006, pp. 53-94) สอดคล้องกับงานวิจัยของสรวงสุดา ปานสกุล (2545, น. 167-175) สลาวิน (Slavin, 1980, pp. 315-342) อารีวรรณ เขียมสะอาด. (2546) นงนุช วงศ์สว่าง (2547, น. 53-58) โสภิตา ทัดพิณี (2548, น. 171-197) นิลมณี พิทักษ์ (2550) ดวงสมร สารแสน (2550, น. 135-136) ประสิทธิ์ ศรีเดช (2553, น. 164-174) แมน เชื้อบางแก้ว (2556, น. 102-112) วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง (2556, บทคัดย่อ) เพ็ญพนอ พ่วงแพ (2558) เป็นงานวิจัยที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

2. ประสิทธิภาพการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผลการศึกษาสามารถนำเสนอได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินความรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม กับกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน พบว่า ผู้เรียน

ในกลุ่มทดลองมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีหลักการปฏิบัติ วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ การร่วมมือกันเรียนรู้ มีการทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงสู่ความรู้ใหม่ โดยอาศัยทฤษฎีทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เน้นความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม สอดคล้องกับการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีได้มีงานวิจัยที่ช่วยพัฒนาให้เด็กเป็นพลเมืองดีได้ (กนกวรรณ อุ่นใจ, 2557, ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ และไมเคิล โวลท์, 2555, ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ, 2556) และสอดคล้องนโยบายต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ค่านิยมหลัก 12 ประการและการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจในสังคม นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมโดยรวมเท่ากับ 4.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) ที่พัฒนาขึ้นเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความรู้จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทั้ง 23 หลักการ สังเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ได้ 5 ขั้นตอนคือ 1.)การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่อธิบายเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้เรียนสามารถพบเห็นหรือเกิดขึ้นในชีวิตหรือครอบครัว หรือสังคมของตนเอง โดยผู้สอนกระตุ้นความสนใจผู้เรียน แจ่มจุดประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการให้ข้อมูล การบรรยาย การอภิปราย การใช้คำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด รู้จักตั้งคำถามสังเกต ในขั้นนี้ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาใหม่ มีความพร้อม มีความกระตือรือร้นเป็นขั้นที่ผู้เรียนให้ความสำคัญของการเรียนรู้ในเรื่องนั้นที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ปัญหาให้ 2.)การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ด้วย

วิธีการคิดที่มีเหตุผล เกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง และการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด มีการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ 3.) การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นตอนที่มีการระดมความคิด เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา 4.) การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ มีการกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผลเพื่อให้หาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกัน และ 5.) การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีการสรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ สะท้อนผลของการแก้ปัญหา และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2542) , สุเมธตันติเวชกุล (2554), (กปร, 2551) และสอดคล้องกับแนวคิด “การพัฒนาคน” ของหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จำนวน 23 หลักการ (เกษม วัฒนชัย, 2553, สุเมธ ตันติเวชกุล, 2553, กปร, 2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง หลักการทรงงาน และองค์กรแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน

3. การขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม การเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม สาระหน้าที่พลเมือง เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้เรียนโรงเรียนส่วสดีวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (ADADS MODEL) ที่นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวปฏิบัติ สามารถนำไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม และทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการหาประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านการทดลองใช้มาแล้วกับผู้เรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการศึกษา จึงทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน มีการกำหนด

องค์ประกอบที่สอดคล้องกับสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เมื่อนำไปใช้กับผู้เรียนในสถานศึกษาอื่นสามารถนำไปใช้ได้ทันที มีคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อธิบายเข้าใจ และมีแนวทางการสอนที่ชัดเจนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม (Active citizenship) เพื่อเป็นพลังแผ่นดินที่สำคัญของชาติสืบไป

ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมเล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมมากพอ เมื่อผู้เรียนเติบโตขึ้นก็จะสามารถนำความรู้นี้ไปใช้กับตนเองและสังคม เพื่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ส่วนด้านพฤติกรรมที่ต้องลงปฏิบัติจริงนั้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยหรือผู้วิจัยท่านอื่นที่สนใจอาจนำงานวิจัยเล่มนี้ไปต่อยอดให้ครอบคลุมทักษะทั้ง 3 ด้านได้

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าการวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม ในรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง อยู่ในระดับสูงมาก ผู้สอนควรเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้เกิดผลทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การจัดโครงการเพื่อให้ผู้เรียนได้ส่งผ่านความเป็นพลเมืองดีที่ให้แก่คนในครอบครัว ต่อไปเรื่อย ๆ เป็นห่วงโซ่แห่งความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคมอย่างยั่งยืน

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจมีความพึงพอใจด้านบรรยากาศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียน มีด้านความกระตือรือร้นในการเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดนั่นอาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความแตกต่างระหว่างบุคคลในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อน อาจขาดความกระตือรือร้น ผู้สอนควรเพิ่มแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนในกลุ่มอ่อนมีความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจใน สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จึงควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักการทรงงานในรายวิชาอื่นตามหลักสูตร

บรรณานุกรม

- Abram, S. (2007). Participatory depoliticisation: the bleeding heart of neo-liberalism. In C. Neveu, ed. 2007. *Cultures et pratiques participatives: perspectives*. Paris: l'Harmattan [I used unpublished copy sent by author]
- Barber, B., (2003). *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. 20th anniversary edition. Berkeley : University of California Press.
- Bednar, A. K., Cunningham, D., Duffy, T. M., & Perry, J. D. (1991). *Theory into practice: How do we link? In Duffy, T. M. & Jonassen, D. H.(Eds.), Constructivism and the technology of instruction: a conversation, Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 17-34*
- Best, John W. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Beiner, R., ed., (1995). Introduction: Why Citizenship Constitutes a Theoretical Problem in the Last Decade of the Twentieth Century. In: R. Beiner, 1995. *Theorizing Citizenship*. Albany, NY: State University of New York Press
- Blunkett, D., 2003b. *Active Citizens, Strong Communities: Progressing Civil Renewal*. London: Home Office.
- Borhaug, K. (2010). Norwegian Civic Education-Beyond Formalism?. *Journal of Social Sciences Education*. 9(1), 66-77.
- Braxton, S., Bronico, K., & Looms, T. (2000). *The ADDIE model*. Available HTTP: http://www.seas.gwu.edu/sbraxton/ISD/general_phases.html
- Brown, J. W., Lewis, R. B., & Harclerod, F. F. (1985). *AV instruction: Technology, media and methods (6th ed.)*. New York: McGraw-Hill.
- Gagné, R. M., & Briggs, L. J. (1974). *Principles of instructional design*. New York: Holt, Rinehart and Winston
- Bryony Hoskins. (2007) *Measuring Active Citizenship : A comparison of current developments in international surveys (p.8)*
- Clarke, J., 2005. New Labour's Citizens: Activated, Empowered, Responsibilised, Abandoned? *Critical Social Policy*, Vol. 25 (4): 447-463

- Crick, B., ed., 2001. *Citizens: Towards a Citizenship Culture*. Oxford: Blackwell.
- Crowther, J. and Martin, I., 2010. Adult education in Scotland: past and present. *Concept (Journal of Contemporary Community Education Practice Theory)*, Vol.1 No.3
Winter 2010
- Cruikshank, B., 1999. *The Will to Empower: Democratic Citizens and Other Subjects*. Ithaca: Cornell UP.
- Cunningham, J.D. (1993) *Action research and organizational development* London ; Praeger.
- Delanty, G., 2000. *Citizenship in a Global Age, Society, Culture, Politics*. Buckingham: Open University Press
- Duffy, T. M., & Cunningham, D. J. (1996). Constructivism: Implications for the design and delivery of instruction. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 170–198). New York: Scholastic.
- Finlayson, A., 2003. *Making Sense of New Labour*. London: Lawrence & Wishart
Finlayson,
- Gagné, R. M., Briggs, L. J., & Wager, W. W. (1992). *Principles of instructional design (4th ed.)*. Fort Worth, TX: Harcourt, Brace Jovanovich College Publishers.
- Cunningham, (1993) and Jondssen (2002)
- Gerlach, V. S. , & Ely , D. P. (1980). *Teaching & media: A systematic approach (2 nd ed.)* . Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Glasser, W. (1998). *Choice theory in the classroom (Rev. ed.)*. New York: Harper Perennial.
- Hannafin, M. J., & Peck, K. L. (1988). *The design, development, and evaluation of instruction software*. New York: Macmillan.
- Jacobsen D. and Kirby, P. (2006) Bringing social inclusion to centre stage: towards a project of active citizenship, in D. Jacobson, P. Kirby and D. O’Broin (eds.), *Taming the Tiger: Social Exclusion in a Globalised Ireland*, Dublin: TASC at New Island

- Joyce, Weil and Calhoun. (2009). *Models of Teaching*. 8th ed. New York : Courtesy of ReeceGalleries, Inc.
- Johnston, (eds), 2003. *Adult Learning, Citizenship and Community Voices, Exploring Community-Based Practice*. Leicester: NIACE
- Kabeer, N., 2005a. The search for inclusive citizenship: meanings and expressions in an interconnected world. In: N. Kabeer, ed. 2005. *Inclusive Citizenship: meanings and expressions*. London: Zed Books. Ch.1
- Kemp, J. E. (1985). *The instructional design process*. New York: Harper & Row.
- Kemp, J. E., Morrison ,G. R., Ross, S. M. (1994). *Designing effective instruction*. New York: Macmillan.
- Klausmeir, H. J. (1971). *Learning and human ability: Educational psychology (4th ed.)*. New York: Harper & Row.
- Knirk, F. G., & Gustafson, K. L. (1986). *Instructional technology: a systematic approach to education*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kruse, K. (2009). Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model. (Accessed 5 October 2009). available from http://www.gransormativedesigns.com/ld_systems.html
- Kymlicka, W. and Norman, W., (1995). Return of the Citizen: a Review of Recent Work on Citizenship Theory, In: R. Beiner, ed, 1995. *Theorizing Citizenship*. Albany, NY: State University of New York
- Lister, R., (1997a). *Citizenship: a Feminist Perspective*. Houndmills: Macmillan
- Lister, R., (1997b). Citizenship: Towards a Feminist Synthesis. *Feminist Review*, No 57, Autumn 1997, pp 28-48
- Kurt, S. "ADDIE Model: Instructional Design," in *Educational Technology*, August 29, 2017. Retrieved from <https://educationaltechnology.net/the-addie-model-instructional-design/>
- Mansbridge, J. (1999). On the idea that participation makes better citizens. In S.L.
- Elkin and Malachowski, M. J. (2002). *ADDIE based five-step method towards instructional design*. Available HTTP: <http://fog.ccs.ca.us/~mmalacho/OnLine/ADDIE.htm>

Martin, I., 2003. Adult education, lifelong learning and citizenship: some ifs and buts.

International Journal of Lifelong Education, Vol. 22, No. 6 (Nov-Dec 2003),

pp 566–579

Milbourne, L. 2013. *Voluntary sector in transition, hard times or new opportunities?* Bristol:

Policy Press

Niamh Gaynor.,(2009) In-Active citizenship and the depoliticisation of community

development in Ireland (p.2)

Putnam, R., 2000. *Bowling Alone: The collapse and revival of American community.*

New York: Simon and Schuster

Take Part Network, 2006. Take Part: the national framework for active learning for active

citizenship. London: DCLG

Savery, J. R., & Duffy, T. M. (1996). Problem-based learning: An instructional model and

its constructivist framework. In B. G. Wilson (Ed.), *Constructivist learning*

environments: Casestudies in instructional design (pp. 135–148). Englewood Cliffs,

NJ: Educational Technology Publications

Tripp, S. D., & Bichelmeyer, B. (1990). *Rapid prototyping: An alternative instructional*

design strategy. Educational Technology, Research and Development ,

38 (1), 31-44.

กปร. (2547). คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน
กองประเมินผลและข้อมูล. เศรษฐกิจพอเพียง. มิถุนายน, 2547 เศรษฐกิจพอเพียงทางเลือกใน
การพัฒนา. กรุงเทพฯ, 2547

กนกวรรณ อุ่นใจ. (2557). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยด้าน
ความรับผิดชอบ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรัตนนคร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนิน
ชีวิตในสังคม. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว

กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติชัย สุทธิโนบล (2555) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อ
สะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งยุคสังคมไทยในปัจจุบัน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- กิตติศักดิ์ ปกติ. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการอภิปราย ความสำคัญของพลเมืองต่อการพัฒนา
ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- จิราภรณ์ ศิริทวี. 2541. เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างความรู้. **วิชาการ** 1 (9): 37-52.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2548). การใช้ผลิตผลวิจัยระบบพฤติกรรมศาสตร์ไทย สร้างเครือข่ายพัฒนา
เยาวชน บทความประกอบการสัมมนา เรื่อง ผลิตผลวิจัยระบบพฤติกรรม ไทยเร่งไขปัญหา
ร่วมพัฒนาเยาวชน. ครั้งที่ 2 ณ โรงแรมจอมเทียน ปาล์มบีช พัทยา จ.ชลบุรี จัดโดย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
- ทิตินา แคมมณี . (2545). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี (2555) ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). รายงานการวิจัยความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมเหหมัด เออเจนี เมริโอ และไมเคิล โวลฟ์. (2555). ความเป็นพลเมืองใน
ประเทศไทย, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความ
เป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย(หน้า 289-316). กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
พระปกเกล้า
- นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล ,วิชุดา กิจจรธรรม, สุวิศุทธิ์ จันประเสริฐ , นริสรา พึ่งโพธิ์สม.(2557). รายงาน
การวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน
ด้วยการสังเคราะห์งานวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุนสนับสนุนสนับสนุนจากบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มิถุนายน 2557
- นิภาพรณ เจนสันติกุล.(2555). โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็น
พลเมือง Social structure, role and public policy with the citizenship วารสารศิลป
ศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2556
- บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ .กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เอส. พรินติ้ง ไทย แฟคตอรี, 2556
- ประสิทธิ์ ศรีเดช. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน
ระดับประถมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
บัณฑิตวิทยาลัย., มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2552) “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง แก้ปัญหาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน” ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยความยุติธรรม ครั้งที่ 8 และการประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 2 – 3 กันยายน 2553
- ญาสินี เกิดผลเสริฐ (2558) การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มิถุนายน 2558)
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).การศึกษากับการพัฒนามนุษย์.พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพมหานคร:สหธรรมมิก,2542
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2557). การพัฒนาประชาธิปไตยกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย.รัฐสภาสาร.62(7),กรกฎาคม
- แมน เข็อบางแก้ว. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ชั้นสูง และเจตคติทางวิทยาศาสตร์. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2558) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของ ภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืนผ่านประสบการณ์จากต่างประเทศ
- ฤา รากหญ้า. (2556). ปลูกจิตสำนึก. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2556 สืบค้นจาก www.dent.psu.ac.th/mind/article/mind.doc?
- วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง. (2555). เครื่องมือช่วยคิดเพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2), 30-42
- วรากรณ์ สามโกเศศ.(2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง, มติชน ฉบับวันที่ 3 มีนาคม 2554 สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=2272&key=news_research
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2555). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด พิมพ์ครั้งที่ 9 นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วัฒนาพร ระจับทุกซ์. (2541) การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ:ต้นอ่อน.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2557). ประชาสังคมกับบทบาทในการเสริมสร้างดุลยภาพระหว่างสถาบันการเมืองกับการเมืองภาคพลเมือง. การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 16 8 ทศวรรษประชาธิปไตยไทย : พลวัตแห่งดุลอำนาจ. นนทบุรี : บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์ด์และ

การพิมพ์ จำกัด. หน้า 441-456.

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2556). รายงานผลการดำเนินการวิจัย การเรียนรู้ด้วยบริการสังคมกับการสร้างความ
ความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม โครงการวิจัยสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2556

สถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. ม.ป.ป. พลเมืองศึกษา (Civic
Education): พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”อ้างถึง ปริญญา เทวา
นฤมิตรกุล .(online). <http://social.obec.go.th/node/64> ,18 เมษายน2556

สิริวรรณ ศรีพหล (2552) การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม.นนทบุรี : โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งตำรา สำนักวิชาการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุคนธ์ สิ้นธพานท์. (2538). การใช้วิธีสอนแบบธรรมสภาัจฉาเพื่อสร้างศรัทธา และวิธีคิดตามหลัก
พุทธธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. นนทบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2554). เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น:
คลังน่านวิทยา

สุเมธ ดันติเวชกุล (2554) การทรงงานพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 962 ถนนกรุงเกษม
เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100

สุมน อมรวิวัฒน์. (2549). ค่านิยมศึกษาเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืน. ประมวลบทความ เรื่อง หลักสูตรและ
การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณวิรัชชัย. (2543). รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยและกระบวนการที่
เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัย : การศึกษา เชิงปริมาณและคุณภาพ”. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยศึกษา
คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

โสภิตา ทัดพินิจ. (2548). การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กระบวนการ
พยาบาลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต,
สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรัญติตา ศรีบุญเรือง, ประภัสสร บุขหมั่น (2561) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและ

แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน เขต
พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

อัครวิทย์ เรืองรอง (2555) แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจากพระบรมราโชวาทใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและแนวทางการประยุกต์ใช้
เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษากรุงเทพ ฯ สถาบันคุณภาพวิชาการ, 2555
อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา (2553) คุณธรรมนำความรู้ .กรุงเทพฯ: พรีเมียมดี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

- แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ (ด้านความรู้)

- แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ(สรูปผล) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ (ด้านความรู้) เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

*****

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม

การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย IOC คือ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 คน ในการตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

เกณฑ์ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.ธีระวัฒน์ สุชีสาร

กศ.ด.การทดสอบและการวัดผลการศึกษา

อาจารย์พลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์

2. ดร.กิตติศักดิ์ นิวัฒน์

กศ.ด. การทดสอบและการวัดผลการศึกษา

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ฝ่ายวิชาการ

3. ดร.ราชันย์ บุญธิมา

กศ.ด.การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ดร.สุชาติ สิริมินันท์

กศ.ด.การทดสอบและการวัดผลการศึกษา

อาจารย์โรงเรียนบางกะปิ

5. ดร.มิ่ง เทพครเมือง

กศ.ด.การทดสอบและการวัดผลการศึกษา

อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม)

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น						
1. เคารพในสิทธิและการตัดสินใจของผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1
2. ปฏิบัติเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	+1	+1	+1	+1	+1	1
3. รู้จักใช้สิทธิและกระทำการใดโดยไม่กระทบสิทธิของผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1
4. รู้เข้าใจสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ได้รับอย่างเสมอภาคกัน สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	1
5. เข้าใจถึงความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล เห็นคุณค่าในความเป็นคน	+1	+1	+1	+1	+1	1
6. ใช้สิทธิของตนในการเลือกตั้งหัวหน้าห้อง / สถานักเรียน	+1	+1	+1	0	+1	0.8
7. มีความคิด ความรู้สึกที่ดีตอบสนองต่อบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี	+1	0	+1	+1	0	0.6
8. รู้สึกเห็นเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในสังคม	+1	0	+1	+1	+1	0.8
9. ปฏิบัติตามกฎหมาย จรรยาบรรณของสถานศึกษาและการมีมารยาทในโอกาสต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1
10. มีความรู้ความเข้าใจกติกาและกฎเกณฑ์ทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1
11. ปฏิบัติตามกฎหมาย กฏกติกาสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	+1	+1	+1	+1	0	0.8

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
12.มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	+1	+1	+1	+1	0	0.8
องค์ประกอบที่ 2 การพึ่งพาตนเอง						
1. สามารถแก้ปัญหาที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	1
2. สามารถทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองพยายามฝึกฝนจนทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1
3. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4. สร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ ที่มีประโยชน์พร้อมประเมินผลความคิดของตนเองตลอดเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	1
5. สนใจใฝ่รู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	+1	+1	1
6. มีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคมุ่งมั่นในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1
7. มีนิสัยใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1
8. สนใจข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	0	+1	+1	0	+1	0.6
9. ประยุกต์ความรู้ที่มีนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	+1	+1	1
10. มีความมุ่งมั่นที่จะหาวิธีที่จะทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
11. มีความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียน และมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	+1	0.8
12. ปฏิบัติตน ปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา	-1	0	+1	+1	+1	0.6
13. มีความมุ่งมั่นพัฒนาด้านความรู้ และทักษะตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ในวิชาหน้าที่พลเมือง	+1	+1	+1	+1	+1	1
14. มีความสำนึกรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่ต้องทำให้เสร็จในเวลาที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1
15. มีความเอาใจใส่และตั้งใจทำงาน มีความอดทนไม่ทอดทิ้งงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	1
16. ทำงานด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว ทำงานตรงเวลา	0	+1	+1	+1	+1	0.8
องค์ประกอบที่ 3 ความเท่าเทียมกัน	+1	-1	-1	+1	+1	0.6
1. ให้โอกาสผู้อื่นได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แตกต่างกัน						
2. ประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	0	+1	+1	0.8

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
3. การอยู่อย่างสันติ มีความเท่าเทียมกัน โดยได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน	+1	0	-1	+1	+1	0.6
องค์ประกอบที่ 4 การยอมรับความแตกต่าง	+1	+1	0	+1	0	0.6
1. เห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่						
2. คิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3. เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1
4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มองโลกในแง่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสกับเพื่อนอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	0	0.8
องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคม	+1	+1	+1	+1	0	0.8
1. มีน้ำใจไม่ตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยไม่หวังผลตอบแทน						
2. มีโอกาสในการร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเอง	+1	+1	+1	+1	0	0.8
3. รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	+1	+1	1
4. บำเพ็ญประโยชน์ตามโอกาสอันควร และปฏิบัติเป็นนิสัย	+1	+1	+1	+1	+1	1
5. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	+1	+1	+1	+1	+1	1

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
6. การคัดเลือกสถานักเรียนโดยคำนึงถึงนโยบายที่มีต่อสมาชิกในโรงเรียน	+1	+1	-1	+1	+1	0.8
องค์ประกอบที่ 6 ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	1
1. เข้าใจและให้ความเคารพต่อความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีความแตกต่างจากความคิดเห็นของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1
2. มีความมั่นใจในระบบประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1
3. ได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน	+1	+1	0	+1	+1	0.8
4. เปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	1
5. รักใคร่ปรองดองกันไม่ก่อเรื่องทะเลาะวิวาท	+1	0	-1	+1	+1	0.6
6. ไม่ใช้ความรุนแรงในการยุติปัญหา มีการเจรจาอย่างสันติ	+1	0	-1	+1	+1	0.6
องค์ประกอบที่ 7 การมีคุณธรรมจริยธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1
1. รู้จักรับผิดชอบ เกรงกลัวต่อการกระทำที่ผิด และปฏิบัติตามหลักศีลธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1

ความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
2. ประพฤติปฏิบัติ กระทำแต่สิ่งที่ดี ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ตามคุณธรรมที่มีในจิตใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1
3. เป็นบุคคลที่มีอารมณ์ดี ให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อพบปัญหา	+1	+1	-1	0	+1	0.6
4. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อประเทศชาติ	+1	+1	+1	+1	+1	1
5. นำหลักธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	1
6. พุดแสดงความคิดเห็นของตนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากการอ่าน การดู การฟัง ได้อย่างมีเหตุผล	+1	0	0	+1	+1	0.6
7. เป็นผู้มีความจริงใจ ไม่ใช่เล่ห์เหลี่ยมกับผู้อื่นในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

ตำแหน่ง .....

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ(สรุปผล)
แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ (ด้านความรู้) เรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม
 คำชี้แจง : แบบประเมินฉบับนี้ใช้สำหรับท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อมี
 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน	+1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหา นั้น
ให้คะแนน	0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหา นั้น
ให้คะแนน	-1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหา นั้น

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
1.1 สามารถ อธิบาย การ เคารพ สิทธิของ ผู้อื่น ได้	1. เกศสุรางค์เปิดโทรทัศน์เสียงดังลั่น การเกิดตึกเดือนให้เกศสุรางค์ลครระดับ เสียงโทรทัศน์ให้เบาลง การกระทำของ การ การเกิดสอดคล้องกับข้อความใด ก. เป็นผู้รู้จักเหตุผล ข. เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม ค. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ง. เป็นบุคคลที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของ ตนเองและผู้อื่น)
1.1 สามารถ อธิบาย การ เคารพ สิทธิของ ผู้อื่น ได้	2. ข้อใดเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ก. ชูใจคุณภาพตนเองจากโทรศัพท์ปีติ ข. โก้เปิดไอแพทของอู่ยโดยได้รับอนุญาต ทุกครั้ง ค. คริสต์ดลอกไฟล์ข้อมูลของดาหลังจาก ทำงานร่วมกัน ง. เขอขอบคุณจากคอมพิวเตอร์ของปีโดย ไม่ได้รับอนุญาต	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่ 1 การเคารพสิทธิของ ตนเองและผู้อื่น)

จุด ประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
2.1 สามารถ อธิบาย ความ รับผิดชอบ ตนเอง และการ พึ่งตนเอง ได้	3. ข้อใดกล่าวถึงหน้าที่และบทบาทได้ ถูกต้อง. ก. การปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง ข. การปฏิบัติตนตามสถานภาพที่สังคม กำหนดให้ ค. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามลำดับ อาวุโสในระบบเครือญาติ ง. การปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกที่ควรด้วยความ รับผิดชอบต่อสถานภาพตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่1มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง)
2.1 สามารถ อธิบาย ความ รับผิดชอบ ตนเอง และการ พึ่งตนเอง ได้	4. ถ้าสมาชิกทุกคนในครอบครัวปฏิบัติตาม หน้าที่และบทบาทของตนเองจะเกิดผลดี อย่างไร. ก. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสุข ข. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีฐานะการเงินดี ค. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมี ประสบการณ์ในการทำงาน ง. สมาชิกทุกคนในครอบครัวได้รับการยกย่อง ชมเชยจากผู้พบเห็น	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่1มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง)
2.2 สามารถ แสวงหา ความรู้ ด้วย ตนเองได้	5. เมื่อมีเวลาว่าง กรองใจจะไปอ่านหนังสือ ในห้องสมุดเป็นประจำ แสดงว่ากรองมี วินัยในตนเองเรื่องใด ก. ใฝ่เรียนรู้ ข. ขยันอดทน ค. ซื่อสัตย์สุจริต ง. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่2 แสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง)

จุด ประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
2.2 สามารถ แสวงหา ความรู้ ด้วย ตนเองได้	6. เดชชัย มักจะอ้างทุกครั้งว่าลืมนัด ตารางสอนมาเรียนแสดงว่าเดชชัยขาดวินัย ในตนเองเรื่องใด ก. ไม่เรียนรู้อ ข. ขยันอดทน ค. ซื่อสัตย์สุจริต ง. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่	+1	+1	-1	0	+1	0.6	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่2 แสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง)
2.2 สามารถ อธิบาย ความใฝ่ เรียนรู้ ของ ตนเองได้	7. ใครพัฒนาตนเองได้เหมาะสม ก. นิดตั้งใจดูแลพ่อแม่ ข. แต่งโมทำงานพิเศษหลังเลิกเรียน ค. จิ้มคุยกับเพื่อนผ่านทางอินเทอร์เน็ต ง. แก้มขยันอ่านหนังสือจนสอบได้คะแนนดี ขึ้น	+1	0	+1	+1	+1	0.8	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่2แสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง)
2.3 บอก ความ กระตือรือ ร้อนและ ยึดมั่น ผูกพันกับ งานที่ทำ ได้	8. ถ้าต้องการความสำเร็จในการเรียน ไม่ ควรปฏิบัติตน ก. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ข. ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ค. ขยันหมั่นเพียรและอดทน ง. มุ่งอ่านหนังสือโดยไม่พักผ่อน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่3ความ กระตือรือร้นและยึด มั่นผูกพันกับงานที่ ทำ)
2.3 บอก ความ กระตือรือ ร้อนและ ยึดมั่น ผูกพันกับ งานที่ทำ ได้	9. มานะตื่นเต้นทุกครั้งที่ได้เรียนรู้เรื่อง ใหม่ ๆ ทางวิทย์ มานะปฏิบัติตนตรง ตามข้อใด ก. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ข. ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ค. ขยันหมั่นเพียรและอดทน ง. มุ่งอ่านหนังสือโดยไม่พักผ่อน	0	0	-1	+1	0	0.2	(องค์ประกอบที่2 ตัวชี้วัดที่3 ความ กระตือรือร้นและ ยึดมั่นผูกพันกับ งานที่ทำ)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
4.2 อธิบาย การเคารพ สิทธิและ ความแตกต่าง ของผู้อื่น ได้	15. เพราะเหตุใดเราต้องมีการยอมรับความเชื่อ ความสามารถและการปฏิบัติของผู้อื่น ที่ต่างจากเรา ก. เพื่อให้ผู้อื่นมาขอพบเรา ข. เพื่อให้คนอื่นมองว่าเราเป็นคนดี ค. เพื่อฝึกให้คนในสังคมมีแต่ความไม่จริงใจต่อกัน ง. เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่4 ตัวชี้วัดที่1 เคารพ ความแตกต่างทาง ความคิด)
4.2 อธิบาย การเคารพ สิทธิและ ความแตกต่าง ของผู้อื่น ได้	16. ข้อใดถือว่าการยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่น ก. น้องนกให้หนึ่งฟังคำอบรมจากคุณครู ข. น้องพีชทำลายภาพวาดของเพื่อนเพราะ อิจฉา ค. น้องสมหมายพูดจาดูถูกเพื่อนของตนที่ น่าตาน่าเกลียด ง. น้องพัทเมินหน้าหนีเพื่อนที่มาปลอบใจ ตน เพราะว่าเขานับถือต่างศาสนา	0	+1	+1	0	0	0.4	(องค์ประกอบที่4 ตัวชี้วัดที่1 เคารพ ความแตกต่างทาง ความคิด)
4.3 บอก ความภาคภูมิใจใน เป็นไทย ได้	17. เหตุการณ์ในข้อใดต่อไปนี้เป็น การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสังคมไทย ก. มาลีแต่งกายด้วยผ้าไทยทุกวันศุกร์ ข. บุญผ้ามักไปตีเทนนิสหลังเลิกงานเป็นประจำทุกวัน ค. มาลัยชอบไปรับประทานอาหารตาม ห้างสรรพสินค้า ง. ผกากรองนิยมสินค้าแบรนด์เนมที่มีราคา แพงจากต่างประเทศ	+1	+1	+1	+1	+1	1	

จุด ประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
4.3 บอก ความ ภาคภูมิใจใน ความ ความเป็นไทย ได้	18. บุคคลในข้อใดที่สังคมไทยยกย่อง ให้เป็นคนดี ก. กำนันรำรวยเพราะปล่อยเงินกู้ ข. กิ่งเป็นคนเก่งสอบได้ที่หนึ่ง ค. แก้วเป็นคนซื่อสัตย์ไม่ยอมยกยอก เงินของบริษัท ง. เกศชอบแอบเอาเงินคุณแม่ไปซื้อ ขนมเลี้ยงเพื่อนๆ	0	0	+1	0	0	0.2	(องค์ประกอบที่4 ตัวชี้วัดที่2 มี ความภาคภูมิใจใน ความเป็นชาติ ไทย)
4.4 มี ความ หวง แหนใน วัฒนธรรม ไทย	19. เหตุผลสำคัญที่เราจำเป็นต้อง อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สืบไป ก. เป็นค่านิยมที่ต้องทำให้ต่างชาติ เห็น ข. เป็นสิ่งที่ต้องสืบสานให้ลูกหลานใน อนาคต ค. เป็นสิ่งสูงค่าของคนไทยและคน ต่างชาติต้องอนุรักษ์ ง. เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของ คนไทยและคนต่างชาติ	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่4 ตัวชี้วัดที่3 หวง แหนในวัฒนธรรม ไทย)
4.4 มี ความ หวง แหนใน วัฒนธรรม ไทย	20.สถาบันใดเป็นสถาบันแรกที่ทำให้ความรัก และเสริมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย ก. สถาบันศาสนา ข. สถาบันการเมือง ค. สถาบันการศึกษา ง. สถาบันครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่4 ตัวชี้วัดที่3 หวง แหนในวัฒนธรรม ไทย)

จุด ประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
5.1 บอก ความ รับผิดชอบ ต่อ ส่วนรวม และ สังคมได้	21. การกระทำของบุคคลในข้อใดแสดงว่า สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง สังคมที่สำคัญ ก. “ชมรมรักดนตรีไทย” จัดแสดงดนตรี เพื่อหารายได้เข้าชมรม ข. ชาวบ้านริมคลองไหลอ้อมมีความ เดือดร้อนที่น้ำในคลองเริ่มเน่าเสีย ค. หมู่บ้านศาลเด็ยอยู่ร่วมกันอย่างสงบ เพราะทุกคนเกรงกลัวผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้นำ ง. ป่าไม้ใกล้หมู่บ้านทานตะวันถูกตัดเป็น จำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านทุกคนช่วยกัน ปลูกป่าทดแทน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่1 รับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและ สังคม)
5.1 บอก ความ รับผิดชอบ ต่อ ส่วนรวม และ สังคมได้	22.การกระทำในข้อใดไม่ใช่การมีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางสังคม ก. การป้องกันไม่ให้บุคคลมาทำลาย โบราณสถาน โบราณวัตถุ ข. การร่วมมือกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ เจริญเติบโตเป็นพลเมืองดี ค. การร่วมมือกันรักษาความลับของคนใน สังคม และส่งเสริมความแตกแยกในสังคม ง. การร่วมมือกันสงเคราะห์คนพิการให้ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่1 รับผิดชอบต่อ ส่วนรวมและ สังคม)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
5.2 อธิบาย การมีจิต อาสา จิต สาธารณะ ณะได้	23. บุคคลในข้อใดมีคุณลักษณะ ความเป็น “จิตสาธารณะ” ก. สมชายรับอาสาดูต้นทางให้คนที่ กำลังเล่นการพนัน ข. สมหญิงทำความสะอาดบริเวณ หน้าบ้านของตนเอง ค. ปราณีไปทำบุญที่วัดและชักชวน เพื่อนๆ ทำความสะอาดบริเวณวัด ง. ไม่ตรีเก็บกระดาษ ขวดพลาสติก ตามหมู่บ้านนำไปขายนำเงินไปใช้ จ่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่2 มีจิต อาสา , จิต สาธารณะ)
5.2 อธิบาย การมีจิต อาสา จิต สาธารณะ ณะได้	24. กิจกรรมทำความสะอาด สวนสาธารณะ ช่วยกันปลูกฝัง ค่านิยมในด้านใดให้แก่เด็กและ เยาวชนมากที่สุด ก. การเสียสละเพื่อส่วนรวม ข. ความเอื้ออารีของผู้ใหญ่ ค. การเห็นคุณค่าของต้นไม้ ง. การทำงานด้วยความสนุก	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่2 มีจิต อาสา , จิต สาธารณะ)
5.3. สามารถ บอกการ อนุรักษ์ ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม อมได้	25. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ดีที่สุด ก. การนำเศษกระดาษมาพับถุงใส่ของ ข. การนำเศษกระดาษที่ไม่ใช้แล้วไปขาย ค. การนำเศษกระดาษมาเผาไฟหรือทำ เป็นปุ๋ย ง. การนำเศษกระดาษมารีไซเคิล	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่3 อนุรักษ์ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
5.3. สามารถ บอก การ อนุรักษ์ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมได้	26.ข้อใดไม่ใช่การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ก. ปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ย เพื่อ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ข. ป้องกันการระบายของไฮโดรคาร์บอน แหล่งน้ำ เพราะจะทำให้น้ำเน่า ค. ไม่ควรปลูกมันสำปะหลัง เพราะจะ ทำให้พื้นดินมีความเป็นกรดสูง ง. ป้องกันแมลงหรือโรคซึ่งเป็น อันตรายต่อป่าไม้ เพื่อรักษาสมดุล ธรรมชาติ	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่5 ตัวชี้วัดที่3 อนุรักษ์ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม)
6.1 อธิบาย หลักการ และ ระเบียบ การ ปกครอง ตาม ระบอบ ประชาธิปไตยได้	27.ข้อใดเป็นการตรวจสอบการทำงานของ กรรมการสถานักเรียนที่เหมาะสม ก. นักเรียนสอบถามประธานสถานักเรียน เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ ข. นักเรียนเข้าร่วมฟังการประชุมกรรมการ ของสถานักเรียนเสมอ ค. นักเรียนขอให้กรรมการสถานักเรียน แสดงทรัพย์สินของตนเอง ง. แจ้งครูประจำชั้นให้ช่วยตรวจสอบการ ทำงานของกรรมการสถานักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่1มีความรู้ ความเข้าใจหลักการ และระเบียบการ ปกครองระบอบ ประชาธิปไตย)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
6.1 อธิบายหลักการและระเบียบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้	28. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยเกิดประโยชน์กับประเทศชาติอย่างไร ก. ต่างชาติชื่นชม ข. ประเทศมีชื่อเสียง ค. เป็นตัวอย่างของชาติอื่น ง. ระบอบการปกครองของประเทศมั่นคง	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่1มีความรู้ความเข้าใจหลักการและระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตย)
6.2 คิดวิเคราะห์ไตร่ตรองและใคร่ครวญถึงปัญหาส่วนรวมในสังคมได้	29.ประเทศที่มีประชากรติดยาเสพติดเป็นจำนวนมากจะก่อให้เกิดปัญหาในด้านใดมากที่สุด ก. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข. ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ค. ปัญหาด้านการพัฒนาประเทศ ง. ปัญหาเสียงบประมาณด้านการรักษา	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่2 คิดวิเคราะห์ไตร่ตรองและใคร่ครวญถึงปัญหาของส่วนรวมในสังคม)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
6.2 คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และใคร่ครวญถึงปัญหาของส่วนรวมในสังคมได้	30. ถ้าชุมชนมีปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากโรงงานในชุมชน คนในชุมชนสามารถทำกิจกรรมร่วมกันในการแก้ปัญหาในข้อใด ก. สมาชิกในชุมชนร่วมกันเพิกเฉยเพราะไม่ใช่หน้าที่ ข. สมาชิกในชุมชนเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาทางแก้ไข ค. สมาชิกในชุมชนก่อจลาจลทำการเผาโรงงาน ไม่ให้คนในโรงงานเข้าไปทำงาน ง. สมาชิกในชุมชนร่วมกันเดินประท้วง ชับไล่เจ้าของโรงงานให้ออกไปจากชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่2 คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และใคร่ครวญถึงปัญหาของส่วนรวมในสังคม)
6.3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย	31. บุคคลใดต่อไปนี้มีพฤติกรรมที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย ก. สาวยีนแบบชำระภาษีรายได้ช้า ข. เจ็บเป็นนักเรียนและไม่เสียภาษี ค. หนุ่มเป็นพนักงานบริษัทและไม่เสียภาษี ง. บริษัทแสงดาวประกอบธุรกิจขาดทุนจึงเลี่ยงการชำระภาษี	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
6.3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย	<p>32. นำและเพื่อนทำงานกลุ่มร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันอย่างทั่วถึงเมื่องานเสร็จสิ้นได้รับการชมเชยจากสมาชิกกลุ่มอื่นๆ การกระทำนี้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติตนในข้อใด</p> <p>ก. การทำงานตามหน้าที่ที่ตัวใครตัวมัน</p> <p>ข. ความรับผิดชอบต่องานที่ทำโดยหวังได้รับรางวัล</p> <p>ค. การเคารพซึ่งกันและกัน และความรับผิดชอบต่องานที่ทำ</p> <p>ง. การทำหน้าที่ของผู้นำ คอยสั่งงานให้เพื่อนทำมากๆ เพื่อกลุ่มจะได้คะแนนดี</p>	0	0	+1	+1	+1	0.6	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย)
6.3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย	<p>33. ถ้าประชาชนทุกคนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะเกิดผลดีในข้อใด</p> <p>ก. ทุกคนจะร่ำรวยเงินทอง</p> <p>ข. บ้านเมืองจะพัฒนาก้าวหน้า</p> <p>ค. ทุกคนในชุมชนไม่ต้องทำงานหนัก</p> <p>ง. ชุมชนมีวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบชนบท</p>	+1	+1	+1	0	+1	0.8	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่3 มีทัศนคติที่ดีและปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย)

จุด ประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
6.4 อธิบาย การ ปฏิบัติ ตาม หลัก ธรรม ทาง ศาสนา	34. ในการปฏิบัติตามหน้าที่ของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยนั้น จะต้อง นำหลักคุณธรรมใดมาเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติมากที่สุด ก. ความเสียสละ ข. ความซื่อตรง ค. ความเอื้อเฟื้อ ง. ความเมตตากรุณา	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่4 ปฏิบัติ ตามหลักธรรมทาง ศาสนา)
6.5 อธิบาย การ แสดง ออก ต่อ ความ ไม่ ถูก ต้อง ใน สังคม ได้	35. เราควรหลีกเลี่ยงจากสารเสพติด อย่างไร ก. ไม่คบกับเพื่อน ข. ไม่สูงส่งกับใครเลย ค. ไม่ไปเที่ยวกับเพื่อน ง. ไม่ลองสารเสพติดทุกชนิด	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่5 แสดงออก ต่อความไม่ถูกต้องใน สังคม)
6.5 อธิบาย การ แสดง ออก ต่อ ความ ไม่ ถูก ต้อง ใน สังคม ได้	36. ใครปฏิบัติ ไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย จรรยา ก. อิงข้ามถนนตรงทางม้าลาย ข. อาร์มจีจักรยานยนต์ย่อนศร ค. อรชั้บรชั้กัมแยกขณะสัญญาณไฟเขียว ง. อิมสวมหวมกนิรภัยขณะขับชั้ รถจักรยานยนต์	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่6 ตัวชี้วัดที่5 แสดงออก ต่อความไม่ถูกต้องใน สังคม)

จุดประสงค์	ข้อสอบ	คะแนนประเมินจาก					สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		ผู้เชี่ยวชาญ						
		1	2	3	4	5		
7.1 บอกผลดีของคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้	37. ป้อมกับได้งเป็นคนที่มีซื่อสัตย์และตรงต่อเวลา แล้วจะได้รับผลอย่างไร ก. เรียนดีขึ้น ข. ได้คะแนนมากขึ้น ค. เพื่อนในห้องรักเกียจ ง. ได้รับความไว้วางใจจากทุกคน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่7 ตัวชี้วัดที่1มีความซื่อสัตย์สุจริต)
7.1 บอกผลดีของคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตได้	38. พฤติกรรมใด ที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อตนเอง ก. เป็นคนตรงต่อเวลาเมื่อนัดกับผู้อื่น ข. ตั้งใจอ่านหนังสือเรียน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ค. ตั้งใจจะลดน้ำหนัก จึงงดของหวานและออกกำลังกายทุกวัน ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่7 ตัวชี้วัดที่1มีความซื่อสัตย์สุจริต)
7.2 อธิบายผลดีของการมีเพื่อนที่มีความซื่อสัตย์ซื่อเพื่อนได้	39. บุคคลใดถือว่าเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ซื่อเพื่อน ก. น้ำซอขบแบ่งขนมให้เพื่อนเสมอ ข. พรขบนำของเพื่อนมาเล่นโดยไม่ขออนุญาต ค. แพนชอบทำงานที่ตัวเองชอบเท่านั้น ง. มะนาวชอบเล่นของเล่นโดยไม่แบ่งเพื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่7 ตัวชี้วัดที่2 มีความซื่อสัตย์ซื่อเพื่อน)
7.3 อธิบายการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรมได้	40. หลักธรรมทางศาสนาสามารถนำมาใช้กับชีวิตประจำวันในเรื่องใด ก. ผลการเรียนดีขึ้น ข. การทำรายงานกลุ่ม ค. ความอ่อนน้อมถ่อมตน ง. การหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหาในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1	(องค์ประกอบที่7 ตัวชี้วัดที่3 มีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณธรรม)

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่ง

ลงชื่อ.....

(นางรัชนี อีมอก)

(.....)

ผู้วิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ข

- ผลคะแนนสอบก่อนเรียน – หลังเรียนเรื่องความเป็นพลเมืองดีที่ได้ใจในสังคม
- ผลคะแนนสอบเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม)
 คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 posttest	1.67	30	0.479	0.088
pretest	1.23	30	0.504	0.092

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 posttest & pretest	30	0.333	0.072

Paired Samples Test

		Paired Differences							
Pair 1	postest - pretest	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
		0.433	0.568	0.104	Lower	Upper			
					0.221	0.646	4.176	29	0.000

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรประกอบที่ 2 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

		Paired Samples Statistics		
Pair 1	postest - pretest	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
				7.17
		5.00	0.000	0.000

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 posttest & pretest	30		

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference Lower			
Pair 1	posttest - pretest	2.167	1.020	0.186	1.786	2.548	11.636	0.000

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรประกอบที่ 3 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 posttest	1.80	30	0.407	0.074
pretest	1.40	30	0.563	0.103

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 posttest & pretest	30	0.361	0.050

Paired Samples Test

		Paired Differences							
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
					Lower	Upper			
Pair 1	posttest - pretest	0.400	0.563	0.103	0.190	0.610	3.890	29	0.001

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรเรียน 4 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 posttest	6.27	30	1.552	0.283
pretest	4.73	30	1.701	0.310

Paired Samples Correlations

Pair	N	Correlation	Sig.
1 posttest & pretest	30	0.577	0.001

Paired Samples Test

Pair	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
1 posttest - pretest	1.533	1.502	0.274	0.972	2.094	5.590	29	0.000

	Mean	Lower	Upper	N
Pair 1 - pretest	1.367	0.923	1.810	29
	1.189	0.217	6.298	0.000

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรที่ 5 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 posttest	4.43	30	1.223	0.223
pretest	3.07	30	0.944	0.172

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 & pretest	30	0.422	0.020

Paired Samples Test

		Paired Differences							
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
					Lower	Upper			
Pair 1	posttest - pretest	1.367	1.189	0.217	0.923	1.810	6.298	29	0.000

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรที่ 6 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 posttest	7.60	30	1.714	0.313
pretest	5.23	30	1.716	0.313

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 posttest & pretest	30	0.490	0.006

Paired Samples Test

	Paired Differences		95% Confidence Interval of the Difference	t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation				
Pair 1 posttest & pretest						

Pair 1	posttest - pretest	2.367	1.732	0.316	Lower 1.720	Upper 3.013	7.485	29	0.000
--------	--------------------	-------	-------	-------	----------------	----------------	-------	----	-------

คะแนนก่อนเรียน – หลังเรียน องค์กรงข้อประกอบที่ 7 ในกลุ่มเดียวกัน (T-Test dependent)

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	posttest	30	0.731	0.133
1	pretest	30	0.944	0.172

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1	posttest & pretest	0.400	0.029

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2- tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference			
Pair								Lower
1	postest - pretest	1.233	0.935	0.171	0.884	1.583	7.223	0.000

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์กรประกอบที่ 1

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
group1	30	1.67	.479	.088
group 2	30	1.23	.430	.079

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
score	Equal variances assumed	2.882	.095	3.685	58	.001	.433	.118	.198	.669
	Equal variances not assumed			3.685	57.331	.001	.433	.118	.198	.669

คะแนนเปรียบเทียบตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 2

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score group1	30	7.03	1.159	.212
group 2	30	4.83	1.555	.284

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
score	Equal variances assumed	3.159	.081	6.212	58	.000	2.200	.354	1.491	2.909
	Equal variances not assumed			6.212	53.618	.000	2.200	.354	1.490	2.910

คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 3

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score group1	30	1.80	.407	.074
group 2	30	1.10	.548	.100

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
	F	Sig.						Lower	Upper
score	.213	.646	5.619	58	.000	.700	.125	.451	.949
			5.619	53.532	.000	.700	.125	.450	.950

คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 4

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score group1	30	6.27	1.552	.283
group 2	30	4.17	1.206	.220

Independent Samples Test

Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
						e		Lower	Upper
score	4.195	.045	5.852	58	.000	2.100	.359	1.382	2.818
			5.852	54.659	.000	2.100	.359	1.381	2.819

คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 5

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score group1	30	4.43	1.223	.223
group 2	30	2.77	.971	.177

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
							Lower	Upper		
score	Equal variances assumed	3.006	.088	5.845	58	.000	1.667	.285	1.096	2.237
	Equal variances not assumed			5.845	55.177	.000	1.667	.285	1.095	2.238

คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 6

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
score group1	30	7.63	1.629	.297
group 2	30	4.67	1.729	.316

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
score	Equal variances assumed	.097	.757	6.841	58	.000	2.967	.434	2.099	3.835
	Equal variances not assumed			6.841	57.797	.000	2.967	.434	2.098	3.835

คะแนนเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม องค์ประกอบที่ 7

Group Statistics

group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
group1	30	3.50	.731	.133
group 2	30	2.07	.785	.143

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
score	Equal variances assumed	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
score	Equal variances assumed	.351	.556	7.319	.000	1.433	.196	1.041	1.825
	Equal variances not assumed			7.319	.000	1.433	.196	1.041	1.825

ภาคผนวก ค

-แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม สาระหน้าที่พลเมือง

-ตัวอย่างใบงาน

สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายวิชา ส 16202

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1/2561

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง การพึ่งตนเอง

เวลา 3 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ ส 2.1 ตัวชี้วัด ป.1/3

มาตรฐานการเรียนรู้ ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด ป.1/3 แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมยุคกาลเทศะ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความสำคัญของเรื่องความรับผิดชอบ , การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำได้
2. เพื่อให้ นักเรียนกำหนดปัญหาเรื่องการขาดความรับผิดชอบ , การขาดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการขาดความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำได้
3. เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เรื่องการขาดความรับผิดชอบ , การขาดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการขาดความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำได้ เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นได้
4. นักเรียนสามารถสรุปผลเรื่องการขาดความรับผิดชอบ , การขาดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการขาดความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำได้

สาระสำคัญ

การนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้สั่งพระราชทานไปใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ นั้น มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่เชิญชวนผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์ของการเรียน ผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนด ผู้สอนกำหนดสถานการณ์

2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม ผู้สอนสามารถกระตุ้นคำถามเพื่อการสอบถามให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ผู้เรียนร่วมกันระดมพลังสมอง สังเกตการณ์ หาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง มีการอภิปรายกลุ่มในการแก้ปัญหา ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญา

3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ การเขียนแผนผังมโนทัศน์ การจัดระเบียบโครงสร้างความรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงให้เหตุผลสร้างความรู้

4. การออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน นำความรู้ไปใช้ ถ่ายโยงความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำแนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยและแปลกใหม่

5. การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินความรู้ใหม่จากการทดลองอย่างลึกซึ้ง นำผลที่ได้จากการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดเห็นเพื่อเกิดการอภิปราย และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ผู้เรียนได้สะท้อนตนเองว่าแนวคิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

เนื้อหาการสอน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และผู้อยู่ในความดูแล ตลอดจนสังคม อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

การแสวงหาความรู้ คือ ทักษะที่จะต้องอาศัยการเรียนรู้และวิธีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ช่วยทำให้เกิดแนวความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนจะเกิดทักษะในการค้นคว้า สิ่งที่ต้องการและสนใจใคร่รู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริง และสามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงที่ได้มาว่าควรเชื่อถือหรือไม่

ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ ความกระตือรือร้นเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของความเพียร เป็นคุณสมบัติที่มาคู่กับความเพียร คนที่มีความกระตือรือร้น คือ คนที่มีความเพียรนั่นเอง เป็นคนที่มีความรักก้าวหน้า และรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ได้ดีที่สุด คนกระตือรือร้นคือคนที่รักหน้าที่การงาน ตรงข้ามกับคนเฉื่อยชาซึ่งอาจเบื่อกับการทำงานหรือเกียจคร้านที่จะทำงาน วิธีที่จะสร้างความกระตือรือร้น ทางจิตวิทยาสอนว่าให้คนมีจุดหมายปลายทาง ให้ใฝ่สูงในการทำงานหรือให้ทำงานแข่งขันกับคนอื่นหรือแข่งกับเวลา การใฝ่สูงในการทำงาน เขาสอนว่าให้ดูคนที่เก่งกว่าเราหรือตำแหน่งสูงกว่าเราชั้นหนึ่ง พยายามไล่ให้ทันเขา การแข่งขันย่อมทำให้เรามีมาเน่มากกว่าปกติและพยายามทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

ความผูกพันกับงานที่ทำที่เน้นด้านพฤติกรรมการแสดงออกของสมาชิกในสถานที่ เช่น โรงเรียน หรือที่ทำงานเป็นลักษณะการแสดงออกของบุคคลที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสถานที่ซึ่งเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถที่มีอยู่ แสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียว มีความจงรักภักดี และมีความต้องการที่จะดำรงเป็นสมาชิกและพร้อมที่จะอุทิศตัวเองเพื่อทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

สาระการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ 2 เรื่อง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ 3 เรื่อง ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 2 เรื่อง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำนิทานสอนใจเรื่อง เต่ายักษ์ไฟรู้ มาเล่าให้นักเรียนฟัง แล้วซักถามข้อคิดที่ได้
จากนิทาน เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนในเรื่องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นสอน

1. **ขั้นให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
เป็นขั้นที่เชิญชวนเพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหา และเห็นความสำคัญของปัญหาเรื่อง
การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน
นักเรียนร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด โดยครูให้นักเรียนแสดงความคิด
เห็นต่อไปนี้

- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับภาพที่นักเรียนดู
- นักเรียนอยากเห็นภาพเหล่านั้นเกิดขึ้นอีกหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าความสำคัญของปัญหาอยู่ที่ใด กับใคร

2. **ขั้นกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นขั้น

ทบทวนความรู้เดิมเพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดปัญหาด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล โดยวิธีการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากใบความรู้ที่ครูแจกให้ และเกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากใบความรู้ที่ครูแจกให้ โดยครูดำเนินการดังนี้

2.1 ครูแจกใบความรู้เรื่อง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วให้นักเรียนค้นคว้า

2.2 หาคำตอบจากใบความรู้เพื่อใช้ประกอบในการเขียนสังเคราะห์ถึงปัญหาอย่างถ่องแท้

2.3 ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดรายบุคคลเกี่ยวกับปัญหา

2.4 ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. **ขั้นหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

เป็นขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิดหลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว โดยครูดำเนินการดังนี้

3.1 ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ความสัมพันธ์อันก่อให้เกิดผลกระทบของ และทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ทุกคนไม่ปิดกั้นความคิด

3.2 นักเรียนแต่ละคนนำเสนอความคิดของตนเอง

4. **ขั้นออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติ

วิสต์เป็นขั้นผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน นำความรู้ไปใช้ เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ แล้วหาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกันภายในกลุ่ม โดยครูดำเนินการดังนี้

4.1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน จากจำนวนทั้งหมดภายในชั้นเรียน ครูแจกกระดาษเทาขาวแผ่นใหญ่กลุ่มละ 1 แผ่น

4.2 นักเรียนในกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของตนเองจากข้อคำถามที่ให้วิเคราะห์ตามข้อคำถามจากใบงาน ให้แต่ละกลุ่มระดมสมองรวบรวมความคิดของแต่ละคนนำเสนอ ให้เป็นมติของกลุ่มให้นักเรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของความคิดเห็นของกลุ่มตนเองหน้า

ชั้นเรียน

5. **ขั้นสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นชั้น ประเมินความรู้ใหม่จากการทดลองเพื่อให้นักเรียนได้สรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบ และนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็น ผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ โดยครูดำเนินการดังนี้

5.1 ครูและนักเรียนภายในชั้นเรียน ร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาที่แต่ละ กลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียนไปแล้ว

5.2 ให้แต่ละคนสรุปข้อสังเกต บันทึกข้อคิด ประเด็นที่เหมือนหรือแตกต่าง

ขั้นสรุป

1. ครูสรุปการแก้ปัญหาในกิจกรรมครั้งนี้ ดังหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
2. ครูรวบรวมใบงานและผลงานของแต่ละคนเพื่อนำมาประเมินผล

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ภาพที่เกิดจากการทิ้งขยะ การหนีเรียน มั่วสุมของเด็กวัยรุ่น การเบื่องานที่ทำ
2. ใบความรู้เรื่อง ความรับผิดชอบ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความกระตือรือร้นและยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ
3. ใบงานเรื่อง ปัญหาของการขาดความรับผิดชอบ การหนีเรียน การมั่วสุมของเด็กวัยรุ่น การเบื่องานที่ทำ
4. กระดาษเทาขาวแผ่นใหญ่ ตามจำนวนกลุ่ม
5. ปากกาเคมี
6. สีไม้ สีเมจิตามจำนวนกลุ่ม ๆ ละ 1 กล่อง

การประเมินผล

วิธีการประเมินผล

- ตรวจสอบงานตามหลักการคิดตามหลักการทรงงาน

เครื่องมือการประเมินผล

- แบบประเมินพฤติกรรมกระบวนการคิดตามหลักการทรงงาน

แบบประเมินพฤติกรรมกระบวนการคิด

ตารางที่ 1 แบบวัดกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

พฤติกรรม/ร่องรอยที่แสดงความสามารถในกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	คะแนน
<p>1. <u>ขั้น</u>ให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)</p> <p>1.1 เขียนถึงความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นได้ถูกต้อง มีความสมเหตุสมผล</p> <p>1.2 เขียนถึงความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นได้มากกว่าครึ่ง แต่ไม่ถูกต้องขาดความสมเหตุสมผล</p> <p>1.3 เขียนถึงความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นแต่ไม่ถูกต้อง ขาดความสมเหตุสมผล</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>
<p>2. <u>ขั้น</u>กำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)</p> <p>2.1 ระบุตัวแปรที่มีลักษณะเป็นค่านามที่ถูกต้อง ชัดเจนครบทุกตัวแปรที่กำหนด</p> <p>2.2 ระบุตัวแปรที่มีลักษณะเป็นค่านามที่ถูกต้องมากกว่าครึ่งหนึ่งมีบางตัวแปรกำหนดผิด</p> <p>2.3 ระบุตัวแปรไม่ถูกต้องเลยหรือผิดเป็นส่วนมาก</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>
<p>3. <u>ขั้น</u>หาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)</p> <p>2.1 ปรับเปลี่ยนวิธีคิด เมื่อพบว่าแนวทางการคิดของตนเองไม่เหมาะสม</p> <p>2.2 ทำตามอย่างแนวทางของมติที่กลุ่มเสนอ เมื่อพบว่าแนวทางการคิดของตนเองไม่เหมาะสม</p> <p>2.3 ไม่แก้ปัญหาหรือปรับเปลี่ยนใด ๆ เลย</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>
<p>4. <u>ขั้น</u>ออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)</p> <p>4.1 กำหนดขั้นตอนในการออกแบบที่สามารถเข้าใจและยอมรับได้</p> <p>4.2 กำหนดขั้นตอนในการออกแบบไม่ชัดเจน</p> <p>4.3 ไม่สามารถกำหนดขั้นตอนในการออกแบบๆได้</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>
<p>5. <u>ขั้น</u>สรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)</p> <p>5.1 สามารถสะท้อนผลของการแก้ปัญหาในกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานฯได้</p> <p>5.2 สามารถสะท้อนผลของการแก้ปัญหาในกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานฯได้พอใช้</p> <p>5.3 สามารถสะท้อนผลของการแก้ปัญหาในกระบวนการคิดตามหลักการทรงงานฯได้ในระดับที่ยังไม่สมเหตุสมผล</p>	<p>3</p> <p>2</p> <p>1</p>

๓

ใบงาน

เรื่อง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

*****

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพที่กำหนดให้ แล้วระดมความคิด เขียนอธิบายตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

1. ช้้นให้ควมสาคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)

1. ช้้นให้ควมสาคัญกับปัญหา
  2. ช้้นให้ควมสาคัญกับปัญหา
  3. ช้้นให้ควมสาคัญกับปัญหา
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. ขั้นตอนกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)

จากภาพหรือสถานการณ์ที่ปรากฏ... สภาพของปัญหาเกิดจากความจำเป็นที่ต้องอยู่ในภาวะที่...
ขาดการดูแลรักษา... เพื่อให้เด็กที่มีความรู้ความสามารถจะเติบโตเป็นบุคคลที่...
ประสบความสำเร็จได้ ✓

3. ขั้นตอนทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)

การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตที่มีประสิทธิภาพ...
ซึ่งมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการศึกษาในสังคมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว...
ของการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง...
ในการศึกษาศาสตร์วิทยาศาสตร์ได้ ✓

4. ขั้นตอนออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)

- การแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสติปัญญาและการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ...
1. การสังเกตปรากฏการณ์ ✓
2. การศึกษาจากหนังสือหรือสื่อที่เกี่ยวข้อง ✓
3. การใช้ประสบการณ์ ✓

5. ขั้นสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)

เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการ...
ดำรงชีวิต ซึ่งมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการศึกษาในสังคมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว...
คุณลักษณะของการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากบทเรียนในห้องเรียน...
ซึ่งมีความสำคัญ การแสวงหาความรู้เป็นพื้นฐานในการศึกษาศาสตร์วิทยาศาสตร์ได้ ✓

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รายวิชา ส 16202

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1/2561

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม

เวลา 3 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้ ส 2.1 ตัวชี้วัด ป.1/2 ป.1/3 ป.1/4

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวชี้วัด

ป.2/2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริม ประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความสำคัญของปัญหาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
2. เพื่อให้ นักเรียนกำหนดปัญหาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างถ่องแท้
3. เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
4. เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
5. นักเรียนสามารถสรุปผลของการแก้ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

สาระสำคัญ

การนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้สังเคราะห์ไปใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ นั้น มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) เป็นขั้นที่เชิญชวนผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนและการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์ของการเรียน ผู้เรียนสร้างจุดมหายในการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนด ผู้สอนกำหนดสถานการณ์

2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิม ผู้สอนสามารถกระตุ้นคำถามเพื่อการสอบถามให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ผู้เรียน ร่วมกันระดมพลังสมอง สังเกตการณ์ หาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง มีการอภิปรายกลุ่มในการ แก้ปัญหา ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญา

3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน ใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ การเขียนแผนผังมโนทัศน์ การจัดระเบียบ โครงสร้างความรู้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงใช้เหตุผลสร้างความรู้

4. การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้าง ความรู้ใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน นำความรู้ไปใช้ ถ่ายโยงความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำแนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยและแปลกใหม่

5. การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินความรู้ใหม่ จากการทดลองอย่างลึกซึ้ง นำผลที่ได้จากการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดเห็นเพื่อเกิดการอภิปราย และได้รับการยอมรับจากเพื่อน ผู้เรียนได้สะท้อนตนเองว่าแนวคิดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

เนื้อหาการสอน

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา , จิตสาธารณะ , อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ จดจ่อตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของตนเอง และ ผู้อยู่ในความดูแล ตลอดจนสังคม อย่างเต็ม ความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้ง ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติ หน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็งนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่ การงาน และวัตถุประสงค์

จิตอาสา , จิตสาธารณะ

การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายใน "จิตสาธารณะ" เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูก จิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรง ร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วย

ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น

สาระการเรียนรู้

1.จิตอาสา , จิตสาธารณะ

กิจกรรมที่ 2 จิตอาสา , จิตสาธารณะ

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูเปิดวิดีโอทัศน์เรื่องจิตอาสา
2. ครูซักถามเกี่ยวกับ จิตอาสา

ชั้นสอน

1. ชั้นให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นชั้นที่เชิญชวน

เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหา และเห็นความสำคัญของปัญหาเรื่องการเคารพความแตกต่างทางความคิดจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่พบได้ในสังคมไทยปัจจุบัน นักเรียนร่วมกันหาความสำคัญของปัญหาโดยการระดมความคิด โดยครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อไป

- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับภาพที่นักเรียนดู
- นักเรียนอยากเห็นภาพเหล่านั้นเกิดขึ้นอีกหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าความสำคัญของปัญหาอยู่ที่ใด กับใคร

2. **ขั้นกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นชั้น

ทบทวนความรู้เดิมเพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดปัญหาด้วยวิธีการคิดที่มีเหตุผล โดยวิธีการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากใบความรู้ที่ครูแจกให้ และเกิดความรู้ ความเข้าใจทางความคิดหลังจากการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากใบความรู้ที่ครูแจกให้ โดยครูดำเนินการดังนี้

2.1 ครูแจกใบความรู้เรื่อง จิตอาสา จิตสาธารณะแล้วให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบจากใบความรู้เพื่อใช้ประกอบในการเขียนสังเคราะห์ถึงปัญหาอย่างถ่องแท้

2.2 ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดรายบุคคลเกี่ยวกับปัญหา

2.3 ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตอาสา จิตสาธารณะ

3. **ขั้นหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็น

ชั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจทางความคิด หลังจากค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองแล้ว โดยครูดำเนินการดังนี้

3.1 ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ความสัมพันธ์อันก่อให้เกิดผลกระทบของ และทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ทุกคนไม่ปิดกั้นความคิด

3.2 นักเรียนแต่ละคนนำเสนอความคิดของตนเอง

4. **ขั้นออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นชั้นที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ อภิปรายผล นำความรู้ไปใช้เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดที่ได้ แล้วหาข้อสรุปที่ดีที่สุดร่วมกันภายในกลุ่ม โดยครูดำเนินการดังนี้

4.1 นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน จากจำนวนทั้งหมดภายในชั้นเรียน ครูแจกกระดาษเทาขาวแผ่นใหญ่กลุ่มละ 1 แผ่น

4.2 นักเรียนในกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นของตนเองจากข้อคำถามที่ให้วิเคราะห์ตามข้อคำถามจากใบงาน ให้แต่ละกลุ่มระดมสมองรวบรวมความคิดของแต่ละคนนำเสนอ ให้เป็นมติของกลุ่ม

4.3 ให้นักเรียนตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของความคิดเห็นของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน

5. **ขั้นสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)** โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินความรู้ใหม่จากการทดลองอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้นักเรียนได้สรุปความคิดรวบยอดตามความคิดเชิงระบบและนำเสนอผลงานการคิดภายในกลุ่มย่อยของตนกับกลุ่มอื่น ๆ และแต่ละคนได้มีโอกาสเห็นผลงานการคิดของกลุ่มอื่น ๆ โดยครูดำเนินการดังนี้

1.1 ครูและนักเรียนภายในชั้นเรียน ร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาที่แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียนไปแล้ว

1.2 ให้แต่ละคนสรุปข้อสังเกต บันทึกข้อคิด ประเด็นที่เหมือนหรือแตกต่างหรือสิ่งแปลกใหม่สำหรับตนเอง

ขั้นสรุป

1. ครูสรุปการแก้ปัญหาในกิจกรรมครั้งนี้ ดังหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามหลักแนวคิด ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS) คือ การให้ความสำคัญของปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นได้ถูกต้อง มีความสมเหตุสมผล

2. การกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE) คือ การศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด และการระบุตัวแปรของปัญหาได้อย่างละเอียด

3. การหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE) คือ การระดมความคิด และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อหาทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหา

4. การออกแบบการแก้ไขปัญหา (DESIGN SOLUTION) คือ การกำหนดขั้นตอนในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างละเอียด ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความเป็นจริงมีความชัดเจน มีความสมเหตุสมผล

5. การสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY) คือ สะท้อนผลของการแก้ปัญหาที่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นหมดไป

2. ครูรวบรวมใบงานและผลงานของแต่ละคนเพื่อนำมาประเมินผล

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ภาพขยะในห้องเรียน , ภาพขยะบนสะพานลอย,ภาพตัดไม้ทำลายป่า, ภาพน้ำท่วม
2. ใบความรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา จิตสาธารณะ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ใบงานเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม จิตอาสา จิตสาธารณะ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. กระดาษเทาขาวแผ่นใหญ่ ตามจำนวนกลุ่ม
5. ปากกาเคมี
6. สีไม้ สีเมจิกตามจำนวนกลุ่ม ๆ ละ 1 กล่อง

การประเมินผล

1. วิธีการประเมินผล
  - ตรวจใบงานตามหลักการคิดตามหลักการทรงงาน
2. เครื่องมือการประเมินผล

แบบประเมินพฤติกรรมกระบวนการคิดตามหลักการทรงงาน

  - แบบวัดความสามารถกระบวนการคิดตามหลักการทรงงาน
3. เกณฑ์การประเมินผล
  - 3.1 ผ่าน ได้คะแนน 65 % ขึ้นไป
  - 3.2 ไม่ผ่าน ได้คะแนนต่ำกว่า 65 %

ใบงาน
เรื่อง จิตอาสา , จิตสาธารณะ

3.

*****

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพที่กำหนดให้ แล้วระดมความคิด เขียนอธิบายตามหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้
- นักเรียนคิดว่าความสำคัญของปัญหาอยู่ที่ใด กับใคร

1. ชื่นให้ความสำคัญกับปัญหา (ATTENTIVENESS)

.....
ไปไหนมาไหน ไปไหนมาไหน ไปไหนมาไหน ไม่มีจิตสำนึกสาธารณะ ✓
ไปไหนมาไหน
ไปไหนมาไหน
.....
.....
.....

2. ขั้นตอนกำหนดปัญหาอย่างถ่องแท้ (DEFINE)

ปัญหาทางขยะ เกิดจากการทิ้งขยะที่ไม่มีติดถัง นึกในการทิ้งขยะให้ถูกที่
หรือคอยเพียงเจ้าหน้าที่เก็บมาช่วย เห็นแก่วัสดุ ✓

3. ขั้นตอนทางเลือกที่จะแก้ปัญหา (ALTERNATIVE)

หากคนในชุมชนช่วยกันเก็บขยะคนละ 1 ชิ้น จะช่วยลดขยะได้มากกว่า ๒ ล้านชิ้น
และไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ ต่ทำในแม่น้ำไม่เน่าเสีย และให้คนมาช่วยเก็บขยะ
เพื่อให้อากาศไม่เหม็น ✓

4. ขั้นตอนออกแบบการแก้ปัญหา (DESIGN SOLUTION)

1. ทิ้งขยะลงถังขยะและแยกขยะให้ถูกที่
2. ช่วยกันเก็บขยะ ช่างน้อยก็เก็บขยะคนละ 1 ชิ้น
3. ให้คนมาช่วยเก็บขยะ เช่น การแยกขยะ การคัดขยะไม่ให้เค็ด การนำขยะ
มาเผาทำลายได้ ✓

5. ขั้นสรุปผลของการแก้ปัญหา (SUMMARY)

ขอเชิญทุกคนมาร่วมช่วยกันเก็บขยะ ปฏิบัติตามวิธีที่จะช่วยลดขยะให้ชุมชน
เมืองสะอาด ประเทศเจริญ โลกก็ไม่ร้อน ✓

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	รัชนี อิ่มอก
วัน เดือน ปี เกิด	5 ตุลาคม 2506
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2562 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	222/33 หมู่บ้านศรีสุดา ซอย 20 มิถุนา แยก 5 ถนนสุทธิสารตอนปลาย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10210

